

37 ^y m/1
360

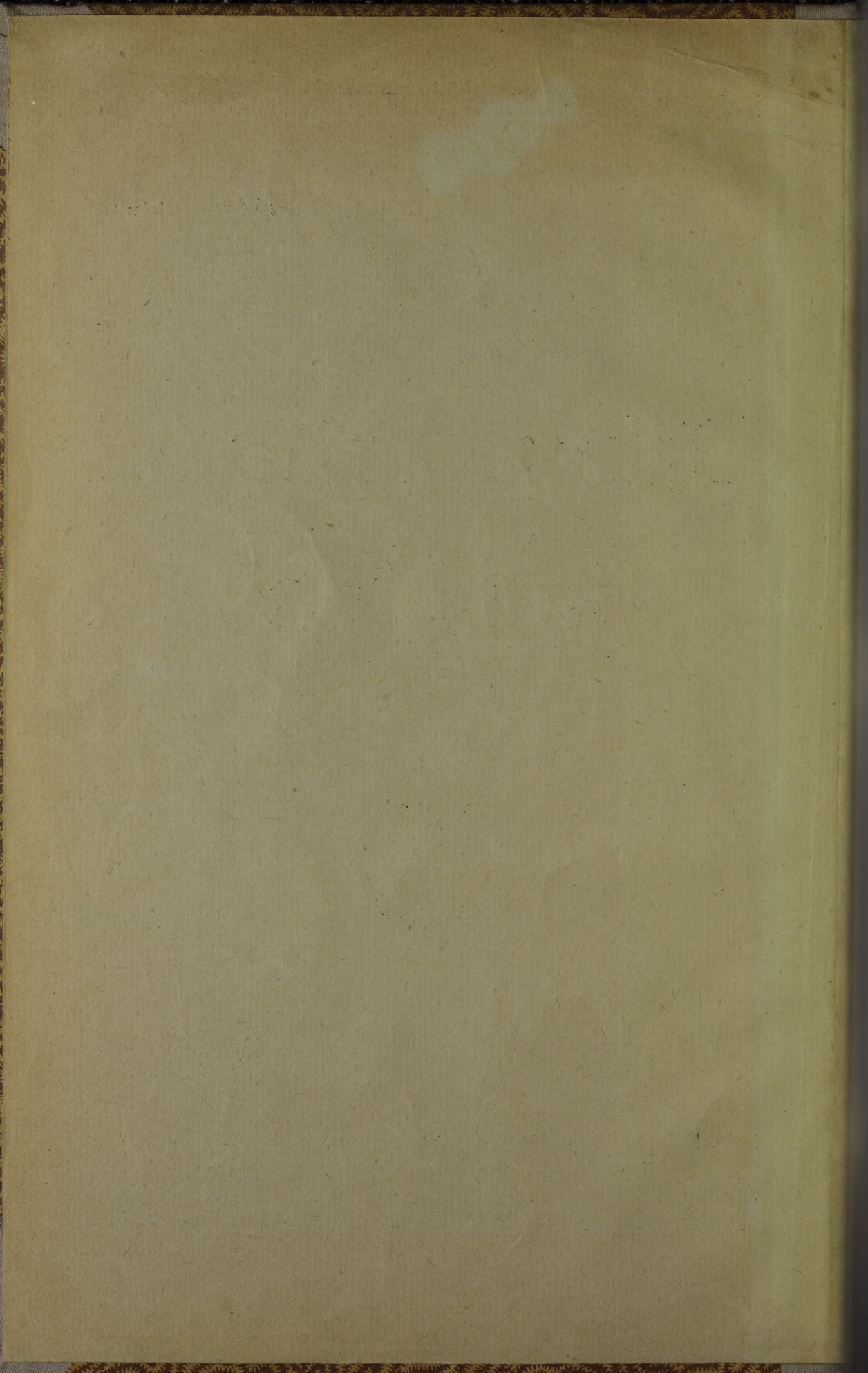
Wifu temju proletareefchi, faweenojatees!

Dsibwe un ðarbs strahðfakâ

Mafkawâ, 1925.

1 Mafkawas Wallts Uniwersitates Pokrowka Strahðneeku Fakul-
tates Latwju Nodolas Itrahðfakæefchu iïdewums.

Wisu semju proletareefhi, saweenojatees!

37

360

L f 37
360 №/P

Dsihwe un darbs strahdfatâ

(Krahjums).

Maskawâ, 1925.

Pokrowiſka strahdneeku fakultates latwju nodakas strahdfateeschu
isbewums.

Paib 1962

Latv. PSR Valsts Biblioteka
X INV 65-28-138

0309065274

Rakstu krahjumu „Dsihwe un darbs strahdfakâ“ islaisdot.

Muhju strahdfaks kâ patstahwigs dsihwoja neilgu muhschu. Tomehr ari schini ihfajâ pastahweschanas laikâ winsch pahrdsihwoja dauds un daschadus periodus. I pati schotne, kura meklejama senak, ir raduses ihpatnejos apstahkos. Ir bijuschi jau 3 islaidumi, schogad ir zeturtais. Radâs doma sawahkt iskaihitâs atminas un eespaidus par scheem gadeem, kâ ari eepasihstinat plaschakas darba kauschu masas ar strahdfaka dsihwi un darbu. Stahjotees pee krahjuma isdoschanas, mums iswirsijâs sekoschas galwenâs domas: 1) kâ radâs un kâ weidojâs strahdfaks, 2) kahdi ir bijuschi darba apstakli, 3) par zit winsch ir weizis sawus usdewumus t. i., kâ apmeerina klauhitajus un plaschakas sabeedribas prasibas; waj ir spehjis peeteekoschi sagatawot klauhitajus turpmakam darbam augstakâs mahzibas eestahdês.

Lihds ar to radâs nepeezeeschamiba radit saikni ar beiguscheem, tagad darbojoschamees angstskolâs. Krahjnman us sawahkto materialu pamata ir jarahda strahdfaka, kaut ari paschreisejâs Latnodakas pee Pokrowska strahdfaka tahlakâs isredses. Krahjnma kopotaji galwenâm kahrtâm ir paschreisejee strahdfakeeschi nu daka pasneedseju Saikni ar bijuscheem strahdfakeescheem isdewâs saseet ne wisai zeeschi. Uri paschos bij juh-tams strahdfakeetim labi pasihstamais pawasara nogurums. Samdeht ari krahjumâ daschas lapas palika baltas. Daschas isnahza pabahlas. Uri tekniskâ darbâ, kerotees pee eespeeschanas radâs dauds neparedsetu kaweklu. Pateizotees tikai „Prometeja“ isdewneezibas beedriskai pretimnahskhanai, krahjums tomehr reds deenas gaismu. Wis minetais sawukahrt atstahja eespaidu ari us satura wipahrejo noskanotibu. Dsihwe muhsu strahdfakâ, kaut ari truhkumaina, ir krahjsainaka, warbuht, kâ to spehj attehlot krahjuminsch. Uri literariskâ sika winsch naw ar stingri nogludinatu stilu un newarês attaisnot wisas literariskâs prasibas. Redkolegija tomehr domâ, kâ sinama nosihme buhs. Ja kahdreis radisees eespehja un apstakli, sawahkt plaschakus materialus, paschâ jaunradischanas laikmeta Latwju kulturelo darbu Padomju Kreewijâ, tad nekahdi nebuhs eespehjams paeet garam tahdam proletariskâs kulturâs faktoram, kahda ir strahdneeku fakultate. Tahlak mehs zeram, kâ dosim sinamu eerosinajumu ari

turpmakeem ſchahda weida islaidumeem, kureem isdoſees noor-
ganifet jau zeeſchaku ſaikni ar beiguſcheem ſtrahdfakeeſcheem. Beſ-
tam, kaut neezigâ ekſemplaru ſtaitâ, mehſ domajam krahjumiku
lihds ar waſaras brihwlaiku isplatit ſtarp koloniju jaunatni, do-
dot tahdâ zelâ pehdejeem eeroſinajumu kulturelajam
darbam.

Beidsot ari mums, paſcheem ſtrahdfakeeſcheem, krahju-
minſch buhs, lâ atmina no pawaditâ laika ſtrahdfakâ.

Redkolegija.

Sabeedrifki-wehsturiskà nodala.

J. Schultis.

Latwju nodala pee Pokrowska strahdfata.

Lihbs 1924. g. latweem pastahweja sawa strahdneeku fakultate. Winaš wehsturi lafitajeem paudiš grahmataš turpmakais faturs. 1924. g. ir luhsuma gadš latwju strahdfata dšihwē. Strahdfats isbeids sawu gaitu, ta patstahwiga eestahde un uš Galwenāš Urodneezifkās Išglihtibas pahrwalbes rihtojumu teef peeweenotš pee l Maska-was Uniwerstitates Pokrowska Strahdfatam ar teefibam pastahwet turpmaš, ta Latwju nodala. Saschaurinati teef ari bijušchā strahdfata usdewumi. Lihbs šchim Latwju strahdfats gatawoja sawus klausitajus preeeksch daschadām augstškolam. Tagadejās Latwju nodalas usdewums — gatawot klausitajus weenigi preeeksch pedagogiskā tihpa augstškolam. Ta latwju darba jaunatnes dala, kura grib turpmaš spezialifetees zitos arodos teef no atteezigām organifazijam subhita uš lopejeem strahdfateem. Wišas augšchminetās pahrgrosfibas wedamas safarā ar planweidigu tautas išglihtibas leetas nofahrtošchanu, wišas republikas apmehros. Pilsonu kara gados tas nebij eefpehjamš. Ar to ari bij išskaidrojams daschadu mahzibas eestahschu leelais škaitš un gruhtais materialais stahwollis. Pilsonu karam isbeidsotees, mehš beidsot warejam kertees pee šaimneezifkās un kulturelās dšihwes usbuhwes un planweidigas nolahrtoshanas. Saprotams, ta te, ja gribeja guht panahkumus, bij jarehkinas ar realām dšihwes prasibam. Latwju strahdfats newareja palikt ahrpus šchi plahnweidigā darba. Reorganifaziju išsauza galwenām kahrtam faktš, ta latwju strahdfateefchi tekniftās un sa-

beedrifkās augstškolas beidsot paleef strahdat freewu un pahrejo tautibu mafās. Latwji dšihwo iskaifiti pa wišām republikas malam un teef apkalpoti no lopejās spezialistu šaimes. Neapkalpota paleef weenigi latwju kulturelā dšihwe, galwenām kahrtām — školas. Šcho prasibu newar apmeerinat lopejās eestahdes. Behrnu audstinaschana školās, politifkās kultur-išglihtibas darbs peeaugušcho strahdneeku un fewišchki latwju kolonistu mafās uš laukeem guht, fewišchki ar XIV Kreewijas Romunifstfās partijas konferenzes lehmumeem, ahrfahrtigu noštmi. Kulturelu darbineeku škaitš, fewišchki kolonijās, gandrihs uš pirksteem šaklaitams. Bet prasiba, fewišchki pehz latwju školotajeem, ahrfahrtiji leela. Školu un behrnu škaitš winās ar katru gadu peeaug. Sewišchki katastrofifkš buhs stahwollis pehz pahris gadeem, tad tiks eewesta obligatorifka školas apmekleschana wiseem školas wezumā efošcheem behrneem. Šchee eemešli ari bij tee, kas aiskaweja latwju strahdfata galigu litwideschanu un saschaurinaja wina usdewumus.

No 1924. g. rudens Latwju nodala khrās pee sawu jauno usdewumu weifschanas. Safarā ar jaunajeem usdewumeem mainas ari strahdfateefchu šastahws. Jaunā usnehmumā leels daudšums koloniju darba jaunatnes. Turpmaš, šchim škaitam wehl wairat japeeaug. Leeti buhs runat par minetā fakta milšigo noštmi.

Pehz dascheem gadeem latwju kolonijas warēs apkalpot kwalifizeti kultureli darbineeki — labi weetejo apstahtku pašnefi. Latwju nodalai jadara

wiſs, lai wina attaisnotu uſ fewis liktās zeribas. Nebuhs leeki tamdehl pahrmesti ſkatu pirmā gada darbiba. Pirmais nodalas pastahweſchanaš gadš bij darba gadš wahrda pilnā noſihmē. Ar nodalas nodibinaſchānu uſlabojāš studentu materialaiš ſtahwoſkiš, labaki tika atalgoti paſneedſeji, bij eeſpehjamš iſleetot peeteekoſchi apgahdataš labo- ratorijaš. Wiſs taš weizinaja norma- la darba gaitu un lahwa ſtrahdfakee- tim pilnigi nodoteeš mahzibam. Ja- ſaka, ka ſtrahdfakeetiš prata iſleetot apſtahkliš — mahziāš wiſu deenu un nehma palihgā pat naſki. Mahzibaš nodakā drihš uſpeldeja zitiš jautajumš, — jautajumš par razionalu mahzibaš laika un mahzibaš paſneegſchanaš me- todu peeleeoſchānu. Iſdarot atteezig- uš ahrſta un zituš pehtijumuš, iſrah- dijaš, ka lihdfſchinejā darba eefahrta atſauzaš nelabwehligi uſ studentu ſek- mem un bojā wīnu weſelibu. Strahd- ſaku beidſoſcho ſkaitā 80% ſlimu. Studentu darba laikiš neorganizeetiš un aiſſneedſ 13 — 14 ſtundaš deenā, ee- ſkaitot pat ſwehdeenaš. Latnodalaš kolektiwiš bij pirmaiš, taš norahdija, ka iſeja meklejama mahzibaš metodē un pareiſā darba eedaliſchānā. No Latnodalaš tika eeneſti preeſchlikumuš noorganizeet mahzibaš pehz Daltona plana. Šhini wirſeenā ſtrahdajot, no- dalai bij jaſtur ſihwaš zihnaš ar deeſgan inerto Pokrowſka paſneedſeju maſu. Studenti preeſchlikumuš at- balſtija. Waldē tika peenemtiš kom- promiſa zekſch — eeweſt Daltona planu, ſahlot ar nahkoſcho mahzibaš gadu otrajā puſē tā rihta, tā wakara maināš. Ja darbs weikſeeš ſekmigi un doš at- teeziguš reſultatuš, tad mahzibaš pa- ſneegſchana tikiš pilnigi daltoniſeta, warbuht pat nahkoſchā mahz. g. otra puſgādā. Saſarā ar to tikiš noorga- niſetaš studenta-ſtrahdfakeeſcha deenaš wiſpahr. Sewiſchka wehriba tikiš pee- greeſta atpuhtai un meegam. Ar nah- koſcho mahzibaš gadu tikiš ari uſlaboti dſihwoſku apſtahkli un uſturuš, zeramš ka ari ſtipendija tikiš paleelinata. Mahzibaš nodalā teek no Latnodalaš puſeš pazeltiš jautajumš, lai par ſtrahd- ſaku uſnemtoš pahſtahwneeziibu Sozia- laiš higieuaš inſtitutuš. Taš doš ma- terialu wehl wairak razionalizeet mahzi-

baš metodeš un studenta dſihwi. No Latnodalaš pagahjuſchā mahzibaš gadā tika eekuſtinatiš ari zitiš, wehl ſwarigakš jautajumš, — jautajumš par mahzibaš programu. Lihdſ ſchim ſtrahdfakš ga- tawoja studentuš uſ augſtkolam, kuraš wehl maš no rewoluzijaš pahrweido- taš. No ſtrahdfakeeſcha praſija un praſa ne organiſki peefawinatu un iſ- loptu paſauleš uſſkatu un ſinatniſka darba metodi, bet ſihtāš ſinaſchanaš atſewiſchkoš preeſchmeitoš, ſewiſchki matematika. Gala iſnahkumš — ſtrahd- fakeetiš augſtkolā newar ſekmigi ſtrah- dat un neprot ſtrahdat beſ paſneedſeju lihdfbalibaš, pamaſam ateet no ſabee- driſtāš dſihweš un ſtrahdneeziibaš. Paeet maſakaiš gadi diwi, lihdf wiſch peerod pee patſtahwiga ſinatniſka darba metodem. Sewiſchki taš ſakamš ja ſtrahdfakeetiš eetahjaš pedagogiſkā augſtkolā.

Pedagogiſtāš augſtkolaš rewoluzi- jaš weidojoſchā roka wiſſtiſprak kehruſe. Se ſtrahdfakeetiš ar wezāš widuſſkolaš kuruſa ſinaſchānam ween, juhtāš wiſ- neweiſlakti un winam jaſahſ mahziteeš itkā no jauna. Uri mehrkiš, kuram gatawo pedagogiſkā augſtkola ir lēti noteaktiš, taš ir pedagogiſkaiš darbs, — darba ſkola pehz jaunāš, uſ marſi- ſtiſkā paſauleš uſſkata zeltāš progra- maš. Wiſi ſchee eemeſli ſpeeda ſtrahd- ſaka Latnodaku, tā pedagogiſko nodaku pazelt jautajumu par kuruſu programāš mainu. No Latnodalaš tika iſſtrah- dati ſinami konkreti preeſchlikumi un projektiš, kuruš eefneedſa atteezigeem organeem. Geſneegtāš programāš pro- jekta pamatoš liktiš darba prinziſpš un pate programa zelta pehz komplekſāš ſiſtemaš. Rātru gadu ſtrahdfakeetiš eepaſihſtaš praktiſki (waſaraš praktika) un teoretitiſti, iſleetojot ari eekſurſiju un pehtiſchanaš metodeš, ar ſinamu darba dſihweš noſari peem., piſhehtaš komu- nalo ſaimneeziibu, laukſaimneeziibu un ruhpnneeziibaš ſwarigakām noſarem (teſ- ſtil, metalu un kīmijaš ruhpnneeziibu). Darba dſihweš pehtiſchana un weido- ſchana tad nu ari buhtu taš pamatiš uſ kura teek zelta pahrejā programa — matematika, ſabee-driſtāš ſinatnēš, da- baš ſinatnēš; wiſaš winaš kalpo un organiſti iſeet no augſchminetā pamat- preeſchmeta. Wezajā programā teek

pilnigi ignorets šabeebristais darbs, projektā šabeebristais darbs ir programā nepeezeešchama fastahwdala un teef no studenta tapat praftis, ka kurfch katrs „preešchmets“ projektā. Neteef aismirsta ari mahkflas un fiftfā audstinašchana (dšeedašchana, muftka, mahkfla, praktiftka higiena, wingrošchana. . .). Lihdšchinejā strahdfaku programā wifseem ſcheem jautajumeem nebij weetas. Projektā tifa prafta ari radikala pašneegšchanas metodu maina, lai strahdfakeetim dotu eefpehju wairaf pašcham strahdat un fašneegt finamu darba gatawibu. Projekts tifa wairafas reiſes apšpreeſts mahzibas nodalas ſehdēs un beidsot nolemts jautajumu pahrnest uš nahtamo mahzibas gadu, uštahdot winu, ka weenu no galweneem jautajumeem pee kura jastrahdā strahdfaka kolektiwam un mahzibas nodalai. Studentu preešchstahwji un komunistiftā mahzibas nodalas beedru leelafā dala aiftahweja projektu. Ta ir garantija, ka nahtamā mahzibas gadā strahdfaka pedago-

giſtās nodalas (freewu un latwju) teefchām tifs pee jaunās programās. Tee ir ſpilgtakee momenti no nodalas akademiftās dšihwes, bet ari wini leezina, ka uſſahktais zekſch ir pareiſs un ušdewumi, kuri nodalai jaweiz tifs weikti. Strahdfakeets tomehr newar meerigi nofehdet akademiftā darba robeschās. Winfch raujas pee dšihwes un dšihwā darba. Seemu ſchis teefsmes atrada iſeju pulzinu darbībā pee Latwju Zentr. Rom. Kluba. Dala beedru nehma dalibu ari freewn klubos. Waſarā strahdfakeeſchu wairums dodas uš kolonijam. Turpmakais ušdewums weizinat un organifet ſcho darbu neween, ka iſbraukumu, bet gan iſleetot strahdfakeeti, ka dšihwu ſaiti ſtarp pilſehtu un ſahdſchu. Tifai paſtahwigi dšihwi ſafari ar strahdnee-zibas un ſemnee-zibas maſam, winu wajadſibu iſpraſchana un atbalſtiſchana — iſweidos no strahdfakeeſchastrahdneeku ſchiras kulturās darba neeku.

E. Karpowizs.

Strahdfaka ſahlotne.

Šnamenſtas muiſchā, Rſchewas apriņki, pehz Latgales atſtahšchanas ſawahzās Reſeknes pedagogiſko kurſu atleekas un tur, bijuſchā Latwijas ſkolu nodalas waditaja Wezgaila wadibā, lika pamatus II paſahpes pamatſkolai pee Latwijas Padoņju waldibas Likwidazijas Romiſtijas. Pee wiſpahrejās 1920. gada badošchanaš, Likwidkomiftija apgahdaja ſkolu ar ſamehrā leeleem krahjumeem un ſkolas beſruh-pigā dšihwe bij nodroſchinata. Šchi eemeſla dehl drihš ween ſahfās zihna par „waru“ ſtarp ſkolas wadijaeem un Likwidkomiftijas preeſchſtahwi. Zihna ahreji peenehma idejiſku eeterpu: par metodem, ſkolās un ſabeeribas atteeziban. Nogrubejās 2 naidigas grupas: 1) wairakums — ſauktee „antibumbiſti“ ar Wezgaili, ſaimnee-zibas waditaju Preediti un pāhrejeem pedagogeem preeſchgalā — aiftahweja brihwu, nepeepreeſtu indiuiduelas pehtifchanas metodi un ſkolas kolektiwu ſuwerenitati; 2) maſakums — ſauktee „bumbiſti“ Likwidkoma Šchurpes wa-

dibā — ſtahweja par mahzibu pašneegšchānu pehz plana un programās, ſabeedribas, reſp. Likwidkoma ſuwerenitati. Zihna kluwa loti aſa un abas puſes weda winu nepeezeeſchameem lihdeſkeem, jo nebij zita eefſcheja diſziplinejoſcha faktora, ka tika pati ſchi zihna. Lai iſbeigtu ſcho zihnu, bij jaſwed radikalas pahrmainas. Sameerinat neiſdewās ari Likwidkomiftijas lozeklim S. Bergim, kadehl Likwidkoms atdewa ſkolu L. R. P. Ahrſemju Birojam.

Ahrſemju Birojs nekawejofchi mainija preeſchſtahwi, ſaimn. waditaju un atſauza Wezgaili. U. B. preeſchſtahwnee-zibu ušnehmās Eſferts ar Kruhſi. Tomehr kluwa ſkaidrs, ka ari ſchis ſolis neſameerinaš naidigās puſes un U. B. komandēja uš Šnamenſku ka pedagogus Prieſu, Šku, jaunee-ti Egi un mani. Školu pahrdehweja par „partijas un padoņju darbinee-ku ſkolu“. Lai paehdinatu wilku un kaſu atſtahtu dšihwu, tad metodes tifa atſtah-tas agrafās t. i. indiuiduelas pehti-

šanas metode, kuru kompromisu zelā gribeja eewadit planweidigā darbībā un usdewa pedagogeem isstrahdat programu. Kompromisa nolūks — nešakaldit jaunatni. Lai kompromisu iswestu, us skolū isbrauzā U. B. lozekki Krastinsch un Soms. Tomehr komromis šawu nepanahza, antibumbisti ar pedagogeem: nelaiķi Salbi, Strasdinu, Swiki Ridu un Uisupeeti noschēhlās un aisbrauzā us Ufu. Uisgahjeju weetas drihs ween aispildijās, jo no Latwijās pluhda kihneeku bari, tapat šawahzās pa ewafuazijas laiku isfwaiditā jaunatne, kurai gruhti bij zitur tikt pee isglihtibas. Lai gan tagad agraf naidigās grupas bij likwidetas, tomehr dsihwe negahja normali, jo faktiski wišs bij palizis pa wezām. Programa wehl nebij isstrodhata un sistematiska mahzibas kurfa iswesšana neb j juhtama. Indiwiduelās problemas nebalstijās us diziplineto industrielo darbu, jo apfahrtejais darbs bij primitiwais rofu darbs (Kreewijā pat ruhpnēezibas zentros wehl tahlu no modernās sozialishtiskas tehnikas), kas raksturo šihburschujisko ekonomiku. Darbs tahdejadi nerada sistemattsku intresi un nepausch sinatnes nopeetnibu un diziplinu. Domatā „permanenta“ skolu rewoluzija pee neattihstitas ekonomikas sneedsja pretejus rezultatus. Wes tam wehl muischu šaimnēezibas darbi nepawisam nenesa nepeezeschamibas eespaaidu. Us 18 desetinam strahdaja 5 waj 6 desmitti lauffstrahdneeku un ap 100 skolneeku, pee kam darbi tika weitti ar nokaweschanos un truhkumeem. Wišs tas weizinaja grupu zihnas un wehlat demoraliseschanos. Pehz 3 mehnescheem jau kluwa škaidrs, ka kompomijš naw nekā mainijš un tahdehl wajadsjeja radikalas reformas. Nowemri 1920. gadā no pedagogeem Preišs un es brauzam us Maslawu ar šinofumu U. B. par stahwokli un reformu projekteem. U. B. sehde, kura notika 18 nowembri Stutščkas dsihwokli, Kremlī, — U. B. nahk pee flehdseena, ka skolās šekmigai turpmakai darbībai nepeezeschamas radikalas reformas. Skola teef nodota Isglihtibas Komisariata Latwju Zentralā Biroja rihzībā. Wehl tajā pašā wakarā 3 B. nolemj skolu isformet un di-

binat Pedagogisko institutu, šastahdot no lihdsšchinejem skolneeleem neleelu š a g a t a w o š h a n a š k u r s u — wehlat šauktu S t r a h d f a k u.

Skolas likwidazija top iswesta 2 nedelās un 10. dezembri 1920. gadā usšah šawu darbibu wehl neastiprinatā Pedagogiskā Institutā šagatawofšanas grupā. Tani pat laikā teef eesneegts luhgums apstiprinat Institutu. Pir-mā grupā šastahdas no 17 ziswekeem. pa leelakai datai no pehdejā laikā eestahjuschamees, kuri nebij eerauti agrafko bumbistu un antibumbistu zihnā. Kontrastis ar agrafajo tika krafi pastiprinats. Šchāi neleekai grupai bij gada laikā jaiseet agrafkais widusškolu kuršs, lai pehz gada pahreetu Pedagogiskā Institutā. Wišpahrejais isglihtibas lihmenis bij tahds, šahds ir Strahdfaka kursu šahkot. Tā tad weenā gadā bij jaisnem kuršs, kuru šenaf weiza tikai septinos gados, jeb tagad Strahdfaki trijos. Šahkumā grupā darbojās 4 pašneedseji: Ešs — matematika, Preišs — walodas, Egis — wehsture un Rarpowizs — geologija. Tika paredsets Šilarajs — nahkoschais Ped. Inst. rektors, ka dabas šinatneeks. Egis drihs ween aisbrauz un lihds pašawarim darbojās tikai 3 pašneedseji. Pehz geologijas kurfa ihšas isbeigšanas tika šahhta kimija, bet ta bij japahrtrauz, jo wišpahrejais isglihtibas lihmenis to neatlahwa. Truhka wehl šinasšanas dabas šinibās un matematikā. Tamdehl tika pastiprinata matematika u. z. preelšchmet un usšahhta politiska ekonomija, jeb pareišati, šabeedrisko formu attihstibas wehsture. No Maslawas tika šolits, ka pašneedsejs, wehsturneeks Vanders un šuhtita pat telegrama par wina isbraufšanū. Tomehr galu galā israhdijās, ka wišs tas ir parasteef Maslawas šolijumi un ne wairaf. Vanders Šnamenšku neredseja. Uri Kuršchewiz—Nahtre atbrauzā tikai wafarā.

Išhā laika dehl mahzibam bij jaeet ahrfahrtigā steigā. Štundu škaitš tika arween pawairots wirš fahrtas — normas. Par kaut šahdam reformam mahzibas metodēs pee tahdeem apstahkleem newareja buht ne runas. Neskatotees us to, ka šcho rindinu rak-

stitajš, kursč lihds Silaraja atbraufšchanai wadiba ņagatawošchanas grupu, prinzipieli uffkatiņa leņzijas newiņ ka mahzibas stundas, bet tika kā sinatnes apweentajas un sistematizetas pehztam, kad winas ņaturš eepreefšch indiwidueli apstrahdats, — tomehr tagad bij jaatmet katra zita doma un japahreet pee wezu wezāš leņziju un stundu sistemāš, jo laiks un mahzibu gaitas tempš zitu neatkaha.

Ar pawafari leetas ņahka mainitees. Tika ņastahdita otra ņagatawošchanas grupa, eeradāš Silarajš, kursč uņnehmāš wadibu un dabas sinibu paņneegšchanu; eeradāš Kurschewiz-Nahtre kā wehstures paņneedseja, Brutans kā otrs matematikas paņneedsejs; Osolinsč W. (tagad atrodas Baltlatwijā), kā mustas un Sarinsč kā ņihmeschanas un dramatisķas mahķlas paņneedseji. Ar jaunu preefšchetu eeweschanu un wafaras ņesona ņahķchanos atdfihwojāš ari wiņpahrejā dfihwe.

Materialā ņinā nebij ņpihdoņchi. No Iņglihtibas Romifariata nekahds materials pabalstis nenahza, jo ne Instituts, ne Strahdfaks nebij nekur wehl legaliseti; kase bij istuķšhota un pahrtika weenigi no atstahstem A. B. frahumeem. Pirmee neleelee naudas pabalsti Institutam ņahķas tika 1921. g. rudenī. 1921. gada wafarā tika ofizieli apstiprinats Latwju Iņglihtibas Instituts no Glawprofobra Pedfektora. Tomehr ari tad wehl nekahds pabalstis nenahza, jo Pedfektors neuffkatiņa Snamensķas ņagatawošchanas grupas, kā Institutu, bet gan kā Strahdfaku un ņolijāš pehdejo legaliset. Tomehr wehlaķ israhdiņāš, ka wiņi dotee ņolijumi bij nahķuņchi ne no teem, kam tas ņpehķš un ta wara. Glawprofobra Strahdfaku nodala prinzipieli nostahjāš pret kuru katru nekreewiņku Strahdfaku un tadehl ņawu ņankziju Latwju Strahdfakam nedewa.

1921. gada rudenim tuwojotees, Institutam bij jagatawojāš uņ pirmā kurņa darbības uffahķchanu. Tā kā wehl nebij ņinamas ne Instituta programāš, ne praņibas no pirmā kurņa, tad ņagatawošchanas grupu, ņewiņķi wezākāš grupas darbiba ņahķas daudņ pahrmainas un nenoteikta ņwaidiņchanāš. Peepeņchi tika mainitas paņneeg-

ņchanas metodes un preefšcheti, ņewiņķi wezākā grupā. Kraņi tika pahraukti nenobeigtee darbi, peem., politiskā ekonomijā un wehsturē, algebra tika ņamafinata lihds 1 stundai nedelā, Paņstiprinata geometrija, mustka, ņihmesčhana, latwju literatura un dabas ņinibas. Šahda besplanweidiga ņwaidiņchanāš un nekaidriba programu ņinā isņauza berņeschanos paņneedseju starpā, no kureem daschi aisgahja. Ar rudenī aisbrauza Brutans, Eķš, Kurschewiz un R-rpowizš. No pehdejeem Eķš wehl kahdu laiku darbojāš kopā ar Instituta 1 kursu (bij. wezako ņagatawošchanas grupu) Maņkawā, bet drihš ween aisgahja ari no tureenes, jo nenoteiktiba Instituta wadiņchanā bij wehl wairaf juhtama pehzt pahrbraufšchanāš uņ Maņkawu.

1921/22. gada ņeema tika isleetota, lai nostiprinatu Instituta stahwoķli (kuru wairakfahrt mehginaja ņlehgt) un lai iswestu Latwju Strahdneeku Fakultates apstipriuasčhanu. Lai ņcho darbu weiktu, tad pee Glawprofobra naz. maņakumu nodalas nodibinaja Latņekziju, kuras wadiba tika uņtizeta man. Latņekzijas galwenais un gandrihš weenigais darbs bij nostiprinat Instituta stahwoķli un organizet Latwju Strahdneeku Fakultati. 1921. gada dezembri pazehlu Strahdfaku nodalā no jauna jautajumu par Strahdfaka legalisēšanu. Lai to weeglaki iswestu, Instituta walde dewa no ņawas puņes rakstisku ņolijumu uņsturet Lat. Strahdfaka studentus lihds 1922. gada rudenim ar ņawu pahrtiku, ja Glawprofobrs apstiprina pehdejo un isņneeds lihdselkus mahzibas nodalas wajasihbam. Mainijuschees bij ari daschi ziti apstahķli. Wiņpirms no frontes demobilisete Latwju strehlneeķi darija ņawu eepaidu uņ atteezigam eestahdem, meķleĶot zelus, kā kluht pee isglihtibas un otrs, — freewu Strahdfakos atfahrtojāš gadijumi, kad daschus strahdfakeeņchus wajasēja isņlehgt walodas neprasčhanas dehl — to starpā ari daschus latwjuš. Wehlaķ, kad uffahka ņawu ofizialo darbibu Latwju Strahdfaks, bija gadijumi, kad no freewu strahdfakeem Glawprofobrs pahrweda uņ Latw. Strahdfaku tos latwjuš, kuri walodas dehl newareja ņekot mahzi-

ham. Uš ſcheem eemeſleem tagad par Latſtrahdfaka legaliſeſhanu noſtahjās ari W. U. B. Z. P. (W. Z. S. P. S.) preekſſtahwiš ſtrahdfaku nodalaš koleģijā. Somehr ari ſchoreiš ſtrahdfaku neapſtiprinaja, ka dehl nekawejoſchi eeſneedu pahrſuhdſibu Glawprofobra preſidijam. Paredſot Glawprofobra lehmumu, ſtrahdfaku uodalaš waditaja beedrē Smirnowš wehl pirms ſehdeš uſſahka ar mani ſarunaš un ſolijāš: 1) atſiht Latſtrahdfaku kā paſtahwoſchu, 2) atlaut Latſtrahdfaka wezakā kurſa ſtudenteem 1922. gada pawafari eſſameneteš weenā no Kreewu ſtrahdfakeem, lai eeguhtu ſtrahdfakeeſchu teeſibaš, 3) iſſneegt mahzibaš nodalaš waditajam lihds rudenim 8 maſkaš weenibaš mehneſi, 4) eeſleht Latſtrahdfaku, ſahlot ar 1922. gada rudeni wišpahrejā ſtrahdfaku un apgahdaſchanaš tihklā un 5) apſtiprinat nekawejoſchi Latſtrahdfaka preſidiju. Šchi weenoſchanaš tad ar tika apſtiprinata no Glawprofobra koleģijaš un iſweſta no ſtrahdfaku nodalaš.

Strahdfaka preſidijā Inſtitutā walde uſſtahdija mani, kā waditaju un Silaraju kā lozekli. Rā ſtudentu preekſſtahwiš preſidijā tika uſſtahditš Janſonš no Snamenſkā atrodofchāš ſagatawoſchanaš grupāš. Pirmā preſidija darbibā bij loti wahja, kaš iſſkaidrojamaš ar to, kā preſidija lozekli dšihwoja loti iſkaiſiti. Galwenaš, kaš ſtahweja preekſchā, bij gatawoſchanaš uš rudeniš darbibu.

Inſtituta pirmā kurſā, kurſch atradaš Maſkawā un kura mahzibaš programāš galwenoš preekſchetoš ſaſtaneja ar Strahdfaka III kurſu, radaš nemeerš ar Inſtituta darbibu un teeſmeš pahreet uš Strahdfaku. Pehz wairakahrtejam ſadurſmem Inſtituta walde atlahwa pahreet 15 pirmā kurſa ſtudenteem uš ſtrahdfaka III kurſu. Tahdejadi ofizieloš Latſtrahdfaka ſtudentu ſaratſtoš, kuri tika eeſneegji Glawprofobram, bij eeſkaiſiti wiſi Snamenſkā atrodofcheeš ſagatawoſchanaš prupoš ſtudenti un wehl 15 zilweku no Inſtituta I kurſa, ſkaitā ap 100 zilweku. Pokrowſka ſtrahdfakš dewa ſawu peekriſchanu mineteem 15 ſtudenteem eſſameneteš kopā ar Pokrowſka ſtrahdfaka ſtudenteem, kuri tad ari ja-

uſſkata par pirmo Latſtrahdfaka iſlaidumu. Tajā paſchā laika tika noteiktš zeetš Latſtrahdfaka rudeniš komplektš no 175 ſtudenteem un iſſludinata uſnemeſhana. Lai neiſjauktu Inſtitutam ari nahkoſcho I kurſu, Inſtituta walde nolehma uš Strahdfaku ar rudeni pahrweſt tikai pirmo ſagatawoſchanaš grupu in corpore, kamehr otro pahrwehrſt par Inſtituta pirmo kurſu. Taš radija nemeeru Inſtituta ſtudentoš un paſtiprinaja teeſmeš pahreet uš Strahdfaku, lai juſtoš maſak ſaiſiti.

Rudeni Inſtitutš nedewa lihdseluš Sirahdfaka ſtudentu pahrbraukſchanaš uš Maſkawu; nedewa tahduš ari Glawprofobraš, preekſch kura ſtudentu atraſchanaš ahrpuš Maſkawaš bij pahrſteigumaš. Utteezibaš ſtarp Inſtituta waldi un Strahdfaka ſtudenteem lihds ar to paaſinajaš.

1922. gada rudeniš darbibaš ſahſchana un ſtudentu uſnemeumaš paſtrihpoja Latſtrahdfaka noſihmi. Neſkatoſteeš uš to, ka tika uſnemi wairak kā 140 ſtudentu, gribetaju eeſkuht Latwju Strahdfakā bij daudš wairak. Pa Kreewiju iſklihdinatai latw. proletariſkai jaunatnei, bijuſcheem ſtrehlneekeem un no Baltlatwijāš iſraiditeem politiſkeem bij gruhti, pat neeſpehjami eeſkuht kreewu ſtrahdfakoš, jo ari tur pehz iſglihtibaš alkſtoſcho bij daudš un organijaſijaš ſuhta pirmām kahrtaš weejejoš ſtrahdneekuš. Uſnemeumaš parahdija, ka wairak kā puſe no I kurſa ſtudenteem nemaš, waj ar puhlem ſpehi laſit ſinatniſaš grahmatāš kreewu walodā un naw ſpehjigi ſekot mahzibām, ja taš noteek kreewiſki.

Preekſch Inſtituta Strahdfakš nedewa zereto, jo maš bij tahdu, kuri pehz Strahdfaka beigſchanaš pahreetu uš Inſtitutu. Paaſinatoš atteezibaš wehl wairak maſinaja pahrgahjeju ſkaiſtu. Somehr preekſch Inſtituta Strahdfakš guwa zitu, neteeſchu noſihmi, kuru, par noſcheloſchanu, Inſtituta walde neprata nowehrtei. Kamehr nebij ſtrahdfakš, wiſa tā proletariſkā jaunatnei, kura teezaš pehz iſglihtibaš, bet newareja eeſkuht kreewu ſkolāš, bij ar meeru palikt ari kā iſglihtibaš darbineeki, lai tikai kaut kahdā zelā kluhtu pee iſglihtibaš. Dabigi, ka ſchahdi no apſtahkeem peeſpeeſti Inſtituta ſtu-

denti arween ſkatiņās ſahnus, lai pee pirmās iſdewibas aiſeetu. Schkehrſchli, kurus lika Inſtituta walde ſchahdai pahrejai zelā, neſafneedsa ſawu mehrki, bet padarija ſtahwolli nenormalu. Strahdfaks uſfuhdams ſewi wiſus pehz iſglihtibas alkſtoſchos, atſwabinaja Inſtitutu no leeka balasta un ja Inſtituts buhtu ſcho apſtahkli pareiſi nowehrtejis, tad buhtu radijis normalu darbibu Inſtitutā un pildijis pehdejo ar teem, kureem dſtna ſtrahdat iſglihtibas laukā. Par noſcheloschanu, Inſtituts ſcho ſtahwolli neſaprata un uſſkatiņa Strahdfaku ka ſew naidigu eeſtahdi.

Paplaſchinata un patſtahwiga Strahdfaka darbiba ſahkās no 1. ſep-tembra, bet paplaſchinatu lihdselku un ſtudentu ſtipendiju ſkaitis tika dots tikai no 1. oktobra, kamdehl ari materialā ſinā ſchis pitmais periods bij ſewiſchki gruhts. Nebij lihdselku ar ko atalgot wiſus lektoros, nerunajot ne maſ par mahzibas lihdselkeem. Audi- torijas nebij peeteekofchā ſkaitd, ſolu, galdu un pat tahfeles. Jaunſtahdita is preſidijis (Gangnus no lektoreem, Rrehſlinſch no ſtudenteem un es) kopā ar Studkomu ſpehra wiſus ſolus, gan mekledami „ſchelus“, gan bombarde- dami Glawprofobru, tomehr panahku- mu nebij. Scheſi neusnehma Latſtrahd- faku, bet Glawprofobra ſtrahdfaku no- dala zentās wairakfahrt iſmantot Strahdfaka gruhtu ſtahwolli lai to lik- widetu. Rad likwidazija neisdewās, Strahdfaku nodala pazehla jautajumu par Latſtrahdfaka pahrwehrſchanu ar tihri pedagogiſku nowirſeenu un kā ſagatawoſchanas grupu pee Inſtituta beſ ſtrahdfaka teeſibam un kad ari tas neisdewās, tad domaja pahrwehrſt par latweeſchu nodaku pee kahda no pa- ſtahwoſcheem ſtrahdfakeem, lai tahde- jadi dabigi nowestu ſtrahdfaku pee lik- widazijas. Somehr wiſeem ſcheem mehginajumeem nebija panahkumu jo R. R. B. Z. R. noteikti noſtahjas par ſtrahdfaka paſtahweſchanu. Neleelus naudas lihdselkus iſdewās dabuht no Sarkanā Preſnas rajona komitejas un ar raikoma ſpeedeena palihdſibu, weh- laf ari no Glawprofobra.

Mahzibas metode is pirmajā gadā wehl nebij iſſtrahdata is un galwenām

fahrtām paſtahweja leziju ſiſtema. Tikai wehla, maſ pamafam, daſchos preeſchmetos tika eeweſta pa dalai laboratorijas metode. Laboratorijas metode is pilnigu eeweſchanu trauzeja tas, ka nebij wehl iſſtrahdata is formas ſchai metodei. Mehginajums uſſkatit laboratorijas metode is kā pulzinu dar- bibu, jauffkata par neisdewufchos. Jau pirmā gadā darbiba pahrleczinaja ſcho rindinu rakſtitaju, kā paleekamus pa- nahkumus ſtrahdfaka apſtahklos lezijas newar dot, bet wehl maſaf tos war dot pulzini un reſerati, tamdehl nepee- zeeſchama jautajumu eepreeſch iſſtrah- daſchana no ſtudenteem un tikai tad ſelofjoſchā lektoru apweenojoſcha kopeja darbiba. Torei wehl man nebij ſkai- dras tās formas, kahdās ſchahdu paſneegſchanu eetehrpt. Sagad to dod Daltonplans.

Mahzibas lihdselku truhkums wehl wairak paſliktinaja paſneegſchanu. To- mehr neſkatotees uſ wiſeem truhku- meem mahzibas metode is un mahzibas lihdselku truhkumu, wiſpahrejais lih- menis nekahdā ſinā nebij pehdejā wee- tā ſarp ſtrahdfakeem. Daſchā ſinā Latwju ſtrahdfaks pahrſpehja pat tah- dus leelus ſtrahdfakus kā Wokrowſka. Uſ augſtkolu aiſejoſchee ſtrahdfaka ab- ſolwenti nekahdā ſinā nejutās maſaf ſagatawoti, kā zitos ſtrahdfakos un ne- juta trauzejumus mahzibas gaitā augſt- ſkolā. Katrā gadijumā jaſaka, ka trau- zejumi, ja tahdi wareja ari buht, naw dehl ihpatnejam Latſtrahdfaka ihpaſchi- bam, bet gan wiſpahrejā ſtrahdfaku dar- bibā, jo ſkaidrs, kā 3 gados gruhtais widuſſkolu kurſs, pat wiſlabaf noſtah- ditā ſtrahdfakā, newar dot to eepaidu, kahdu dewa agrafee 7 gadi widuſſkolā. Scho robu pa dalai aiſpilda wiſpahre- ja ſabeedriſkā iſglihtiba, paſauls uſ- ſkats un dšihwes paraſchas, ko wiſu nepafina agrafās widuſſkolās.

Pirma is patſtahwigais iſlaidums no legaliſetā ſtrahdfaka 1923. gada pa- waſari nebij leels, jo ſaſtahdijās tikai no tās agrafās Inſtituta ſagatawoſcha- nas grupas dalas, kura newehledamās eeſtahjās Inſtitutā — tika pahrweſta uſ Strahdfaku un pehz kurſa beigschanas wiſi pahrgahja uſ zitam augſtkolam. Lai gan eemeſhli ſtudentu aiſeeſchanai uſ zitam augſtkolam, bet ne uſ Latwju

Pedagogiskō Institutu, bij labi saprotami, tomehr Instituta walde un Isgl. Romisariata Latwju Z. B. ismantoja šho faktu, lai no jauna udstahditu Strahdfakam fawus noteikumus un pahrwehrstu winu par tihri pedagogiskū strahdfaku. Protams, kā tahda politika ir tikai lahtšha pakalpojums pedagogijas darbam. Ramehr pastahw tikai weens Latwju strahdfaks un eestahšanās kreewu strahdfakos waldas dehl eerobeshota, tikmehr šchahdu wirseenu iswest naw eefpehjamš. Strahdfaku tahdā gadijumā war pahrwehrst par weena nowirseena strahdfaku tikai us papihra. Wiszeefšakā kontrole nekawēs toš, kas newiš aif brijwas gribas, bet peespeesti peerakstas weenā nowirseenā, rast nelikumīgās pakaldurtinas, lai no strahdfaka wezakeem kurseem wajpat Instituta pirmem kurseem, pahreetu us zitu nowirseenu. Šchahda iseja, protams, ir daudš launaka, jo desorganisē tās eestahdes, no kurām meklē ilegalas isejas. Tomehr Latwju Z. B. waditaja Osola-Preedneeka usstats bij zits. Winsch stahweja us ta weedokla, ka Z. B. usdewums naw dot isglihtibu teem strahdneekem, kas atrodas Kreewijā, bet gan tikai aptalpot kolonijas un šchaj noluhkā gatawot pedagogus. Kad pehz tam Z. R. Latšezijas plenums pastrihpoja strahdfaka usdewumus dot sinamu procentu no beiguscheem Institutam, Osols-

Preedneeks šahka turet noteiktu kursu, lai strahdfaku pahrwehrstu pilnigi par pedagogiskū. Šchini noluhkā Osols-Preedneeks atrada par nepreezeeshamu maint strahdfaka presidiju un kā waditaju isfraudstijas Wezgaili (!). Par zil jaunais wirseens teesham isdoses iswest un ušturet — to rahdis nahšotne, tad kad jaunee usnehmumi buhs nonahkuschi pehdejā kursā un pehz tam Institutā.

Nepareisi ari domat, ka wiši tee, kas behga no Latwju Ped. Instituta, lihds ar to behga ari no pedagogijas lauka. Jau tagad daschi no teem, kas aifgahja no Instituta pirmā kursā, waj beidsa strahdfaku, kā augstkolās studenti strahdā latwju skolās kā skolotaji. Jau tagad noteikti war šazit, ka no bijuscheem Latstrahdfaka absolwenteem tahdu, kas strahdās kā pedagogi, nebuhš neezigs škaitš. Winus neapmeerinaja mahzibas Latw Institutā un tamdehl wini mekleja tās mahzibas eestahdes, kuras labaki apmeerinatu winu prasibas. Nahšotnes darba skolai, bes šchahbam, labakee pedagogi buhs tee, kuri nahšs no spezielam tehniskām augstkolam un tad papildinasees pedagogijā, nekā tee, kuri beids tikai pedagogiskās augstkolās, kur ar praktisko tekniku pat pee wislabateem apstahleem war eepasihtees tikai enziflopediski.

B. Breijs.

1923. un 1924. mahzibas gads.

1922./23. mahzibas gada strahdfaks nostiprinaja fawu šaimneeziskō stahwokli. 1923./24. gads bija mahzibas puses nowehrteschanas un metodu meklešchanas gads.

Jau eepreešhejā mahzibas gada otrā pusē bija manams, ka starp studentem, tā ari starp lektorem, ne-meers ar mahzibas gaitu, šefmem un peeletojamām metodem. 1922./23. mahzibas gadu noslehdšot, daschi lektori ar Karpowizu preeššgalā usmeta

projektu, kā nahšošā mahzibas gada uslabot mahzibas pusi. Projektu un programu isstrahdaschanā jo dšihwu dalibu nehma studenti. Bij paredšets, ka aktiwakee un špehšigakee studenti wafaras brijwlaišā eepasihšees kaut ihsumā ar nahšošā gada kursu atšewiškos preeššmetos, lai pehz tam waretu palihdšet pulzinu darbībā, kā eerosinataji un pat kā waditaji; ziteem wahrdeem — bij domats radit pee strahdfaka tā šaufkos praktikantus. Raut nepilnigs bij turpmakās darbibas plans un nekšaidri wehl metodiskee

panehmeeni, tomehr pamatā bij doma: pazelt studentu pašdarbibu un lihds ar to pazelt strahdfaka mahzibas pusi.

„Žeribas un wilschanās“.

Jaunu, 1923./24. mahzibas gadu ufstahkot, tika mainiti strahdfaka wadi-taji. Rarpowiza weeta nahza Wez-gailis. Wezgailis wehl leeku reisi no-frittiseja „wezo skolū un wezās skolās metodeš u. t. t.“. Gespaidš no Wez-gaila deklarazijas bij tahds, ka nu tīk fahfkees jaunā skola. Daschi studenti bija no deklarazijas lihri waj aistrauti. Sahkredsigatee steptiski grosija galwas. Kerotees praktiski pee darba, wifas strahdfaka wadoschās eestahdes un or-gani atduhrās us daudseem kawekleem. Wispirms, bija jarehlinas ar strahdfaka budschetu un fchis, luhf, bija tīk ap-zirpts, ka apzirptaku wairš newar eedomatees. Ratram ir faprotams, ka pahrejot us studentu pašdarbibu weizinoschām metodem, wajadfigi kabinetī, labora-torijas, bibliotekas u. t. t. Bes nau-das wifš tas naw eeguhstams. Lai lastitaji waretu fpreest, zil labi bija eespehjams „nostahdit“ kaut tīkat pa dalai laboratorisko metodi. peewedissim daschus skaitlus: preefch fab.-sinat-niska satura grahmatu eegahdaschanos par 3 mehnescheem dabujam 40 rublu. Un tās preefch 230 studenteem! Ja-peeshmē, ka bibliotekā, bes Pokrowska wehstures latwifskā tulkojumā un Bu-charina „Wehsturiskā materialisma“, — nebija neweenas strahdfakā leetojamas fab.-sinatniskas grahmatas.

Uf ta pašā naudas truhkuma ari pašneedseju atalgojums bij semaks nekā jeb kurā strahdfakā (Zitos strahd-fakos tarifu weenibu maksaja par 9 nedelas stundām, bet latstrahdfakā par 12.). Protams, ka us tahdu algu ne-weens nekrita tā muschas us medu, un kwalifizetus pedagogus — praktikus (teoretisetaju jau mums allasch peeteef!) dabuht un pee strahdfaka fahstī bij gruhī.

Otrs apstahllis, kurfch sinamā mehrā eerobescho ikkatru radikalū reformatoru, — ir strahdfaku mahzibas plans un programma.

(No scheem rahmjeem neisfehfi, tā tutens no spala). Ufewischkos preefch-metos paredsets noteikts stundu skaitš. Daschos preefchmetos bij jau tad no-teiktas obligatoriskas programās.

Deklarazijas raditā romantiskā fa-juhšma isgaisa. Strahdfaka darbineeki raudsija tais pašchos, — mahzibas lih-dseku sinā loti truhzigos apstahllios, — wirsit mahzibas us jaunem zekeem. Pa dalai tika at-mesta leziju sistema, pahrejot us fa-runam, referateem, pulzi-nu darbibu. Jaunee panehmeeni nebuht neisrahdijs par to gaidito un zereto mahzibas darba weidu, kahdu bij istehlojuschi daschi fajuhšminatee. Sinaschanu eeguhšana, weenalga tah-dā zelā, teoretiskā waj praktiskā, — praša darbu. Lai darbs eetu sekmigi, wajadfigi labi darba rihki un ziti darbu weizinoschi apstahlli. Rā mums bij ar darba rihleem (grah-matām u. z. lihdsfekleem), jau redsejam. Beeschi ween skolotajam bij japehrf wajadfigā grahmata par samu naudu un jadod studenteem, lai tee waretu fagatawot referatus, waj pulzinā isde-batet sinamu tematu; ne reti skolotajam bij nopirkta grahmata fjadala gabalos (jasapfehfeh), lai usreis waretu strahdat wairati pulzini. Strahdats tika daudf un firfnigi, bet apmeerinajuma, kahdu guhstam darbu weikuschi, daschu labu reisi nebij. Ja pulzinos, masakās grupinās wehl bij aktiwa domu ismai-na, tad istirsajot to pašchu tematu wifā femestra grupā, fchi aktiwitate dīsta. Leeta bija skaidra: masakā gru-pina sinama jautajuma apspreefcha-nai kopeji islasa norahdito literatu, kurrei zitas grupinās, nekā par scho jautajumu nelasijuschas, kopejā pahr-runā waj referata apspreefchanā newa-reja peedalitees. Gada beigās, grupi-nām, pulzineem, bij saraustitas sina-schanas atfewischkos jautajumos; truh-la noapalotās ispratnes, wisparehja pahrfkata. Tas bij leels truhkums. Tomehr bij eeguwmī. Studenti mahzijas paštahwigi strahdat: lasit, islobit wajadfigo, konspektet, us mest teseš. Warejam teikt: dodat mums lihdsfeklus un darba apstahklus (laifu, peenahzigi eerihkotas telpas, grahmatas, kartes u. t. t.) un

mehš rahdšim, ko mehš spehjam. Wehl weens eeguwmš ko dewa šchiš mahzibas gadš, bij kolektiwās pahrbaudas. Daschš brihnišees: kolektiwās pahrbaudas eeguwmš! Protamš, paščas pahrbaudas nebuht nebij muhsu eeguwmš. Guwām mehš pareišu šcho pahrbaudu išweščanas weidu. 1923./24. gada pawafara pahrbaudas išwehrtās par nopeetnu ti hriščan u tā šabeedriškâ, tā akademiskâ sinâ. Sewiški išlaiduma kuršš nehma šcho leetu nopeetni. Te tika nemts wehrâ, waj nahkofchais augstkolneišš spehš peeteefošchi fekmigi strahdat tai atademiskâ laukâ, tahdu tas išwehlejees, waj winšč šabeedriškâ sinâ ir pilnigi noteiktš un išweidojees, lai augstkolâ neeeripotu balastneeku rindâ. Tomehr jateiz, ka ir bijuščas kluhdas, un uš augstkolu ir išlaidi strahdfakeešchi, tam augstkolâ nahkas loti gruhti. Weens no wišnopeetnakeem truhkumeem ir nepeeteefošchâ freewu walodas praščana. Šcho truhkumu pašchreijejōš apstahkloš pilnigi nowehršt newar un nemaš naw eefehjamš. Strahdfakâ eestahjās strahdneeki un seemneeki ar loti wahjām finasčanam un praščanam freewu walodâ. Stundu škaitš freewu walodâ nekad naw bijis un nebuhs tahdš, ka freewu strahdfakōš, bet gan par 2 — 3 stundam mafakš. Strahdfakeešchi latwji, dsihwodami weentopuš, šawâ starpâ šarunajas weenigi latwiški. Šwešču walodu pareiši eemahzitees 3 gadu laikâ tahdōš apstahkloš ir pahraf gruhtš usdewumš. Tomehr finami panahkumite ir jaguhšt un nepeeteefošchi šagatawotus strahdfakeeščuš uš augstkolu išlaidi newar. Dtrš truhkumš, kuru 1923./24. gadu šlehdjot jo ašt šajutām, bij nepeeteefošcha šagatawofšana šabeedriškās sinatnēs. Šepreelšchejee gadi

ar klejofšanu pa muiščam un pilseh-tam, ar šab.-sinatnu programāš nestaidribu — pat pilnigu programāš truhfšanu, ar mahzibas plana grostfšanu, „pehž mehnešcha greeščee“, eeleefot stundu šaraktâ un išweeščot no tā preeščmetuš, šakarâ ar weena waj otra lektora atbrauffšanu waj ašbrauffšanu, — wišš tas bij atstahjis šawas behdigās šetas. Strahdfakeešču jaunatnei, kurai dsihwe nebij dewuši šawu školu šabeedriškās sinatnēs, bij jaaišcet no strahdfaka ar šaraustitām un nepilnigām finasčanām.

Šchoš truhkumuš škadri un gaischi redšēja, ka mahzibas nodala, tā arti akademiskâ šekzija. Beidsamās apweenotās šehdēs par šcheem jautajumeem tika špreestš un nahkofchâ mahzibas gadâ šchai sinâ buhtu šwarigas pahr-grošibas, kâ mahzibas spehku, tā metodu sinâ. Bet nahkofcho mahzibas gadu, latwju strahdfakš wairš nefa-gaidija. 1924. gada, wafaras brihw-laikam išbeidšotees, latwju strahdfakš tika likwidetš, peeweenojot efošcho „dsihwo un nedšihwo inwentaru“, kâ nazionalu nodalu pee Pokrowška strahdfaka. Un tas šawadakais wehl tas, ka šchai nodalai turpmak buhš buht weenigi pedagogiškai, beš jeb lahda zita nowiršena. Šawas domas par šcho šawadibu išteikšim zitâ rakštinâ.

Tahdš ihšumâ bij 1923./24. gadš, latwju strahdfaka mahzibas gaitâ. Truhkumi un pretrunas šchai gaitâ weda un dšina uš jauneem panehmeeneem, jaunām mehrkweidigām metodem. Apstahklu un perspektiwu nowehriesčanâ starp latwju strahdfaka aktiwakeem darbineekeem un studentu organizacijam bij pilniga šapraščanās. Tas lika zeret, ka kopigâ darbâ mehš eefim uš augšču.

F. Anders.

Deenas un wafara strahdfaki.

Strahdfaku usdewumš — no strahdneezibas un seemneezibas widuš išlaidi špehšigakōš šabeedribas lozekluš un šagatawot toš augstkolai. No wineem jaišnahšt ne no dsihweš un strahdnee-

zibas atrauteem šabineta strahdneekeem, bet gan komunistiškās walštš weido-tajeem.

Wišaplahrt mums walda wehl wezās šaimneezibas un šadšihweš formas

Īsmahzotâes un ispehtot winu labâs un launâs pufes, mehš wavam zelt jaunū dšihwes ehfu. Tahdâ sinâ pate dšihwe mums tikai war dot jaunus aktiwus, no mafam neatrautus darbineekus, bet ne no winas atrautas skolâs. Rahdas mums tagad ir II pakahpes skolâs? No weenas pufes — patš otrâs pakahpes skolu fastahws ir deefgan daschads, no otras — wezais skolotaju fastahws, furi tagad teizas efot pilnigi proletariata pufē; bet ar to wehl naw peerahdits, ka wini jau pilnigi isdšihwojuschi wezo. Tahdi ir tee apstahkli kas audstinaja muhsu jaunatni pilnigi wezâ inteligenzes garâ. Wehl treschais un galwenais eemesls: schis skolâs ir pilnigi atrautas no raschoschanas eestahdem. Tas ari pa dalai fakams par muhsu deenas strahdfakeem.

B. Lunatscharfšis kahdâ weetâ isfakas, ka strahdfaks ir tâ fahls, tas proletariata kodols, no ka wajaga isaugt jauneem kadreem, spehjigeem ne tikai apmainit wezos spezus, bet ari weidot jaunâs bšihwes waditajus. Bet ja schi fahls paleef falkana, tad saprotams, wina newar wairs ispidit sawu usdewumu. Tas leef padomat ne tikai muhsu wadoscham eestahdem, bet ari pascham strahdfakeetim, lai pateesi winsch isnahktu par tahdu fabeedribas lozekli, kahdu gaida no wina organizija fuhtot us strahdfaku.

Waj sche ir wainojami paschi strahdfakeeschi? Netahdâ sinâ ne! Wainigi ir apstahkli, kahdos strahdfakeetim ja dšihwo. Râ peemehrs waretu buht no Latstrahdfata pirmâ, otrâ gada, Nebija gandrihs neweenas sapuzes, fur netiktu apstahkits jautajums: kâ un kad faisitees ar darba dšihwi. Katrs juht, ka pate dšihwe ir sinatne un atrautees no winas nosihmē neisprast muhsu paschreifejos usdewumus. Patš akademistais darbs un faimneeziftee apstahkli strahdfakeeti atrahwa no plaščam strahdneeziabas mafam un fabeedrifkâs dšihwes.

Schi fahpigâ parahdiba loti nomanama muhsu deenas strahdfakos. To peerahda katru gadu kolektiwâs pahrbaudas. Daudsi teef fuhtiti darbâ ar aishadijumu, ka naw ifsureti strahdneeziakos usfkatos. Ur to wehl naw nekâs darits, lai tahdas parahdibas

tiktu galigi nowehrstas un neatfahrto- tos. Peeejot tuwak pee schi jautajuma, mehš dšihwes atrautibas pasihmes redsam us tatra fola. It fewischi treschâ kursâ, fur isschekiras jautajums, waj buht augstskolas studentam, jeb eet darbâ. Wajaga drufku eedskinatees katra studenta pahrdšihwojumos, un mehš tuhliit redsefim, ka tâs ir wezâs skolâs, jed dšihwes atrautibas pasihmes. Schahdos apstahklos dšihwojot, dala strahdfakeeschu war aismirst sawus teefchos usdewumus. Ne par wolti dsird tahdas parunas: „Saprotams, kamehr strahdfatâ, tikmehr japadodâs wisâm disziplinâm (partijas, jaunatnez, arodshaweenibas u. t. t.), bet kad jau pehdejo gadu augstskolâ, tad jau tâ“. Se nu israhdas, ka studentis aif sinamas politikas atradis par labaku, weenfahrschi isstahtees no tahdâm disziplinetâm organizijam. Weenigâ iseja, man leefas, lai studentis buhtu faisitits ar raschoschanas eestahdem un neatrautos no dšihwes — ir wakara strahdfaki. Lai gan tagad wakara strahdfaki mahzibas sinâ stahw drufku semaki, kâ deenas strahdfaki. Scho truhkumu ir daudš weeglaki islabot, nekâ pirmo. Wajaga tikai wakara strahdfaka klauštaju darba laiku tâ nokahrtot, lai winsch neatsauktos flikti us mahzibas gaitu. Waretu buht wehl tahds eebildums: wakara strahdfaki aifnem ilgaku laiku. Apstahkot ari scho jautajumu tuwak, israhdisees, ka schis laiks, zaurmehrâ nemot, — ir ihfaks kâ deenas strahdfakos. Ja us scho jautajumu ftatisees nopeetni eestahdes, kuras fuhta beedrus us mahzibas eestahdem un komandēs us winâm ar jau sinamu kwalifikaziju darbâ, kurâ wini grib spezialisetees tad atritits nost tas praktikas laiks, kas tagad wajadsigs preefch mahzibas beiguscheem studenteem. Wehl weens labums: pahrejot pilnigi us wakara strahdfaku sistemu, famasinatos tâ dala walšis budscheta, kas tagad teef isneegta studenteem kâ stipendija. Par to waretu eegahdat mahzibas lihdselkus, furi ir loti nepeezeefchami, wiswairak tagad, kad mehš pahrejam us laboratorijas darbibas weidu.

War rastees jautajums: Ro lai daram ar to semneeziabas daku, kas

eepļūst strahdfakos? Šķis ļautajums īsleekas gan smagāki īščķirt, pē tam wehl tagad, kad dodam semneezibai plaščas eespehjas apmeklet šķis mahzibas eestahdes. Te īsejas war buht daschadakas. Wīšīdewīgatā, warbuht, ne tīf weegli īšwedama: to semneezibas datu, kas eepļūst strahdfakos un pahr-eet us ruhpnēezibas augstīkolām, waja-dsetu usnemt teeschi tām ruhpnēezibas

nosarem, kur winaī domatā spezialitate buhtu peemehrota. To datu studentibas, kuru spezialitate ir šaīstīta ar laul-faimneezību. Wajaga organīset šķīnī darbības nosarē un wīnas mahzibas laīfu šastanot ar laul-faimneezību, ka mahzibas netrauzetu darbību un darbs mahzibas. Sahdeem wajassetu buht strahdfakeem.

R. Peelans.

Partijas darbs strahdfakā.

(no 1922. — 1925. gadam).

Partijas šķuhnīnu usdewums strahdfakos ir weidot strahdfakeeti, ne tīfai fā zilweku, kūršč eeguhst snības turp-makam darbam augstīkolā, bet gan wehl wairaf dot pamatu tam, fā fabeedriškam darbīneekam ar peeteekofchi plašču fabeedriško redšes aploku.

Šķuhnīnu peenahkums ir west darbību ne tīfai starp partijas beedreem, bet galwenam kahrtam audstīnat padomju un partijas garā bespartejīškos jauneeščus.

Rahds bij studentu šastahws Latw. strahdfakā ar kuru nahzās darbotees šķuhnīnas birojam?

1922/23. mahzibas gads, jeb pareīfaki, pirmāis strahdfaka pastahweschanas gads dod fefofchu studentu šastahwu:

Kuršs.	Rop. stud. štāits	Strahdn.	Semn.	Pahr.
I	96	84	9	3
II	61	54	6	1
III	18	15	2	1
Ropā:	175	153	17	5

Otrāis un treschāis kūrši šastahdas no Inštītuta šagatawofchanas grupam, pirmāis — no jaunusnēemteem.

Peħz sozīalā stahwolla, fā wezakee kūrši, tā ari pirmāis šawā wairumā ir strahdneeki, pareīfati, bijušchee strehlneeki un emigrejušchee darba jauneeščī. Šķuhnīnas darbība no pašā šakuma ir apweenota weenā kopejā šķuh-

nīnā pēe Pedagogīškā Inštītuta. Ropējāis strahdfakeešču partijas un komjaunatnes beedru štāits atteezībā pret bespartejīškeem fefofchš:

Partijas šastahws.

Ropejāis studentu štāits.	R. R. P. beedru.	R. J. S. beedru.	Bespartejīško.
175	95	46	34

Bespartejīškee pilnīgi teel eerauti kopejā partijas masā. Šķī masa ir aktīwa oktobra rewolūzijas lihdszīhnītāja. Praktīškā darbā daudseem ir loti bagati peedstīwojumi. Daudstī ir ar eerotšcheem rotās zīhnījušchees pret kontrewolūziju. Gluschi dabīgi, ka šcheem pašcheem štrekkeem nahzās deesgan gruhstī orientetees wīšweenfahrschakos teoretīškos ļautajumos. Dascham labam bij jāpahrdstīhwo deesgan dšīki pšīchologīški pahrdstīhwojumi, fewi pahrweidojot no agrākā štrekkīškā, pa dalai anarkīstīškā, tagadejam šīstematīštam akadēmīškam darbam. Bij jāpapīldīna šaws, šīpri šajuhtams femāis polītīštāis lihmenīš. Partijas šķuhnīnas galwenāis usdewums bij nahkt beedreem palīhgā. Šķuhnīnai tīfai pa dalai īšdodas weīft šcho usdewumu. Strahdfaka stahwollīš wīšu laīfu ir šīpri nenoteīktīš. Wīšā darbība atrodas organīšajīšas štādījā.

Blakus teesčajam šķuhnīnas darbam nahlas seedot daudstī taīfa, lai nodroschīnatu strahdfaka ekštītenzī un kaut zīf uslabotu gruhsto materīalo stahwollī. Ir mehģīnājumī noorganīset pēe šķuh-

ninas polit. pulzīnu darbību, kas īsdo-
das tikai uz mahzības gada beigām.
Darbojas tikai veens pulzīnš (parti-
jas weštūres). Setošēe deenas jau-
tajumi teef ņuhninas ņapulzēs apsta-
titi ar ņawee ņpehkeem. Protams, tā
ne katreiz īsdodas dabuht peeteekofchi
ņklaidru jehdseenu.

Ar Latwju zentralām eestahdem ir
koti wahji ņafari. Pehdejam abu mah-
zību eestahņhu studentu darbība ir pil-
nigi ņweņņa. Zaur to pa dalai ari ī-
ņklaidrojams konfliktā afums, ņahds ī-
zehlās mahzības gada beigās atteezībā
par abu mahzības eestahņhu usdewu-
meem un Instituta studentu komplekte-
ņhanu no strahdfakeeņheem, kur ņuh-
ninas birojs pabalstīts no absoluta
wairuma ņuhninas beedru, eetureja
zitadu liniju minetos jautajumos, tā
Latwju Zentralās eestahdes un Insti-
tuta walde.

Panahkumi, neņkatotees uz wīseem
gruhtumeem, ņahdi bij japahrdřihwo
ņhini gada: ņuhninai tomehr īsdodas
palikt par studentu poliitiskās darbības
idejisko zentru.

1923/24. mahzības gads.

Seel usnemts jauns komplekts stu-
dentu preeņņ nahloņhā I kursā, ņlāitā
74 zilw. ņhīs usnehmums pehz ņawa
ņozialā ņastahwa jau stipri atņņkrās
no eepreeņņejeem. Agrakais kads, no
kura komplektejās eepreeņņejeem kursī, t.
i., emigrejuņņee darba jauneņņj un
ņrehlneeki, pa leelakai dalai ir īņņhziš.
Weetā nahj jau ņawā leelakā wairumā
koloniju jaunatnes aktiwatā dala. Ta-
gadejais usnehmums, ņalihdřinot ar ee-
preeņņejeem, dod ņetofchu ainu:

kurs	id. ņlāit.	Strahd- neeku.	Sem- neeku.	Pah- rejo.
I	74	27	45	2
II	94	82	9	3
III	61	54	6	1
Kopā:	229	163	60	6

Zahla, ja mehš raugamees, tā ņņee
paņhi studenti ņadalās partejiņkos, mehš
redsam ņetofņho:

Ropejais stu- dentu jaitis.	R. R. P. beedru.	R. J. S. beedru.	Bespartei- jiņko.
229	101	75	53

Pehz nodarboshanās studenti ņawā
wairakumā ir bijuņņee laukstrahdneeki,
lihds 70% no wīņa ņastahwa. Pahrejā
dala — ņabrikas strahdneeki, dala ņem-
neeki. Ir neezigš % bes noteiktas no-
darboshanās.

Sawā darbības pland, gadu ņah-
tot, ņuhninas birojs usstahda tā gal-
wenos ņetofņhus jautajumus:

1) Poliitiskā analņabetiņma litwide-
ņhanu starp partijas un jaunatnes bee-
dreem, tā ari starp besparrejiņkeem,
greesņot it ņewiņņku wehribu jaunus-
nenteem.

2) Apgaismot ņuhninas beedreem
un besparteiņkeem, referatu wedā wīņus
degoņhalos deenas jautajumus, tā
muņhu eelņņejā Padomju poliitikā, tā ari
starptautiņskā maņņņtabā, peeprasot refe-
rantus zaur Latīnstrukturu pee Maņ-
ņawas partijas komitejas.

3) Zenstees usnemt ņafarus zaur
partijas organizāijam ar ņabrikam un
zitam darba weetam, ahrpus strahdfata
ņeenam, tā ari ar Latwju kolonijam
Padomju Kreewijā.

4) Utrast ņadarbību starp abam
mahzības eestahdem un Instituta wal-
di, tā ari zenstees usturet pehz eespeh-
jas zeeņņakus ņafarus ar Maņņawas
Latw. Zentralām partijas organizāijām.

Panahkumi: Poliitiskā lihmena pa-
zelschanai teef noorganizeti un darbo-
jas 4 partijas weštūres pulzīni. Mi-
netos pulzīnos teef eerauti lihds 80%
no wīņa studentu ņlāitā. Rā pulzīnu
waditaji teef usāizinati wiņpahr paņih-
stamee ņab. darbīneeki: Bause, Kra-
stīnņņ un Linde. Bes mineteem pul-
zīneem darbojās wehl partijas kandi-
datu pulzīnņņ, kursņ pehz paņņhu stu-
dentu atņautņmem un pawafari īņwe-
stām pahrbaudām dod apmeerīnosņhus
reņultatūs. Partijas weštūres pulzī-
neem neīsdewās, mahzības gadu bet-
dsot, wīņumā nobeigt usstahdito pro-
gramu, tā ari wiņpahr nedod wehla-
mus reņultatūs. Gemeski tam: pulzīnu
waditaju newala un neņsistematiņka dar-
bības wafaru apmeleņņhana. Pahrdř

leelaiš pulzīnu apmēlētāju fastahwš. Klausītāju nēweenadais eepreēšfaga-tawoščanaš lihmenis. Pahrať ais-rauščanaš kluba darbiba u. z. Ušdo-tais materials no studenteem netika eepreēš iflašits un ņagatawots, patei-zotees tam, pulzīnu darbiba bij juhta-ma stipra pašiwitate.

Pulzīnu darbiba nem dalibu beš isnehmuma tā jauneēšči, tā besparte-jištee. Šhini mahzibas gada eefneeg-ti 25 peeprafijumi ar wehleščanaš ee-stahtees partija. Par tekošceem deē-nae jautajumeem ņuhņinas birojam isdodaš zaur Mašlawas Romiteju da-buht referantus, zaur to, tā ņuhņi-nas beedri, tā ari wišī pahrejee stu-denti ir tekoščas politikas kurla. Partijas diskufijas jautajuma ņuhņi-na notur 2 ņapulzes. Ubas reišes teē peenemta rēšoluzija wišuma atbalsto-šča Partijas Ž. R. lihņiju un nošo-došča opostziju. Tas peerahda, tā ņuhņina waldija wefeligs partijas us-klats. Atteeziba par ņaištiščanaš ar darbu ahrpus strahdfaka, jautajums bij ņiktats. Nekstatotees uš ņuhņinas biroja un pilnas ņapulzes wairakeem peeprafijumeem, partijas eestahdem, pehdejās nedod aktiwu atbalstu. Re-sultata ņakari teē ušnemti ar ņabrikam tikai indiuiduelā kahrtā no atfewišč-teem beedreem.

Labaki ir ar brihwlaka ismanto-ščanu un ņaištiščanaš ar kolonijam. Teē ušnemti ņakari un noorganijejas pat atfewiščki kolektiwī wafaras dar-bam. Šuhņinas birojs iswed wefelu zilku ležziju studentu eepreēš ņagata-woščanai. Rezultati ņamehrā apmee-rinošči, ņreesčot ne tikai no studentu pašču rudens atreferejumeem, bet ari no kolonistu atņaušmem. Atteeziba par antagonisma likwidēščanu no ņč. b. teē peeeiktas wišas puhles lai pehž ee-ņpehjas tas tiktu likwidets. Techniku-ma studentii teē eeranti kopejā darba. Gada beigās starp studenteem kaut žif ašu domu starpību nebij. Paleē tikai prinzipielas domu starpības atteeziba par technikuma un strahdfaka turpmašo pastahwēščanu un winu darbības tah-lalam perspektiwem. Šhis domu star-pības wairat atteezās uš wadoščam peršonam un ne uš studenteem. Peh-

dejās ir jau pa daļai likwidetas un daščas pamasam likwidē pate dšihwe.

Šlehdseeni: Šuhņinas darbiba ir redsami panahkumi. Sarkanaš Preš-nas rajona komiteja, ņuhņina tomehr ņkaitās par weenu no labakam, tā po-litišglihtības ņinā, tā ari pehž fawa so-cialā stahwoka.

1924/25. mahzibas gads.

Ur ņčo mahzibas gadu Latwu strahdfaks beids ekstitet tā patstahwigš un teē peeweenots pee Pokrowka strahdfaka. Lihds ar to likwidējās wi-ņas studentu un partijas organizijas. Šuhņina ņawā wairumā eeļejas Pokrowka ņuhņina. Tahlakais politikais un partijas darbs teē wesiš kopeji. Par žif mehš gribam runat par polit. darbu un Latw. nodalu, mums ir jarunā par tam atfewiščkam ihpat-nibām, tahdas mušfu polit. un parti-jas dšihwē bij ņajuhtamas.

Rahds ir Latnodalas soz. fastahwš?

Šchagada usnehmums ir 65 zilw. Sastahdas wišč galwenam kahrtam no koloniju darba jaunatnes. Strahd-neeku un strehlneeku ir loti neezigs % . Partejiskuma ņinā jaunusnemtee gal-wenam kahrtam ir komjauneēšči. Jau-neēšču politikais lihmenis ņemehra stipri ņemš. Partijas beedru ir loti maš. Ir ari laba daļa bespartejisko. Šalhdšnot pa kurlseem paščreisejo fa-stahwu mehš dabujam ņekošču ainu:

turs.	kop. stud. ņaitis.	R. Part. beedru.	R. J. S. beedru.	Wep. part.
I	63	11	28	24
II	73	38	24	11
III	75	54	16	5
Kopā:	211	103	68	40

Šheit japeēšimē, ka ta daļa jau-natnes beedru, kuri eeet partija, ir ee-ņkaititi partijas beedros, jauneēščos ņheit ir ņkaititi tikai tee, kuri nefastahw partija. Pokrowka ņuhņinas beedru ņaitis ir 546. Latnodala no kopejā ņkaita istaiša 20%. Politikais lihme-nis, ņalhdšnot ar freewu beedreem, nekahda gadijuma naw ņemats. Še jaatšimē gadijums mahzibas gada

pirmajā pušē, kur pehz partijas tihri-
ššanas, komiņas nowehrtejuma, Lat.
nodalas politiskais lihmenis bij no-
wehrtets tā semaks par kreewu beed-
reem. Šhis nowehrtejums bij nepa-
reiss un issauza starp partijas beedreem
leelu šašchutumu. Gemesli, kuri issauza
šchahdu nowehrtejumu, ir šefošhi: pirm-
fahrt, latnodala wehl šaktiski nebij ša-
pluhdusi uu eegahjusi šopejā darbā.
Mehs nepastinam kreewu beedrus, tā
ari wini nepastina muhs. Rudenti, pee
studentu organizaciju pahrwehlešča-
nam, mehš peelaidam kluhdu, nezen-
šchotees dot preešch darba šawus špeh-
jigakos beedrs. Treschais — štiprakais
kurs domaja nodotees weenigi akade-
miskam darbam. Ššbihditee beedri no
jaunakeem kurseem nebij špehjigi repre-
sentet un iswest muhsu šakaufeschānu
šopejās organizacijās. Šchim klah
wehl nah! dsihwas kreewu walodas
nepraššana, šas nedod brihwi šapul-
zēs isšektees. Kluhda bij jaišlabo, šas
ari teek darits. Otrajā mahzibas gada
tee isbihditi špehjigakee beedri preešch
darbibas, tā šchuhninas birojā, jaunat-
nē, tā ari studentu profesionālās or-
ganizacijās — šakultkomā u. z. Pašch-
reis war teikt, ša minetais nepareišais
uššats uš latnodaku ir pilnigi isdšh-
wots. Latnodalas beedri strahdā gan-
drihs wišās studentu wadoschās or-
ganizacijās.

Wišpahr studentu eefšchējā šabeed-
riskajā darbā ir eerauti linds 70% no
partijas beedreem. Politiskais darbs,
nemot wehrā šchuhninas leelo šastahwu,
r pahrnešts galwenām šahrtām uš se-
mestru šražijam. Pehdejam galwenam
šahrtam ir jabalštas uš studentu pašch-
arhibu, apgaismojot tahdā zelā wišus
šwarigakos deenas jautajumus.

Politiskā lihmena pazelššanai dar-
bojas trejada weida pulzini: politah-
ezes, leninisma un marššisma. Šā
tā wiš latnodalas strahdfakeešchi ša-
štahw Maškawas Lat. Zentralā klubā
par beedreem, tad pulzini darbiba pra-
t iskuma dehl ir šaštitā ar pehdejo, pee
šam šchuhninas birojs, zaur šawu agit.

prop. nodaku šefo darbiba un iswed
šawu kontroli. Pulzini darbiba nem
dalibu 100%. Rā atšewišchš darbs
jamin jau agrak eefšakto šakaru ustu-
resšana ar latwu kolonijam un studen-
tu gatawofšanos kulturelajam darbam
pa wafaras brihwšaitu.

Šahda ihšos wilzeenos bij pol. un
partijas darbiba 1924/25. mahzibas g.
Šaatsihmē, ša pa partijas pahršaudām,
no latwu nodalas partijas beedreem
no partijas isšlehgts netika neweens.
Pašcheem beedreem tika doti ašrahdi-
jumi peegreest nopeetnaku wehribu par-
tijas darbam.

Ir manama wehleššanās eestahtees
partijas rindās, tā starp kreewu beed-
reem, tā ari starp latwjeem Šhini
mahzibas gada no latnodalas ir eef-
neegti peeprašjumi un usnemti kandi-
datos 37 beedri. Pahrwesti no kandi-
dateem par beedreem 15.

Beigās jamin, tā newehlama parahdiba,
šura ir wišpahreja un ari mums wel-
šas wišu laiku zauri t. i., atšewišchlu
beedru pahrakapraššana ar dašča-
deem peenahkumeem, nereškinajotees
ar winu darba špehjam un akademisko
puši Pahrak mas tika darits, lai at-
raštu un isbihditi jaunus beedrus wa-
doscham darbam.

Rahds šastahws nu politiskais darbs
ir paredšams nahšochā 1925/26. mah-
ziaas gada? Nemot wehrā, ša šchogad
beigušchee latnodaku šastahda nowiša
partijas beedru škaita lihds 70% un
ari pehz šawa šozialā šahwokka, pro-
letaristako dalu un tā nahšochō gadu
ušnehmumi, — ja tahdi buhs, — buhs
pilnigi šemneeziški; jafaka, ša politiskais
lihmenis latnodakai teescham buhs šems
un pehz šawa šozialā šahwokka —
šemneezišks. Uš to ir jadara jau laikus
ušmanigi tā šchuhninas birojs, tā wehl
jo wairak Maškawas Latwu partijas
organizacijās. Nemot wehrā, ša no-
dala uš preešchu buhs tihri pedago-
gika, buhs japeeleek daudz puhles, lai
no tahš mafas, šahda buhs, waretu
išaudset špehjigus pedagogus — ša-
beedriskus darbineekus.

Rutemilks.

Jaunatnes darbs strahdfakā.

Pedagogiskais teknikums ir zelmis uš kura isauga ašns — strahdfaks. Satjewā pee Ped. Instituta (ta winu fauza agrat) pastahweja jaunatnes ņuhnina no 46 beedr. un dascheem kand. 1922. g. rudeni ņhi eestahde pahrzelas uš Maštawu nn reišē ar to kom. jaunatnes ņuhnina. Strahdfaks fawu darbibu ussahf 1922. g. rudeni. Ar pirmo usnehmumu strahdfakā, Ped. Inst. kom. jaunatnes ņuhnina ņkaitā paleelinās lihds 95 beedr. un 15 kand. Šhis strahdfaka usnehmums tipišs ar fastahwu, kurā leelais wairakums bijuņņhee latw. strehlnēeki un emigranti. Dšihwojot weenās telpās, ņhis eestahdes (strahdfaks un Ped. Inst.) ņaug weengabala maņā. Partijas, jaunatnes, ta ari wiņpahrejais kulturelais darbs un dasčas lezijas noteek kopeji. Pirmos mehneņhos jaunatnes darbiba nemeizas, trauzē nenoreguletais akadēmiskais darbs. Jaunatnes padņlinaņņhanās darbs teek westis kopejās ņapulzēs, kurās laņa referatus par daschadeem jautajumeem. Referatus laņa jauneņņhi, usaizinati beedri no partijas ņuhninas un no Maštawas Romitejas peepraņtee referenti par spezialeem jautajumeem. No jautajumn eefneegņhanās un debatēm war ņpreest par jauneņņhu dšihwo intereņi un zenņchanos noņkaidrot, iņpraņt ņabeedriņkos jautajumuš. Leelais wairakums jauneņņhu darbojas daschados kult. iņglihtibas pulzinos, tā: literariņkā, dramatiņkā, kori, pedagogiņkā, foto u. z. Teek iņdots kopejs ņhurnalits; ņarihtoti wairaki jaunatnes wakari, ta ari maņņas iņrihtojumi par labu Latwijas zeetumos ņmokoņņheem beedreem. Sarihto wairakus „ņubotnikus“, palihdsot Maštawas latweeņņhu ņkolam malku ņagatawot un weikt zitus darbus. Beņpar-tejiņņkee jauneņņhi strahdā kopā ar komjaunņaweefheem.

Otrā mahzibas pušgadā nowehrojams leels eepluhdums komjaunņaweefņhu rindās. Pastiprinās un padņlinās darbiba.

Ar otro usnehmumu ņuhnina peeaug ņkaitā lihds 126 beedr. uu 12 kan.

Šhis usnehmums ir dauds zitads pehz ņawa fastahwa, ta pirmais. Leelais wairakums no ņemneezibas ar loti ņemu politiņko lihmeni. Deen no deenas ņuhninas fastahws peeang un nostiprinās. Pehz b. Lenina nahweņ komjaunņaweefņhi iņpraņdami politiņkā momenta ņwarigumu, paleek wehl aktiwaki.

ņuhninas eefņheja darbiba iņpauņņas ņekofhos weidos: eepaņiņstas ar jaunatnes kuņtibas wehsturi, politiņkā momenta jautajumeem, kuruš apņkata kopejās partijas ņapulzēs. Dauds komjaunņaweefņhi darbojas partijas wehstures pulzinos. Dala klauņijas leziju zilfu Maštawas Romitejas Sarkana ņalē. Preeņņh jaunakeem beedreem teek noorganiseeti pulzini, kuruš tee eepaņiņstas ar komjaunņaweenibas statuteem, programu un ziteem pamatjautajumeem. Ir ņhaja darbiba dauds truhkumu. Pehdeja laika nowehrojama komjauneefņhu griba, zenņhanās pahreet kom. partijs. Rekomendejot uš kom. partiju, ņuhnina ņtingri ņkatas uš jaunatnes ņahņņhu un politiņko ņagatawotibu. Nopeetna wehriba teek peegreesta wafaras darbam ņahdschā (kolonijās). Pirms brihwlaika ņahņņhanās teek ņarihtoti referati, lezijas par daschadeem jautajumeem, ar kureem wiņbeefņaki nahf ņadurtees ņemneezibā. Ušbrauzot ņahdschā, war gaditees, ta komjaunņaweeneetis — strahdfakeets ir weenigais kultureli-ņabeedriņkās dšihwes organtators, tapehz jabuht ņkaidribā par Soz. Pad. Rep. Saweenibas ņaimneeziklās un politiņkās dšihwes ņwarigakeem jautajumeem.

1924. g. rudeni lat. strahdfaku pee-weeno pee Pokrowska kreewu strahdfaka. Wiņs ņabeedriņkais un kulturelais darbs teek apweenots. Šhi pee-weenoņhana dara ņareņņgitu muņņu darbu. Pilnigi apweenotees nebija eefpehjamš walodas truhkuma un zitu eemeflu dehl. Upmeflejam kopejas ņapulzes. Daschi zilweki strahdā kopeja ņuhninas biroja. Kopeji eņam usnehmuņhees pahrstahwneezibu uš weenu no Baltijas juhras kuga matrosheem-

un us pioneru grupu. Matroscheem peefuhnam awises, literaturu un apmai-namees zaur wehstulem ar faweem praktifcheem darba panehmeeneem. Ropā ar Ped. Teknikuma komjaunatnes fchuhniu efam usnehmuschees pahrstahwneeziibu us komjaunfaweenibas organisaziju Igaunijā. Suhtam us tureeni literaturu un apmainamees ar wehstulem. (Sarihkoti ir wairaki referati fakarā ar komunistisko audsinafchanu. Gelfchejā darbiba noteef pa femestreem (grupām). Rairā femestri darbojas jaunatnes wehstures pulziņsch, jaunafos bes tā wehl statutu un programas pulzini. Darbiba teef westa ar pašchu spēheem. Us pirmo kursu pulzini un waditaji eet no treschā kursa.

Beidsot sawu thfo apfstatu, jafaka, ka komjaunatnes fchuhnina strahdfakā wifu laiku strahdā roku rokā ar pahrejām wadofchām organisazijām. Pahjufchās wafaras brihwlaikā us latweeschu kolonijām atsbrauzā weena grupina kult. isglihtibas darbā, bet fchogad brauks wairafas. Schim darbam mums pašchreisējā momentā jāpeegreesch femifchka wehriba un japazel femneezibas kulturelās dfihwes lihmenis. Jaispilda Lenina wahrdi: „Ar seju pret fahdfchu“, teefchā darbā. Komjaunfaweeschi fcho darbu turpinās ar zeeschu apnehmibu.

Jaunatnes beedru ffaits par grupam 1924./25. mahzibas gadā.

Kursš.	Grupa	Jauneeschu		no wineem R. P. bdr.		Seew.	Wthr.	R o p ā
		beedru	kandid.	beedru	kandid.			
I	„A“ gr.	13	10	—	—	7	16	3
„	„B“ gr.	20	4	1	1	4	20	24
II	Biolog.	16	1	6	1	11	6	17
„	Teknistf.	18	1	1	3	3	16	19
III	Sab.-ef.	15	—	5	6	12	3	15
„	Teknistā	15	1	3	1	4	12	16

Rudufchs.

Studentu organisaziju struktura.

Rā strahdfakeeschu faimneezifkā, fa-beedrifkā un akademiskā darba waditajs, teef tuhliit, fahkot darbibu, iswehlets Studkoms (studentu komiteja). Tā kā strahdfaks atradās pa dalai tilko organisazijas stadijā, tad faprotams, studkomam tuhliit, pirmās deenās atwehrās plaschs darba lauks. Apstahkti materialā finā bij wisbehdigakee, wajādseja peelikt dauds puhlu lai eewirsitu wifu strahdfaka darbibas gaitu kaut zil normalās fleadēs. Darbojotees kritifkos materialos apstahklos, kas daudsreis draudeja ar wifas darbibas apstahdinafchanu, studkoms bij spēests tuhliit pirmās deenās eenemt noteizofschu lomu wifā strahdfaka darbibas gaitā. Lai ari fahdi farefchgiti jautajumi neifbih-

das strahdfaka dfihwē, studkomam peefrita noteizofchais wahrds wina isfchirfchanā. Balstotees us wispahrejām strahdfakeeschu prasibām un isejot no praktifkās leetderibas, studkoms weenmehrs spēhja nowehrtet apstahklus, nowehrt draudofchas materialas trifes un eewadit darbibu pareisā wirseenā.

Studkoms, darbibas labakai wadifchanai, fadalās komifjās: faimkoms, kā wispahrejas studentu faimneezifkās dfihwes waditajs; kultkoms kā ahrpus akademiskā jeb fabeedrifkā darba organifetajs un konfliktu komifija preefch daschadu konfliktu isfchirfchanas, kas rodas pašchu strahdfakeeschu dfihwē. Wehlat teef pee studfoma organifeta akademiskā fefzija, kura apweenoja

grupu troikas, studentu daļu preekšmetu komissijas un wišpahr reguleja akademiško darbu.

Pec šchahdas organizācijas strukturas studkoms darbojās pirmo un daļu arī no otrā mahzibas gada. Šchi organizācijas forma no šahkuma likās itfâ pareisa, bet darbojoties turpmak, israhdijs, ka ir daudz sliktās pušes un šewiški darbības paralelisms ar citām organizācijām, kas pa šcho laiku ir radušās strahdfakâ. Otrs, ka nopeetns šchkehrflis bij tas, ka dšihwojot weenâ mahjâ ar Pedagogiškâ Instituta studenteem, kureem tahda pat studentu organizācijas struktura, ar tahdeem pašcheem ušdewumeem, — radās darbības nefastanas, jo katrs studkoms lehma išejot no šawa redšes weedofla, nekātotees uš to, ka buhs dšihwê iswedams. Studentu šaimneeziba, kâ: kopgalds, welas masgafšana un kopdšihwu apgahdafšana ir kopeja, tapat arī šabee-driškais darbs. Tâ kâ šaimneeziba un šabee-driškais darbs ir kopeji, tad šaprotams, wajadseja arī wadošgâs organizācijas apweenot, bet šaimkomu tikai pa daļai. Pilniga apweenošana nebij eeprehjama, tapehž ka katra eestahde atradās šawados materialos apstahklos; bija daudz šihu šaimneezisku jautajumu kas bij jaišchkir atšewiški. Lai gan šaimkoms un kultkoms šastahdas no abu studkumu preekšstahwjeem, tomehr prinzipielo jautajumu ischkiršanâ, noteek katrâ studkomâ atšewiški un tamdehl daudzreis šchee lehmumi runâ weens otram preti. Išejot no šchahdeem apstahkleem, rodas jautajums par kopejas organizācijas raššanu. Bes tam jaatsihmê, ka strahdfakeeschu studkoms energiskata un daudz stiprata organizācija, kâ arī materialâ sinâ noteiktaki apgahdatš, — šanem wišu wadošcho lomu šawâs rokâs kâ šaimneeziskâ, tâ šabee-driškâ darba laukâ.

Wišas eekšhejâs dšihwes organizācija un wadiba pahreet pilnigi strahdfakeeschu rokâs. Instituta studentu preekšstahwi paleek nomalus un beigâs wairs nekahdu dalibu nenem eekšhejâs dšihwes organizēšanâ. Nepeezeešchami bij rast organizācijas formas, kas eerautu arī instituteeschus darbâ.

Jau pirmâ mahzibas gada otrâ pušê isaug jaunas studentu organizācijas — profšekzijas, kopejas strahdfakeeschem un instituteeschem. Tâ kâ wiši, ar mas isnehmumeem, ir nahkuschu no darba un šastahw proffaweenibâs kâ beedri, tad šchis organizācijas iswehščas par wišu studentu masu apweenojofchâm organizācijam.

Atšewišchkas profšekzijas apweeno Ispildbirojs, kurch šahkumâ šastahdas no atšewišcheem proffkomu preekšstahwjeem, wehlah teek iswehlets kopejâ proffaweenibas beedru šapulžê. Ispildu biroja ušdewums: regulet darbibu atšewišchkâs profšekzijas, materialo lihdselku raššanâ, lai ušlabotu studentu materialo šahwolli, kulturišglitibas darba weščanâ, akademiškâ darba regulešanâ un profišglitibas pulzinu organizēšanâ. Šcha darba weščanai Ispildbirojs šadala darbibu atšewišchkâs šekzijas: ekonomiskajâ, kultšekzijâ un atšekzijâ. Kâ no eepreekšhejâ redš, ar tahdeem pat ušdewumeem ir studkoms, — tâ tad pilnigs darbības paralelisms.

Studkoms, kâ wezakâ organizācija, kuras rokâs jau atradās kâ materialâ baze, tâ arī šabee-driškâs darbības wadiba, paleek arī uš preekšču par tahdu. Ispildbirojs war tikai darbotees uš šapira. Šchis darbības paralelisms un eepreekšč minetee apstahkki noteikti špeesch no daudzajâm organizācijam rast weenotu organizāciju, kura špehtu buht kâ wadošchâ preekšč abu mahzibas eestahschu studenteem. Kâ peemehrotakâ organizācija, kura jau apweenoja abu eestahschu studentus, bij Ispildbirojs, kuram wajadseja nemt turpmako darbibu šawâs rokâs.

Apweenotâ mineto organizāciju šehdê teek lemts par darbības koncentrēšanu weenas organizācijas rokâs. No abu studkomu un Ispildbiroja ložekleem, wairak darba špehhigakeem, teek šastahdits jaunš Ispildbirojs, kuru pilna studentu šapulze apšiprina. Tâ kâ katrai mahzibas eestahdei ir šaws mehrkis un akademiškais darbs daščads, tad pec katras no minetâm mahzibas eestahdem atstahj fakultkomus akademiškâ darba regulešanai. Fakultkomi padoti Ispildbiroja wišpahrejai wadibai. Ispildbiroja darbiba

adalijās ņahdi: ekonomistā ņelzija, kultņelzija, Fakultomi pee katras mahzibas eestahdes un proņelzijas kuru bij trihs: tekņilneeki, meņha un semes strahdneeki un isglihtibas darbineeki. Iņwedot ņahda weida konzentrāziju, — wiņas darbibas weenas organizāzijas rokās, ņastahwoņhas no abu mahzibas eestahņchu studentu preekņņstahweem, ņah ņemt zitadu wirņeenu, issuhd darbibas paralelisms un pahrejās neņaņlanas, ņahdas bij agrā ņtarp ņtud-
komu darbibu. ņewar neatņihmet, ņa tomehr strahdfakeeņhi paleek ari tagad ņa galwenee noteizeji wiņai darbiba.

Iatņihst, ņa ņhi organizāzijas forma buhtu pareiņaka un pastahwetu uņ preekņchu ar maņ pahrlabojuemeem, ja nenotiltu strahdfaka peeweenohana pee Pokrowņka strahdfaka ņa nodala. Pee weenojotees pee Pokrowņka strahdfaka, wiņas studentu organizāzijas teek apweenotās. Sawu patņahwibu latweeņchu strahdfakeeņhi ņaudē, ņas no ņahkuma ņa ņawadi isliņās, jo latweeņchu strahdfakeets zaur ņawām organizāziam bij rabiņ rihkotees patņahwigi, — jaapmeerinas ar ņawu preekņņstahwju ee-
wehņehānu kopejās studentu organizāzijas. Ja no ņahkuma latweeņchu strahdfakeeņhi neņpehja wehl eenemt noteiktu weetu ņhiniņ apweenotās organizāzijas, tad pehdeja laika wiņi jau ir eekarojuņhi ņinamu ņtahwoņli, noņtahjotees weenas jeb otras organizāzijas preekņghalā.

Iatņot ņlehdeenu par teikto, jaņonstatē, ņa wiņs darbibas periods bi mekņehāna pehz peemehrotakām organizāzijas formam, kuras tika rastas teekhi praktiskā darbā, isejot no praņbam. Pehdeja organizāzijas forma bij wiņpeemehrotakā teem apņtahkeem, ņahdi bij strahdfakā un Institutā. ņemot aktiwu dalibu wiņa strahdfaka darba gaitā, ņtudentu organizāzija isweidojās par noteizeju wiņa darbiba.

Strahdfaka preņidijis, kurā Iņpildbiroja preekņņņehdetāis eegahja ņa lozeliņis, ir ņpeests rehņinatres ar to, ko teiza Iņpildbirojis; daudņ ņunkzijas ņas buhtu jaispilda preņidijam, pahreet Iņpildbiroja rihzibā, ņewiņņhi ņas atteezas uņ studentu materialo apghadņhānu: kopgalda, kopņihwju un zitu praktisku jautajumu isņhņirņhāna, organizehāna — ir pilnigi Iņpildbiroja rihzibā. Eho waretu atņihmet par ņlitto puņi, jo Iņpildbirojis ar ņawām ņelziam iswehrtās par praktisku darba ispiditaju, kurpreti wiņa usdewums ir tika buht ņa kontroles organam, bet praktiskais daritāis pee preņidija eņohā ņaimneezi-
bas nodala. Par ņlitto tomehr ņhi paņchāpghadņhānās nebij, jo bij eeņpehjamis, isejot no lihdselkeem, — rihkotees pehz ņawas patikas un tahdejadi wiņu dņihwi eewadit tā, ņa maņas praņa. Tahdejadi studorganizāzijas strahdfakā bij weenmehr patņahwigas un wirņija darbibu, wadotees no praņbam un leederibas.

R.

Strahdfaka materialā apghade.

Preekņch Latwju strahdfaka materialās apghades jautajums ir bijis weens no ņwarigājeem, ar kuru jo aņi nahzās ņadurtees wiņa wiņa darbibas gaitā. Stipendija, ko ņanehma strahdfakeets lihds ņhim, ir par neezigu, lai waretu dņihwot apmeerinoņhi. Kreewu strahdfakeeņchu leelafam wairakumam ir ņakari ar peederigeem un ņahdschu, no kureem dabū ņinamu atbalstu, kurpretim latwju strahdfakeets, galwenam kahrtam emigrants, waj bijuņhais latwju streh-
neekis, neņahdu atbalstu nedabū. Wiņim jaisteek no dabutās stipendijas.

Stipendija pa ņheem gadeem ir isdota daschados weidos: ņahkumā produktos, pehz tam daku produktos un daku naudā; pehdeja laika — wiņa naudā. ņekad wiņa naw bijuņi peeteekohā, lai strahdfakeets waretu normali nodotees darbam un nedomat, ņa apmeerinat materialās zilweka waja-
dsibas. Ir nenoleedsams, ņa pehdeja laika ņtahwoņlis ir daudņ labāks par eepreekņhejo, jo par zif uslabojas wiņpahr walņts ekonomiskais ņtahwoņlis, — uslabojas ari studentu materialā apghade.

Ja atzeros pirmo gadu, kad strahdfats usfahka sawu ofzielo darbibu, tad apstahkli bij pawisam behdigi; usnahza daudreis schaubas, waj pawisam buhs eespehjams strahdfakam pastahwet un waj strahdfakeetim nesudis patika us darbu. Gebraukuschi strahdfakeeschu atrada tikai tuffchas istabas, nebij gultu, nebij gultas drehbju, wajadseja gulet us kailas grihdas. Tapat auditorijas bij bes galbcm un soleem, lezijas nahzas klaukitees fehdot us grihdas, jeb stahwot lahjas. Klaukitees lezijas schahda stahwokli, tur naw eespehjams neko atshmet, saprotams, winas mas ko dewa. Pahrtika fastahweja no 0,5 mahrzinas maifes deena un rudsu kлимпam ar ellu, jo pirmo mehnesi nesanehma peenahkoscho pahritikas normu. Wispaher, tanis laikos paju isdewa tikai mehnescha beigas. Nefkatotees us schahdu stahwokli, tomehr strahdfakeeschos gara stahwoklis bij modrs, energija us darbu nesuda; wisi zereja, ka apstahkli, wismas pahrtikas sira, uslabosees, kad fanems paju. Bes tam, leelakais wairums bij nahkuschi ne no dauds labakeem apstahkleem, tapehz materialais truhtums nebij til fajuhams.

Sanemot pahrtikas produktu normu, pahrtika sinama mehra uslabojas. Schi norma fastahweja no 50 mahrz. rudsu milteem, 15 m. leellopu galas, jeb flku, 7,5 m. profu, jeb griku putraimeem, nedauds mahrzinu kartupelu u. z. sikhumeem. Norma ne wifai leela, bet tomehr schd ta strahdfakeets pahdis bij, kas ari galwenais, lai waretu strahdat. Schee produkti teel isleetoti kopaja ehdniza, apsalpotā no pascheem strahdfakeescheem; tas dewa eespehju produktus leeterigati isleetot.

Ra nahkoschais no materialas apgahdes jautajumeem, eestahjotees aufstam laikam, bij mallas truhtums. Ta norma, ko dewa walsts, bij pa dauds neeziga, lai aplurinatu telpas un pagatawotu ehdeenu. Naudas lihdselku ari nebij, par ko eegahdatees malku, tapehz schis jautajums nostahjas til krafi, ka pat wadoschās, administratiwās eestahdes fahka lemt par strahdfata likwideschanu. Ra stahwoklis bij fahrat kritisks, leezina strahdfata un mneezibas waditaju sijnjums kahda

no studkoma fehdem. Strahdfata waditaja sijnjums: „Strahdfats atrodas kritiska stahwokli. Mallas naw. Lektoreem alga naw ismalfata un naw paredsams, kad tas buhs eespehjams, jo parahds sneedsas wairat tuhkstoschos rublos (padojmu naudas sijnmes) tilai lektoreem, kas draud ar winu aiseeschanu. Naw lihdselku ar ko samalfat par uhdeni un elektribu. No Glawprofobra naw paredsams paliglihdselkus dabuht. Iseja tikai weena: likwidet strahdfata. Presidijis nonem no sewis atbildibu par turpmako strahdfata eksisteschanu, jo winsch naw spehjigs pee schahdeem apstahkleem darbotees“.

Saimneezibas waditajs sijn: strahdfakeeschu pahrtikas stahwoklis kritisks. Produkti sllada tikai preefsch dascham deenam. No instituta wairs nebuhs eespehjams aiskemtees, jo pehdejais peeprasa kategoriski segt wezos parahbus (no instituta tika aiskemti produkti pirmas nedelas, kamehr fanehma pirmo paju).

Mallas wajadstigs par seemu apmehram 100 kub. asu, bet norma noteikta tikai us pufti, no kuras fanemts tikai 4,5 kub. asu, kas jau pa dafai fadedsinata; kad pahrejo fanems, naw sinams. Studentu kopdsihwes atrodas bes gultam, eegahdat buhs eespehjams tilai dalu. Auditorijas tahda pat stahwokli. Ja tuwakas deenas nedabu lihdselkus, zits neatlits, ka strahdfatu likwidet un studentus atlaisi, lai eet tur grih“.

Schee diwi sijnjumi runa skaidru walodu, zit kritiska stahwokli atradas strahdfats, fahkot pima gada darbibu. Nefkatotees us to, ka ir loti masas zeribas kaut ko panahki, tomehr studentoms nolemj: „Nekahda sira nepeelaist strahdfata likwideschanu, ja presidijis atfakas no wadibas, to usnemtees studkomam un greestees pee zentralam eestahdem ar peeprafijumu pehz lihdselkeem; greestees pee saimneeziskam eestahdem, tur preefschgalā stahw tauteeschu, ar luhgumu, lai usnemas schesa peenahkumus par tatwju strahdfatu. Preefsch kopdsihwu eerihkoschanas eesturet dalu no stipendijas. Samafinat pahrtikas normu, kamehr fanem paju. Greestees pee instituta waldes, lai pagarina parahdu atdoschanu, kamehi

buhš eespehjams. Lektoreem, kuri atrodas šgruhtos apstahklos, isdot no studentu pahrifikas sinamu normu“.

No šši lehmuma ir škaidrs, ka studjoms un reisē wišs strahdfakeešchu kolektiws, ir gatawi darit wišu, pat ja wajadšigs šamastinat šawu jau tã maso pahrifikas normu, lai tikai strahdfaks pastahwetu. Pateizjotees studentu organizaziju energrškai darbiba lihdsjektu wahlfchanã, greešhotees pee daschadam organizazijam, gan ofizieli, gan neofizieli.

Krise teef nowehrsta. No seemek-
55-28.138
apgabala mešhu pahrwaldes ar b. Danishevška palihdsibu dabuhts 30 kub. ašts maltas, no „Mofkwotopa“ 200 pudu atmenoglu un no Sarlanãs Presnas rajona komitejas 6.000 rub. Peešpeesch ari Glawprofobru dot tahdu pat sumu. Sanemot šcho atbalstu krise ir nowehrsta un strahdfaks wareja šahft darbotees pušlihds normali.

Saprotams, ka tas wehl bij štipri par mas, lai šegtu paradus un šafilbitu telpas lihds normalai temperaturai.

Strahdfakeets reti kad nowilta meh-
teli un nonehma zepuri.

Gultu taiššhara wiltãs lihds pa-
wafarim ar pašchu špehkeem, isštaitot katru mehneši sinamu % preešch materialãs apgahdaschanas. Naudu strahdfakeets šhini gadã lahga neredš. Stipendija 5 rub., bet tã tã kurss pastahwigi kriht un šcho 5 rub. wehrtibu padomju uaudas šihmēs noteiza mehnešcha šahkmã, bet ismaksaja mehnešcha beigãš, tad šaprotams, no šheem 5 rubleem bij palizis tikai 3 rub. No šheem atliušheem rubleem, tã jau mineju, dala tika panenta preešch kopdsihwju eerihkoschanas un ušturešchanas, tã tã strahdfakeets uš rošas šanehma tikai apmehram 2 rublus, par šureem knapi bij eespehjams eegahdatees nepeezeeschanãs rakštamleetas; par grahmatu eegahdaschanu newareja buht ne runa. Upgehrbs tika isdots ne wišeem pilns komplekts, šeeweefcheem tikai pa dalai. Ja apgehrbs, kuru isdewa buhtu peemehrots šesonas prašbam, tad jau buhtu labi, bet nešfatees uš to, ka ir seema, wišs apgehrbs ir wafaras un tapeh3 strahdfakeetim uo wina bij mas preeta.

Pee šchahdeem apstahkleem nahzãs darbotees pirmo mahzibas gadu, kursch

ir wišã pastahwešchanas laika gruhtakais materialã šinã. Strahdfakeešheem wišch paliks neisdehšchamã atminã, jo dšihwojot pee šlittas pahrifikas, aufštãš telpãs, gulot uš grihdas, wešelibas stahwošlis katram palika šlittaks, katra muhšchš šaihšinajãs par dascheem gabeeem. Nešfatotees uš wišu to, — darba energija naw suduši — kurss tika nobeigtš apmeerinošchi.

Otru mahzibas gadu nahzãs šahft daudš normalakos apstahklos; bij jau eerihfotãš kopdsihweš, eegahdats materials preešch gultam, isdarits nepeezeeschamais remontš, noorganizets kopgalbs u. z. Pa wafaru uštrahtš pahrifikas fonds preešch pirmeeem mehnešcheem, kamehr šahft šanemt paju. Sebraušufchee jaunusnemtee strahdfakeešchi atrada jau sinamu organizaziju, wairš nebij tã tã pirmã gadã, kad wišs bij jašahft organizet ne no ka. Stipendija šhini gadã teef ismaksata peh3 šelta kursã, 10 rub. mehneši. šhos 10 rb. strahdfakeets isleeto šefošchi: 6,5 rub. pahrifikai kopgaldã, 1,5 rub. komunalãm wajadsibam un 2 rub. preešch daschadam wajadsibam strahdfakeets šaneh-
ma uš rošas. Ehdeenu par šheem 6,5 rubleem isdewãs noorganizet labaku, ka kad stipendiju šanehma graudã, jo bij eespehjams pastahwigi eegahdat produktus šwaigus — peemehrotus prašsibam. Produktu eepiršchana un ehdeena pagatawošhana teef isdarita no pašcheem studenteem, kas dewa eespehju šhos 6,5 rublus isleeto teefchi preešch produktu eepiršchanas. Saimkoms usnehma šafarus ar prowizji, lehtatu un šwaigatu produktu eegahdaschanai, kas ari pa dalai isdewãs. Ekonomisši isleetojot šhos nedaudšos rublus, strahdfakeešchu dšihwe bij nefa-
lihdsnami ušlabojufes; nebij wairš japahrdsihwo krišes materialã šinã. Rurinamã materiala truhtums nebij wairš juhtams, jo peegahdatã norma bij pušlihds apmeerinošcha. Upgehrbs šhini gadã tika isdots nepilnigi, tikai 80 komplektu uš wišã strahdfaka, ar to ari tika apmeerinatas nepeezeeschamã-
tãs prašibas; labuma šinã ir nefa-
lidsinami labaks un peemehrotãks šesonai, nekã pagahjušcho gadu.

Tã tad otrs mahzibas gads noriteja pušlihds normali, bes šareschigijumeem

materialā finā, kas, ņaprotamš, dewa wiŝai darbībai wefelīgakuš rezultatuš. Wiŝa gŝihwe strahdfakā riteja daudš dŝihwafi.

Treŝchais mahzibas gads wiŝa organīŝazijā neŝa pahrmainaš, peeweenojot pee Pokrowŝka ŝtrahdfaka, tā nodaļu. Materialā apgahde ari apweendjāš, kaš nahja preeŝch latwju ŝtrahdfaka titai par labu, jo Pokrowŝka ŝtrahdfakš, ka daudš leelaka organīŝazija, atradāš daudš labakoš materialoš apŝtahkloš, ar daŝchadeem blakuš eenahkumeem no daŝchadam ekonomīŝkām organīŝazijam. Stipendija ŝchini gadā jau ŝaŝneedš 20 rubluš, kura teef iŝleeta fekoŝchi: 6,2 rub. kopgaldam, 2 rb. komunalām wajadŝibām un 11,8 rub. uŝ rokaš; ja eepreeŝchajoš gadoš newareja buht runa par grahmatu eegahdaŝchanoš, tad tagad weenu otru ir eephejamaš eegahdateeš. Sliktati jautajumaš ŝtahw ar apgehrba eegahdaŝchānu, kaš wairš neteeŝ dotš, jo wiŝš ir eekŝtitiitš 20 rubloš. Ŝche nahŝ preti ŝtrahdneeku kredītuš, kur ŝtrahdfakeešuš dabuja uepeezeeŝchamataš wirsdrehbeš uŝ ilgaku nomakŝu.

Pahrejee truhkumi, kaš bij eepreeŝchajoš gadoš, ir galīgi iŝjuduŝchi. Kopdŝihweš un auditorijaš ŝiltāš, stipendija teef iŝdota laiķā. Wiŝwairaf wehl ir juhtamaš un wiŝpahr ŝlikti atŝauzaš uŝ ŝtrahdfakeeŝcha dŝihwi, pahrpilditāš kopdŝihweš, kaš, tā leekāš, ne tiŝ drihŝi iŝdoŝeeš nowehrŝti, par ziŝ wiŝpahr ir dŝihwoŝku truhkumaš.

Ŝchahdi ir tee apŝtahli, kaħdoš nahzaš darboteeg latwju ŝtrahdfakam wiŝuš ŝchoš trihš gaduš. Daudš puhlu, daudš paŝchuŝupureŝchanaš ŝchee gadi ir praŝijuŝchi no ŝtrahdfakeeŝcha un wina wadoŝcham organīŝazijam, tomehr wiŝi ŝchkehrŝchli tika nowehrŝti, lai ari ziŝ trititŝi ŝtahwoŝliš naw bijiš, — iŝeja ir atraŝta. Daudš ŝcho materialo truhkumu ir bijuŝchi par trauzeŝli wiŝai pahrejai dŝihwei un darbam, bet tomehr ŝtrahdfakeešuš darbu weiža apmeeriŝnoŝchi.

Gadu pa gadam ŝtahwoŝliš ŝinamā mehrā uŝlabojaš, lihđš ar wiŝaš republikaš ekonomīŝkaiš uŝlaboŝchanoš, bet

tomehr wehl taħlu no tā, lai ŝtrahdfakeešuš waretu dŝihwot normalu dŝihwi un nodoteeš ta darba weŝŝchānai, ko uŝ wina ir ŝabeedriba uŝlikuŝi. Par to, ka materialaiš ŝtahwoŝliš naw apmeeriŝnoŝchš, leezina taš, ka 80% no ŝtrahdfakeeŝcheem ir ŝlimi ar maŝaŝinibu, diloni u. z. tamliħđŝigām ŝlimibam. Wiŝwairaf ŝlimo ir III kurŝā; taš katram ŝaprotamaš, jo III kurŝš bij taš, kam eenahkot ŝtrahdfakā, pirmā gadā bij jaŝiŝneš uŝ ŝaweem plezeem daŝchadaš kriŝeš. Nemot wehrā ŝazito, jaŝonŝtate, ka materialāš apgahdeš jautajeenš ŝtrahdfakeeŝcham paleeŝ wehl uŝ preeŝchū tā galwenaš. Vai uŝlabotu materielo ŝtahwoŝli, ŝtrahdfakeešuš ir ŝpeeŝtiš daŝchāš deenaš mehneŝi atrauteeš no mahzibām un eet par „gruŝtiŝchi“, jeb pee zita tamliħđŝiga darba, lai nopelnitu graŝchuš, wiŝmaŝ par ko ŝahbaŝuš ŝalahpit. Sewiŝchā darbā eeŝchāna bij pirmoš gadoš, kaħ materiela apgahde bij ŝliktaka.

Ŝchahda atrauŝchanaš no mahzibam ŝlikti atŝauzaš uŝ ŝtrahdfakeeŝcha darbu, jo pee noŝaweta panahŝchānaš wajadŝeja daudš peeŝtrahda, lai ŝekotu kurŝam. Uŝ preeŝchū taš nedriħŝti notiŝti. Ja reiŝ ŝabeedriba ŝuhta ŝawuš lozeŝkuš mahziteeš, tad winai ari jagahda, lai wini teeŝcham nodotoš titai mahzibam. Materialā apgahde nedriħŝti buht par trauzeŝli darbam. Ŝtrahdfakeeŝcha stipendijai naw jabuht maŝakai par widejo ŝtrahdneeka algu; titai tad ŝtrahdfakeešuš wares weift uŝ wina uŝliktuš peenaħkumuš; tad ŝudiš leelaiš ŝlimo ŝkaiŝu un daŝchada weida atrauŝchānaš no darba. Ja nemam wehrā, ka katru gadu ŝtahwoŝliš uŝlabojaš, tad zeram, ka taš notiŝti ari uŝ preeŝchū un nahkoŝchoš gadoš ŝtrahdfakeešuš dŝihwoš daudš labakoš apŝtahkloš, tā lihđš ŝchim. Ja tagad teef pahrmetiš par atrauŝchanoš no wiŝpahreŝā ŝabeedriŝtā darba, tad ŝchee pahrmetumi atkritiš, ja materielee apŝtahli buhš apmeeriŝnoŝchi. Ŝtrahdfakeetiŝim buhš wairaf ŝpeħka, energijaš, — darbu wiŝch weikš daudš aħtraki un atližinaš ari laiķu ŝabeedriŝtam darbam.

W. Krauklis.

Fizika strahdfakā.

Sinamās diziplinās pašneegšanas metodi noteiz mehrkīs, kuru grībam pašneegt, eepašihstotees ar mineto diziplīnu. Fizikas pašneegšanas mehrkīm strahdfakā, peh3 manām domam, jābuht šahbdām:

1. eemahzit klaušitajūs patstahwigi orientetees literatūrā, par weenu waj otru fizikas jautajumu.
2. eepašihstees praktiski ar elementareem pehtišanas panehmeeneem un
3. peefawinat elementarās fizikas walodu.

Mehrka pašneegšanas materialā base — atteezīgā literatūra, laboratorija un kabinetš. Metode — studenta patstahwigs darbs. Pašnedsejs nosprausch zelu, ašrahda uš gruhribam, ilustrē literatūru ar atteezīgi nostahditām demonstracijām un pahrbauda darba rezultatus.

Lihd3 šchim strahdfakā minetais mehrkīs tilka pašneegts til pa daļai. Gemesli — nebij materialās bases, nebij atteezīgā metode. Pareišati fakot, pirmā weetā jāleek metode, jo daļa materialās bases bij, laboratorijas, bij arī kabineti pa daļai pat literatūra.

Bijušchās metodeš newareja pašneegt mineto mehrki. Nemšim wehsturiski pirmo — lezijas metodi. Šchīs metodeš negatiwās puseš ir pašihstamas katram strahdfakeetim, tapeh3 par wīnām nerunaschu. Ko wareja dot šchi metode? Maksimāli — ar leelām gruhribam peefawinat fizikas walodu.

Nahloščais nowiršeens metode pašihstams sem nosaukuma „ewristiškā metode“. Metode pamatojas uš loti pareiša prinzipa — maksimāla klaušitaju aktiwitate — patstahwigs darbs.

Metodeš panehmeeni — praktiškā nodarbošchanās laboratorijā, peh3 tam darba rezultatu teoretiski apweenojums auditorijā. Pret šcheem panehmeeneem nebuhtu ko eebilst, ja šchi praktiškā nodarbošchanās beechi ween no „ewristiškās metodeš“ išweedejeem netiltu nowesta lihds absurdam. Man ir sinami wairaki gadījumi, uo kureem weenu peewedišču tā ilustrāciju.

Labaratorija. Studenteem jāeepašihstas ar hidrostatiskas likumeem. Uš galdeem atteezigeē aparati. Genahf pašneedsejs un ušraksta uš tafeles: „Išwest Arhimedia likumu“, nedodot nekahdus ašrahdijumus un tahlalus pašlaidrojumuš, ne darba gaitas aprakstu. Studenti nesin ap ko leeta grošas, jo pirmo reiši bštrd tahdu nosaukumu. Man leetas, ka šchahdā gadijumā, ja studentš ar buhtu til genialš tā Arhimediaš, wīnšč neta tomehr neatrastu.

Peē tahdeem rezultateem nonahza tapeh3, ka minetaš metodeš ušflats par nodarbošchanos laboratorijā bij šchahds: Laboratorijā aktiwitate peeder studenteem, pašneedsejam jābuht peh3 eepšejas pašwam ar šaweem ašrahdijumeem, tā fakot neapšpeest studenta meklejoščo garu un pehdejais, aš teem pašcheem eemesleem, nedrihšt eepreekšč eepašihstees ar atteezigo literatūru. Šchee metodeš ušflati, peh3 manām domam, ir nepareišti un tapeh3 metode newar dot pošitiwus rezultatus, newar šekmet mineta fizikas pašneegšanas mehrka pašneegšanu.

Šchi ewristiškā metode maš pamājam pahrgaja metode, kuru refo- mandē 1924/25. mahzibas gada fizi- kas ofiškālā programa. Beidsamā si- stema, tā „laboratorijas“ metode. Me- todes prinzipš — tā pate klaušitaju ma- šmalā aktiwitate. Išweščana — pa- preekšč praktiške darbi, tad — šcho darbu rezultatu apšrahdaščana (semi- nars) un beidsot lezija — šaruna ar atteezigeem ešperimenteem.

Newaru peekrist wišzaur metodeš prinzipa išweščanai. Peh3 manām domam, praktiškeem darbeem jāeepaših- stina studenti ar pehtišanas panehmeeneem un da daļai, kopā ar demon- strācijām, jāilustrē sinamo fiziško domu, tapeh3 šchai domai jāu eepreekšč jā- buht pašihstamai. Bet mineta metode, tapat tā wīnās preekšchteze, praktiškos darbos wehribu peegreesch ne pehti- ūšanas panehmeeneem, bet tā fakot, šenatrasto „Ameriku“ atraščanai un

tapeh3 behg no literatūras, kurā šchis „Amerikas“ ir aprakstītas.

Beeschi ween, pat wehl tagad, klaufootees metodiskās komisijas debatēs, tā ween leekas, ka ir leela tendenze apklaht darba gaitu ar gruhti zaurredzamu pliwuru, radot ilustijas it kā studentis, padarijis darbu, ir pats isdarijis sinatnisku atradumu, tahdi dodot studentam nepareisu jehdseenu par eksperimentu un wina nosihmi.

Uri šchi metode neemahza studentu patstahwigi strahdat, nemahza rihkotees ar grahmatu, naw peemehrota augšchā minetam mehrkim.

Neschaubotees par to, kā nahkoschā mahzibas gadā eewedamais Daltonplans war nowehrst eepreetschejo metodu truhlumus, atleef gaidit šchi plana isweschānu; wišs atkarasees no ta, zil ruhpiigi buhš wina sagatawota.

Vafalneets.

Šimija strahdfatā.

Gandrihs wišas ruhpnēezibas nosares, tā sinams, ir zeeschi faistitas ar šimisti raschojamam weelam. Labi attihstita šimiska ruhpnēeziba, tā tad, šawuhahri pabalsta zitu ruhpnēezibas nosaru plautschānu. Sozialistiskai republikai ir plaschas isredses šimisko šabritu zelschānā, jo isejweelu ir bagatigi krahjumi. Tāpeh3, leekas, newaretu buht diwu domu, ka patreisejais Kreewijas šimiku kads ir pahrať neezigs, un strahdfakeeschu rindam buhtu šchis pahrať šajuhtamais truhkums steidsigi jafahť aispildit.

Šimiskam, tā katram profesionalam, peh3 teoretiskās šinibu eeguhšchānas augstškola jeb tehnikumā — wehl wairaf gadus japraktisejas, lai isweidotos par šawas nosares leetprateju. Tā tad, jarada wajadšgee apstahkli, lai šchis augstškolu teoretiskais kuršs buhtu peeteekofchi plaschš un ihfakā laikā eeguhts. Ir wesela rinda profesiju, turam plaschakas, waj šchaurakas eepreekššinaschānas šimijā buhtu preekšštahlat isglihtofchānas wajadšigas. Waretu diwās kategorijās dalit nahšamos augstškolu un tehnikumu studentus: 1) šimiki (teeschee, šahdi daudš nosarēs wajadšigi — sinatniskēem pehtijumeem, šara wajadšibam, šimijas pašneedseji u. t. t.), biologi, mediki, šimiki-tehnologi, kalnruhpnēeki — šureem buhtu wišplaschakas šimiskās šinaschānas wajadšigas un 2) semšopji, meššopji, buhw un zelu inschēneeri, mešaniki u. t. t., šuru kuršs waretu buht šchauraks, nekā pirmaj

grupai. Šaprotams, tahda šchirošchāna naw eerobeschota.

Bet tā nostahdits jautajums par šimijas preekššsinibu eeguhšchānu strahdfakā, šura studenti wehlaf weenu jeb otu no minetām profesijām iswehlesees?

Mahzibas nodēla ir kluhmigā stahwolli: no weenas puses — ššaidra apšina, ka šimiskā sinatne naw otras šchēiras preekššmetis, ka walstij ir wajadšigi šimiki; aishradijumi no šara komisariata, Dobrochima un zitam organizacijām, ka wehlams, lai jauneeschi eeguhtu plaschas šinaschānas šimijā, no otras puses — šur nemt laiku?

Uš tahdu preekššmetu apzirpschānas pamata lai eeguht šcho laiku, kas šimijai wajadšigs? Un galā — pawišam negaidits rezultats (atšauzos uš Šokrowška strahdfaka mahzibas nodalas waditaja aishradijumeem strahdfakeeschu šapulžē 12./V.), — tā warbuht nahkoschā mahzibas gadā šimiju pahrwedišhot uš III kursu (tā tad weenā gadā). Rodas jautajums, waj tā buhš paredšama štundu peelišchāna šchim preekššmetam — jeb waj til ne otradi? Jēb, warbuht, notiks šimijas kursa dalischāna štarp biologiju un šimiju?

Šlawprofobris ir gruhtā stahwolli, šamehr pastahwēs tendenze no weenas puses, ka strahdfakā ir 3 gadigs kuršs un no otras — augstškolu dabiskais pagehrejums, lai strahdfaks dotu šagatawotus studentus, šureem nebuhtu

jaatnem no augstskolas kursa weens waj diwi semestri, eeguhstot tās sinatšanas matematiķā un dabas sinatnišķos preefšmetos, ķahdas wajadstigas, lai waretu fahkt strahdat, — tad šho neatristnamo problemu: dot trijos gados strahdfakeetim wajadstigas sinatšanas — tas newarēs un robs tā bijis — tā paliks.

Tapeh3 strahdfakā war tikai eemahzit nahkofšam ķimikim, tā šauzamo ķimijas abezi un ar to ķhimbrihšam ir jaapmeerinajas.

Rā eemahzit — par to war buht daschadi usfkati. Neweena mahzibas metode naw wehl isnehmuse patenti, ta wina ir ķhimbrihšam ta ihstā, wišlabaki peemehrota un ta peh3 2—3 gadeem winaš weetā nenahks jauni panehmeeni. So war tekst par patreifejo Pokrowska strahdfakā eewesto ewritišķo panehmeenu un laikam ari, par projektejamo no nahkofšā mahzibas gada Daltona planu — jeb wina pahrweidojumu. Šchām metodem ir fawas stipras puses — galwenā — eerofinat studenta pašdarbibu. Un ja

lišķim us šwareem weenā pufe šho metodes preefšrozibu un otrā — kursa šaihšinaschānu, tas katrā sinā ir fahstis ar šhis metodes eeweschann, tad tatschu šchim panehmeenam ķhimbrihšam jadod preefšroziba. Rapeh3? Strahdfakeets war ķimijai wajadstigo laiku atrašt tikai akademišķo stundu šaraktā, par kaut lahdu nodarbošchānos ahrpus tā, tā to šhi gada darbiba parahdija, naw ko domat. Un tā tas ari turpinasees nahkamo gadu.

Pokrowska strahdfakā ewristiškai ķimijas pahreeschānas metodei ir peelaitota laboratorija; weens gads praktiķas (ta tas bij Latsektori) ir par maš, lai tā students, tā ari darba waditaji waretu ismantot šhi panehmeena preefšrozibas un tišt walā no leeka balasta, tā darbiba, tā ari pašchā metode.

Zerešim, ta nahkofšais gads neefnefis pahrať leelu eefahrtas lauschānu ar Daltona plana eeweschānu un warbuhtejo ķimijas kursa pahrzelschānu us III. gadu un buhs produktiķaks darbiba — ne eefšperimenta laiks.

W. Rr.

Lektoru materialā apgahde.

Latwju strahdneeku fakultates gruhotos laikus pahrdstihwojušchi kopigi tā studenti, tā ari pašneedseji. Šhee laiki šakrita ar momentu, tad Padomju walstis galwenā wehriba bij peegreesta ekonomiškai fronteī, un aīš objekteem apstahķteem, — šamehrā maš, treschāi fronteī. Weena no šhis frontes wahjām postiziam wehl ir un paleel wišpahr isglihtibas darbineeļa un atfewiščki strahdneeku fakultates pašneedseju materialais stahwolliķis. Šhe apstahšchōš pee 1923./24. un 1924./25. mah3. gadu stahwolka un nahkofšām perspektiwem. Rā ilustraziju nemšchu augstahķas kwalifikazijas pašneedseju. 1923./24. mahzibas gadā latwju strahdfakā 17. kategorijas pašneedseja atalgojums bij 28 rub. 50 kap. mehnefi, par 11 nedelas stundām. Pee šhis kategorijas peedereja pašneedseju masakums, — tā tad wairuma atalgojums bij wehl neezigāks. Lai pee tahda

atalgojuma pašneedsejs ar gimeni waretu istikt, wajadseja nostrahdat paprahwu skaitu šchahdu 11 stundu nedelā. Tapeh3 nereti bij gadijumi, ta pašneedseja stundu skaitis nedelā sneedšās lihds 60 un pat wairā. Bet tas wehl naw wiš darba laiks. Wehl japeeskaita tas, daschahrt leelais, stundu skaitis, tas tika šeedots daudšām un daschadām fehdem. Bet dabuht weenā mahzibas eestahdē elķstENZEI, nepeezeeschāmo stundu skaitu ne weenmehr bij eefšehjams. Pa leelakai dalai laiks bij jafadala starp wairakām eestahdem, lihds ar ko paleelinajās daschadu fehšchu skaitis, un tā tad, ari darba laiks. Zil dauds laifa pee šchahdeem apstahķteem pašneedsejs wareja seedot šawa preefšmeta eepreefšchėjai metodiskai pahrštrahdaschānai un zil fihisti tas bij eefšehjams, latram buhs šaprotams. Bes tam pašneedšchām nepeezeeschāms fetot ša-

beedriškai dšihwei, ņetot literaturai — ņawai diņziplina, bet deemiĆehl, deena — naņts nu reiņ tā eelahrtoĆa, ņa wina ir ne 48, bet tiņ 24 ņtundas. Paņs par ņewi ņaprotams, ņa paņneedņeja darba ņekmes pee ņahdeem apņtahleem newareja buht taħdas, taħdām wajaďsetu buht un taħdas buhtu daudņ maņ normalakoņ apņtahloņ. 1924./25. m. gadoņ atneņa manamu nņlaboĆumu. Tagad strahdsaka paņneedņeju leelakā daņa ņanem jau 40 rub. 20 ņap. mehneņi par 9 nedelaņ ņtundām. Tomehr, ari tagad, lai eeĆuhtu eņņiņtenzei nepeezeņņamās ņumas, ņtundu ņkaitam jahuht paprahwam. Tas iņņauz ņinamu ņazenņibu, dšihņanoņ peħ leelaka ņtundu ņkaita, lai, tā ņatot „iņņiņtu ņumu“. Seņas jau minetas. Taħeħz apņweizams ņolis, ņas teĆ ņperis ņahdas parahdibas nowehrņanai t. i., tā ņauktā ņhtatu eewefņana, ar ņuru ņinams

kontigents paņneedņeju teĆ ņaiņtiņs pee weenas mahzibas eestahdeņ. Inņtrukzijas par ņĆo jautajumu pareďņ ņtundu ņkaita eerobefņoņĆanu un paņneedņeju ņlejoņĆanas aprobesņoņĆanu, t. i. no-darboņĆanoņ zitaņ mahzibas eestahdeņ uņ ņpezialas atlaunjas pamata. Bet ņĆiņ ņolis ņaņneegņ meħri tiņ tad, ja lihďņ ar winu tiņņ ņperts naħtoņĆais ņolis, t. i. materialā ņtahwoņla uņlaboņĆana. PreteĶā gadiĶumā, paņneedņeju wairums palis aħrpuņ ņhtata un buħņ ņpeestis turpinat ņleĶot un „zenu iņņiņ“. Zereņim, ņa ņĆiņ otrais ņolis tiņņ ņperts wiņtuwakā naħtoĶnē, weħl wairak taħeħz, ņa ar naħtoņĆo mahzibas gadu uņ paņneedņeja gulņtās leelaka atbildiba par ņudenta ņekmem, ne tiņ ween strahdsakā, bet ari taħlakām ņekmem augņņkolo un atbildigņ darbs Daltona plana iņweņĆanā.

Gaidiņim!

R. Gangnuņs.

Par Daltonplana peeletofĆanu.

Daudņ runā par Daltona plana eewefĆanu daņĆadas mahzibas eestahdeņ un galwenam taħrtam strahdneeku ņakultatēņ. Naw par to jabriħnas, jo pati dšihwe ņpeesĆ meħlet jaunās mahzibu formas un metodeņ. ņĆeit meħņ ņadurameeņ ar parahdibu, ņa daudņi weħl neaņņĆir planu no metodeņ. Peenemt Dalton planu wiņumā, taħdā weidā, ņā to leeto angli un amerikani, meħņ newaram. Muħņu meħri, uņņtati un apņtahli nelauj peenemt toņ indiwiđueloņ paneħmeenuņ, taħduņ kultiwē minetas tautas peemehrodamas Daltonplahnū ņawai burņĆu-jiņlai eelahrta. Mums janem no Daltonplahna derigatais un wajaďņgatais: darba organifaĶija, nowehrteņĆana, darba eelahrta, wina noņtahdiņĆana noteiktos rahmjoņ un noteiktā laika. Seiktais ir wiņņ, to meħņ waram nemt no Dalton plana un peeletot muħņu akademiņtā darbā. Runajot par metodi, tad taħda pee mums jau ņen attihņtiĶās piirms ņaħka runat par Daltonplanu. Muħņu ņtudiĶas, pulzi- ni dod deefgan aifrahdiĶumu, ņā strah-

dat, lai darbs buhtu kolektiws un reiņē ar to, iďtriņ kolektiwa lozelliņ, strahdaĶot indiwiđueli. apņnatoņ atbildibu par wiņa kolektiwa darbu.

Kolektiws — ņtudenti un pedagogi lopeĶi eepreĆņĆ ņaņtahda darbibas planu uņ noteikta laika. Darbu ņadala ņtarp kolektiwa lozelleem, ņuri strahdā neleelas grupinās, no 2 — 5 kaĶrā. Upstrahdā ņinamo materialu noteiktā laika (2 — 3 nedelaņ) un beidņot kolektiwā, tā ņauzamā konferen- zē, naħt pee ņinama ņleħdeena.

Uņ mineto aifrahdiĶumu pamata naħtam pee ņekoņĆeem ņleħdeeneem:

1) Wiņa gada programa aifewiņĆ- loņ preĆņĆmetoņ ņaņadala zeefĆi ņaiņtiņtās temaņ, peemehrotaņ 2 — 3 ned. darbam.

2) Pee kaĶraņ temaņ lektoram jadod aifrahdiĶumi un jauņrahda literatura. Kolektiwam jaapņpreĆņ temaņ ņaturņ un lektoram jadod aifrahdiĶumi, ņā strahdat.

) Kolektiws eeteizams ne leelakņ par 30 zilw., ņurņĆ ņadalaņ neleeloņ pulziņoņ no 2 — 3 — 5 zilw. kaĶrā.

Scho pulziku neaprobefcho ar darba weetu un laiku, likai janoteiz, kad dabrs janobeids.

4) Pehz tam noteet atkal kolektiwa apspreede, kura teet nostaidroti wehl neisprastee jautajumi un wispahr pahrrunats par temas faturu. Ceteizams kolektiwa apspreede pahrrunat neween par kolektiwa darba truhkumeem, bet ari par truhkumeem temu fastahdischanā un sabalifchanā, tā ari par katra atsewifchka studenta safneegleem rezultateem.

No fazitā redjam: 1) Darba laiks preefch atsewifchkam temam jafadala uš kattrām 2 nedelam. Darbs pilnigi brihws. Darbiba noteet kabinetos un laboratorijas, kuros katts students war strahdat tad, kad winam isdewigakt. Kolektiwās apspreedes noteet noteiktā laika, tā tematu sahkmā, tā ari beigās. 2) Temateem jabuht fastahditeem teefchi tā, lai katts widejs students noteiktā laika waretu isstrahdat. 3) Tematus, kuros apstrahdā pulzikos, janem is praktifkas dsihwes, lai wini no sahkuma lihds beigam buhtu intrefanti. Matemattkā jamehgina komplekset ne tikai wifas nodalas, bet ari ar fisiku, dabas un sabedrifklam sinibam.

4) Pedagogeem jabuht weenmehr kabinetos un laboratorijas, 1) Lai weenmehr waretu greeftees pehz pafaidrojumeem. 2) Lai nowehrotu wifas kluhdas, truhkumus un westu statistiku par apmellefchanu, nodarbofchanos u. t. t. 3) Lai fefotu katra stud. darba gaitai.

5) Strahdfatā katts lektors japeestiprina pee weenadam grupam, t. i., lai treschā kursā panahktu wairaf weenadibas, tā darbā, tā ari metodē.

Bes tam loti no fwara, lai treschā kursa grupas buhtu nedaudsu pedagogu rotās, tad kopejās metodistās apspreedes dauds ko wairaf dotu, tā tas lihds fchim nowehrots.

6) Katram kursam pehz eefpehjas japeemehro kabinetos un laboratorija.

7) Wifem studenteem jaisstrahdā katra preefchmetā sinams minimums, bet jadod ir ari maksimums preefchteem beedreem, kuri minimumu beigufchi wehlas nodsilinat fawas sinafchanas weenā jeb otrā preefchmetā.

8) Preefch katra preefchmeta jaeewed rotās grahamata, kura students

waretu atrast wifu, ko prasa minimus; tapehz pirmajā gadā kolektiwam strahdajot janowehro wifas kluhdas, lai nahtofcham gadam kolektiwu buhtu eefpehjamš dot isstrahdatu rotās grahamatu ar wifem rakstifkeem aifrahdijumeem.

9) Mehnesi, jeb diwos mehneschos reisi ir jafafauz kursu konferenzes par atsewifchkeem preefchmeteem un reisi katra femestri — preefch programās fastanoschanas wifos preefchmetos. Wehlams diwreis femestri apspreeft wispahr safneegtos, tā kolektiwa, tā atsewifchku grupinu un studentu darba rezultatus. Jamehgina darba kontrole nostahdit wislabakā weidā. Galejā un wispufigā darba nowehrfefchana japatur pee wifadam metodem uu planeem gada beigās.

10) Konferenzēs weenmehr jagreefch wisnopeetnakā wehriba us to: 1) Lai studentu darba laiks nebuhtu par dauds aifnemtš no weena preefchmeta. Lai students nebuhtu wispahr pahrfraufs ar darbeem. Ahypus laboratorijam, kabineteeem, eefkattot apspreedes, — nekahdeem akademifkeem darbeem naw weetas. 2) Darbs jaeefahrto tā, lai pehz weenas jeb otras temas beigfchanas atsewifchki studenti nebuhtu fweesti greeftees atpafal pee wineem nepabeigtā darba, kad kolektiwš jau kerās pee jaunās temas. Schahda darba nokawefchana nebuht naw atkariga no fazitā, bet gan no pascha studenta. Us scho jadara usmanigas studentu akademifstās organisafzijas.

Ja eepreefchejee noteikumi tiktu ispilditi, tad pagaidami buhtu pilnigi eefpehjamš organifet darbu pehz Daltonplana, pahrfrahdajot wifu wjadfihgo materialu muhfu strahdfakos un zitās mahzibas eestahēš pehz laboratorijas — pehtifchanas metodeš. Schahdā darbā, bef fchaubām, buhs eefpehjamš safneegt sinams postitiwus rezultatus, kuros waretu list pamatā jauneem planeem un jaunām metodem. Ja minetais darbs mums neisdotos tik plaschos apmehros, tā tas zerams, tad waina mellefama labas gribas truhkumā. Ja mehš gribam eet lihdsi muhfu laifam un dsihwei, tad jamet pee malas paswitate, wezās, nodilu-

šhās mahzibu formas un kopā ar dsihwi — darbā ir jamelē jaunās formas, peemehrotās muhsu laifam

un dsihwei. Mums jaispilda trihs usdewumi: jamahzas, jamahzas un jamahzas!

В.

Kreewu walodas jautajums.

Zarišma laifos nazionalo masafumu (seb, tā toreis šauza, inrodzi) školu gandrihs nemas nebij. Maleenu (okraina) školās tika šrdigi peekopta rufifikazija (pahrfreewošhana). Ja kur bij šahda nazionalo masafumu priwatškola — ta ne ar šo neatschlihrās no krona školam: wiš preešchmeti tika pašneegti un mahziti kreewu walodā. Rufifikatoru noluhšs bij ne pahrtautot latwešchus, ebrejus, leišchus, bet gan „pahrfreewot“ t. i., išklausot no školas mahtes walodu. mahzot wišus preešchmetus no pirmās deenas kreewu walodā. Garigi šatropot mahzošos paaudsi, nedot tai nekahdas isglihtibas un tā nowest to lihds tam štahwołlim, šahdā atrodas kreewu semneetu tumschās, apšpeestās masas. Rufifikazija bij weens no daubseem lihdselkeem zihnā pret rewoluzionaro kustiibu, jo maleenās (Polijā, Baltijā) šchi kustiiba ne weenreis ween šasneedsa šoti draudigus ušbangojumus. Protams, ša nazionalo masafumu apšintigais proletariats un progresiwatā intelligenze uštahjās ne pret kreewu walodu, bet pret šhās walodas mahzifichanas špaidu metodem (kuras pee tam bij pilnigi nepedegogiskās) un noluhkeem.

Padomju republiku nazionalo masafumu školās (I un II pašahpe, tekntumos, partijas školās u. z.) kreewu waloda teek mahzita, tā atšewišchšs preešchmets, te ta naw obligatorikā mahzibu pašneegšhanas waloda (jasiš prehodawantja). Un žitabi tas nemas Padomju eefahrtā newar Oktobra rewoluzija, atmesdama wezās školas šholastiskās metodes un organizijas formas, ššina un ššen meklēt jaunās metodes, leek wehrtet un pahwehrtet progresiwatās wezās školas panehmeenuš (ša eiropėjiskos, ša amerikāniskos). 7 gadu laifā ir bijšs

daudš maldišchanās, daudš utopistku ekstreemu, bet aridsan ir šahdu eeguwmu, kuri, ša drošchš pamats war nodebet turpmatām jaunradišchanas darbam školas organizijas un mahzibu metodu laufā.

Turpmatās rindinās mehginaschu atstahstīt, šahda ir bijuse kreewu walodas pašneegšhana un programa, latwju strahdfakā daschados laifa šprihschos. Latwju strahdfaka ihšā wehštire eedā lama trijos laifmetos: 1) Latw. Ped. Inst. šagatawošchanās grupa — nodarbšochanās weetas, Snamenškā, Tweras gub. un Šakewā, Šmolenskās gub.; 2) latwju strahdfaks Maslawā; 3) latw. nodala pee Potrowka strahdfaka.

„Muischu taimetā“ strahdfaka mahzibas puse bij padota daudš un daschadeem gabijumeem un negabijumeem. Muhs interesē pašchreis tika weens mahzibas preešchmets un tapehž turesimees pee ta. Kreewu waloda nazionalo masafumu školās weens no wiššwarigateem preešchmetem. Waloda wišpahr nepeezeschama leeta un kur nu wehl žilwekeem, šas darbu ideologijas laufā uštata, ša šawu galweno usdewumu. Kreewu literatura, kreewu publizistika, kreewu walodā isdotee šinatnistee raksti — wišštas ir ahrlahrtigi bagats šrahjums, par to interesejas wišās pašaules malās un dalās. Nazionalo masafumu tautas un tautinas weenigi žaur kreewu walodas praschanu war žo zeeschi šaistitees ar kreewu beedreem darbā un dsihwē. Šsejot no tiklo šazitā kreewu walodas mahzifichanas mahzifichanas jautajums janem šoti nopeetni. Snamenškā un Šakewā, tā šatot kreewiškā apšahrtinē dsihwojot, kreewu walodu, tā šarunas walodu nahzās beeschi leetot. Šotees mahzibas puse te bij wahji apgahdata: no daudš mas štrahdfakeeschu interesei peelaifotām grahmatam te bij 3—4 eš.

no hrestomatijas „Mi nowij mir postroim“. Walodas mahzibas (gramatikas) grahmatas bij daschadas, bet wifas pehz agraf pasihstamas Smirnowa leestes. Walodas stundas bij jaedala ta: 1) literarisko darbu laschana un istirfashana (pehz jau minetas hrestomatijas), 2) sawu domu rakstiska isteikme, 3) gramatiski wingrinajumi un gramatikas teorija. Dailiteraturas darbu laschana, tikai fahstita ar sab. sinatnisfeem temateem, bet ta fa sab. sinatnes toreis strahdfata netika pasneegtas, tad kreewu walodas skolotajam bij gandrihs pee katra darba jataisa effurfijas wehsture. Tahda effurfeshana gan warbuht palihdseja isprast labati dailiteraturas darbu, bet sab. sinatnu lauka dewa loti faraustitus un weegli pahprotamus jehdseenus. Tomehr literarisku darbu istirfashana studenti guwa materialistisku peeeju, to wini paschi war apleezinat.

Ras atteezas us gramatiku un rakstibu — te leetas bij behdigalas. Turotees pee formelas gramatikas prinzipeem, schis grahmatas newareja leetot. Tapehz nekahdu darbus patstahwigai istrahdashanai newareja usdot. Resultata wismas weena data studentu guwa teoretiski peeteekofchas sinashanas formela gramatika, to wini parahdija wehlat Maslawā: tad skolotaja Maslawowa fahla walodu mahzit pehz logistās gramatikas prinzipeem, studenti deesgan pamatoti scho prinzipu kritiseja un walodas mahziba turpmat wjadseja turetees pee formelas gramatikas prinzipeem. Ras atteezas us pratki, tad sewischi rakstiba bij truhziga un te dauds to wehlat wjadseja labot. Kreewu walodas stundu flaitis bij 4 stundas nedela un reisem pat tiki 2. Pahrunu un apspreeschu kreewu walodas metodu un programas jautajuma gaudrihs nekahdu nebij, ja atskaita weenu otu farunu starp pasneedseju un grupu. Wahrdu fatot, schini laikmeta bij leelaki teoretiske panahkumi, nekā praktiske.

Otrs laikmeis latwju strahdfata wehsture un kreewu walodas pasneegshana fahlas ar strahdfata pahbraufshanu us Maslawu. Truhzige nau-das lihdselki nelahwa atalgot pasnee-

dsejus tahda mehrā, ta zitos strahdfatos un lihdsigas mahzibas eestahdes. Bij jaapmeerinas ar dijuscham gimnastiju skolotajam, loti konserwatiwam, ta metodiskās peeejas, ta programu mainishanas sind. Schis skolotajas buhdamas pee tam wehl pilnigi sweschas, strahdfakeeschu masai dewa loti mas. Strahdajam diwi skolotaji un tomehr panahkt weenibu, wismas gramatikas prinzipa sind, nebij eepeshjams, jo gimnastijas skolotajam bij sweschi formelas gramatikas prinzipi un ais sawa konserwatisma tas nezentās eepasihtees ar teem.

Prinzipela sind, sfaidribu, noteiktibu un isturibu isdewas pa dakai panahkt 1923./24. mahzibas gada, tad scho rindinu rakstijam radas domu beedrs walodas (ne literaturas) mahzishana. Sagad bijam 3 pasneedseji, no kureem diwi walodas jautajuma bijam weenis prahtis un speedam ari trescho eet kopejo zeku. Par noscheloschanu tas tomehr neisdewas. Literaturas programa te bij jau deesgan noteikta: jau nakos kursos tematiska laschana, wekala fahstinat literaturas kurs. Rakstu walodas prakses peefawinashanas ari gahja labat nekā muishā: rakstu darbi tika fahstiti ar fabeedristipolitistfeem momenteem un jautajumeem, zaur to studenti mahzijas isteikt sawu domu par deenas jautajumeem ari rakstiski. Mehginajās teschu rakstishana, konspektu fahstahdashana. Panahkumi labaki, nekā agralos gados, kaut gan ne bes truhkumeem. Kolektiwos nowehrtejumos studenti ne labprahit gribeja atsicht, zil nopetnis stahwolliis war buht, wahja waj nepeeteekofcha kreewu walodas prashana augstkolos darba.

Treschais posms — latwju strahdfats, ta nodala pee Pokrowsta strahdfata. Mahzibas spehku un lihdselku sind schis posms mas to atschiras no eepreetscheja. Jhsti labas un peelahgotas metodes naw hijis ari schogad. Weenigi gramatikas sind ir panahkta prinzipela weeniba un praktiska isweshana. Literariskais materials teek isets pehz obligatoriskas programās. Stundu flaitis jau nahkofchos kursos masaks, nekā kreewu nodalās. III. kursā tahds patk, ta kreeweem. Metodiske

un programās jautajumi teel apstātiti preešmetu lomijā. Apstātīšana wairak wišpahreja teoretīšchana nekā praktiškō domu iſmaina. Studentu darbiba lomijā wairak ofiziela nekā aktīwa. Panahkumi — nepeeteekofchu ſekmju dehl, 20—30% teel ſtātiti ſem widejā lihmena. Šchee tad nu ar pehzeſameneem wares tiki pahrzelti, waj ſliktā gadijeenā, wineem buhš jaatstahj ſtrahdfaks, jo uš diru gadu tai paſchā kurſā atstahj loti retoš gadijeenoš. Studentu uſſtats uš wa-

lođu un walodaš paſneegſchanaš metodem daudš nopeetnaš un kritiškāš nekā eepreeſchjeoš gadoš. Weenigaiš progrefiwakaiš momentš, kaš te jauſſwer, — ir pahreja uš Daltona planu, Šcho pahreju uſſahla ne tikai kreewu walodā, bet ari zitoš preeſchmetoš, un ta ir dewuſe pilnigi apmeerinofchuš panahkumuš.

Šchis rakſtišk ir iħš wišpahreš pahrkfats, un tapehž te naw aiſkerti ſihtak daudš ſwarigi prinzipti un meto-diſti jautajumi.

Strauſš.

Rā dſima ſtrahdfaks.

Enamenſtaš darba ſkolu likwideja. No plaſchā mahzoſchoš kolektiwa iſlaiſtā arupina, ſtātā 26 zilweki, no 10. dez. 1920. g. ſahla darboteeš tā Latwu Zentralā Iſglihtibaš Inſtituta ſagatawoſchanaš grupa. Kurſantu wairumš ar pirmſkološ iſglihtibu; weenš otrš ar eefahktu widuškološ iſglihtibu. Wiſi partijaš beedri waj jauneefchi. Grupu apkalpo iſchetri pedagogi — paſneedſeji: b. b. Karpowizš, Ešš, Preiſš un Egiš. Drihſumā, b. Egim aiſbrauzot uš Maſlawu, paleel pirmee trihš. Paſneedš geologiju, ĩimiju, algebru, geometriju, fiſtku, kulturāš wehšturi, kreewu un latwu walodaš (rakſtneežibaš teoriju un gramatiku). Paſneegſchanaš ſiſtemā walda ležiju un ſeminaru — praktiſko darbu metodeš. Kurſantu neleelaiš ſtātš dod eepheju paſneedſejeem jo ſihtu eepaſihteeš ar ſatra klaufitaja ſpehjam un ſekmem; tapehž ari kaħdu preeſchmetu nobeidſot nebij janodod ekſameni. Reiſem, beidſot par wiſu preeſchmetu waj wina datu, ſatram kurſantam noteiktā laiķā bij jaſagatawo rakſtiškš referatš. Mahzibaš plana ſmaguma punktš bij matematiķā, fiſtikā un ĩimijā. Mahzibaš rit paahtrinātā gaitā, jo gada laiķā grupa jaſagatawo darbiba Inſtituta pirmā kurſā. Preeſch ta ir nepeezeefchami peefawinateeš agrako widuškolu programāš leelako datu.

Kurſantu kolektiwa dſihweš reguleſchanai paſtahw kurſantu komiteja.

Jautajumuš, atteezoſchoš uš mahzibu gaitu, iſſchir topeji ar Inſt. waditaju b. Karpowizu. Ležijaš un praktiſkee darbi aiſnem 6—8 ſtundaš, wehlat pat 10 ſtundaš deenā, neeekattot preeſchmetu ſagatawoſchana. Nekatoteeš uš wiſu to, pahreja ſabeedriķā dſihwe nepaleel nowahrtā. Muuſchāš ſirahdneektu, paſneedſeju un kurſantu topejeem ſpehteem apkalpo apkarhtejaš ſahdſchāš un netahlo ahdaš ſabriku. Sarihko teatru iſrahdeš, dabāš ſinatniſtāš ležijaš, momentu noſkaidrojoſchuš preeſchlaſijumuš. Latwu walodā iſdod wiſa kolektiwa ſimpatijaš guwuſcho „dſihwo awiſi“. Jaunatneš ſchuhnina iſdod hektograſetu ſchurnaliti „Blahſma“.

Ur pawafari, atweroteeš otri ſagatawoſchanaš grupai (jaunakai) kurſantu ſtātš ſtipri paleelinaš. Utbrauz wairak jauni paſneedſeji, ſtarp teem Inſtituta paſtahwigaiš waditajš b. Silarajš. Mahzibaš programu pa-plaſchina ar jauneem preeſchmeteem, tā: biologiju, botaniku, ſoologiju, politekonomiju, wišpahrejo wehšturi, literaturu (latwu un kreewu), wahžu walodu, ſihmeſchana un dſeedaſchana. Mahzibaš gaitāš nepilnibu nowehreſchanai, jaunu panehmeemu iſſtrahdaſchanai noorganijeſaš no paſneedſeju un kurſantu preeſchſtahweem ſaſtahwoſcha pedagogiķa apſpreede. Kurſanti beſ garigā darba, peedalaš ari muuſchāš lauku apſtrahdaſchana. Waſarā, ſatarā ar badu Peewolgā, wed ener-

giftu agitazijas un seedojumu wahlšanas lampanu ta muischa, ta ari semneeku widu.

Sagatawofchanas grupam Snamensla atrodotees, Maskawa teef weikii Instituta atklahšanas preefchdarbi un 10. julija 1921. g. Isglithibas Sautkomisariats apstiprina Latwju Isg. Inst. atwehrfchanu. Peenahfot rudenim, wezala sagatawofchanas grupa pahrbrauz uf Maskawu, lai pehz wispahreja effamena, radot I kursu, ufshaktu Instituta gaitu.

Nowehrtejet guhtos rezultatus, jafata, ta nepilna gada laika (bewini mehneschi) pateizotees ta paschu turfantu sparam un gribai, ta ari pasneedseju puhlem, daschi defmitti darba jauneeschi guwufchi eefpehju ar apdomigu flatu wehrot dfihwi; mantojuschi ari jehdseenu par finatnes darbu, liufchi pirmos pamatatmenus sawa pasaulsufstata attihstiba.

Weittais darbs newareja buht bes sawam nepilnibam un iruhkumeem, jo fewischi pee taš nabadsibas, lahda winsch tika darits. Darba panehmeeni tikai tagad isstrahdajās, gatawu peemehru nebij tur nemi. Par kaut zit apmeerinoscheem mahzibas lihdsfleem — grahmatam, laboratorijam, darbnižam newareja buht ne runas. Somehr pirmshaktums ir isdwees un turpmala zela meti nosprausti.

* * *

Cebrauzot Maskawa, grupa apmetās Instituta pagaidtelpās, tur lihds tam darbojās pedagogisfee un wafara kurfi. Telpas fewischi nepeemehrotas — uf nomalas schkehrseelas, schauras un gandrihs bes inwentara. Studentu weena dala nobrauz uf meschu malka, otra — paleef Maskawa isgatawot nepeezeeschamo inwentaru.

Pehz scho darbu weifšanas Glawprofobra fastahdita komisija no b. b. Silaraja, Rowtunowas, Ela, Landera, Kraukka un Bachmana, pahrbaudot kursantu sinaschanas, pahrwed wifu wezako sagatawofchanas grupu un daschus Maskawa usnemtos beedrus Instituta pirmaja kursa. Pirmā kursa kursantu — studentu flaitis 32, stārp kureem 23 no bijuschās sagatawofchanas grupas. Beparteijsko tikai 2, — pahre-

jee partijas un jaunfaweenibas beedri. Seeweefchu — 13, wihreefchu — 19. Mahzibas puft isdodas nostahdit dauds preefchshimigaki un plaschaki nekā lihdschim. Rā pasneegšanas metodēs, ta studentu eefschejo organizaciju strukturā nekās prinzipieli jauns neteef eewests.

Newar neminet, ta 1922. g. janw. „Glawprofobra“ bij pazelts jautajums par Instituta likwidefchanu mahzibas eestahfchu tihla schchaurinaschanas dehl. Kopejeem spehkeem Instituta pastahwefchana un pastahwiba tika aishahweta. Preteja gadijeena newareja wais buht ne runas par strahdfatu atwehrfchanu, jo pehdejais war pastahwet tikai pee augstifolas.

No Glawprofobra nazionalo masakumu latwju sehzijas waditaja b. Rarpowiza bij sperti foli jau strahdfatu atwehrfchanai un beidsot, — latwju isglithibas un partijas eestahfchu fastanota rihziba panahza to, ta tika apstiprinata strahdfata atwehrfchana pee Instituta.

Mahzibas gadam tuwojotees beigam, studentu widu parahdas jaunās wehmas. Pareisaki, ne jaunās, winas jau pastahweja darba gaitas shaktumā; tagad bij peenahzis laiks, kad winam bij „jalegalisejās“. Wisnepeezeeschamais atstinu daudsums bij jau peefawinats un nu stahjās preefcha jautajums par spezialitati, par nahkotnes zeleem. Jautajums radās neatkarigi no strahdfata atwehrfchanas. So manija katrs usmanigs wehrotajs, jo eepreefch runam par strahdfatu shklas lehna nogrupefchanās. Gestahfchanās pedagogisla instituta sagatawofchanas grupa wehl nenofhmeja spezialitates iswehli. Pirmahrt, tas naw isdarams bes eepreefcheja sinaschanu minimuma, otrahrt — sagatawofchanas grupa bij weeniga ar nopeetnu programu latwju widusfola Padomju Kreewija. Sagatawofchanas grupa (tapat ari pirmais kurs) jausstata lihdsigi strahdfakam: la schein, ta tur wehl redsam wisadu profesiju un garigo intereschu krusofchanās.

Darbojofchais Instituta kolektiwš, flaitā 30 zilweku, sadalijās diwās lihdsigās dalās un 15 no wineem, jeb 50% iswehlejuschees bij zitu, ne pedegogisku spezialitati. Schi grupa, kura

atstahja Institutu, — radija strahdfaka wezako kursu ar islaidumu 1922. g. wafarā. Šis apstahllis janem wehrā wifseem teem, kaš runā, ka strahdfaks naw demis klauštajuš Institutam (lihdsigu stahwofli nowehrojām ari jaunakā ņagatawofšanas grupā, kaš uš strahdfaku pahrgahja „ne pedagogi“).

Stary Instit. pirmā kursa un strahdfaka programu pastahweja starpiba tai ņinā, ka otra bij plaščaka par pirmo. Truhstoschee preeščmeti un preeščmetu neisnemtās dalas bij steidfigā fahrtā japeefawinās, jo eksameni janodod pehz pilnas strahdfaka programās. Sakarā ar to, studentu darba laika ilgums pasaudē apmehruš un preeščlečzijām teef ismantotas pat ņwehtdeenās. Intenņiwā un nepahrtrauktā darba rezultats ir tas, ka pušotra gada laikā tika pefawinata normala strahdfaka programa, pefanotu trim gadeem. Eksameni tika tureti pee 1. Maņtawas Walsis Uniwersitates strahdfaka (M. N. Pokrowņka) ais tā eemeņla, ka tas bij latwu strahdfaka pirmais islaidums un wina mahzibas programa darba gaitā no „Glawprofobra“ kontroleta netika.

Eksamenejās 15 zilweki. Isturejā 14, jeb 93%, no tureem 2 ņeweetes. Weens beedrs palika uš otru gadu un nobeidsa Pokrowņka strahdfaku gadu wehlat.

Strahdfaku beigufchee — pirmais strahdfaka islaidums — pehz augstkolam, uš tureem pahreet, — ņadalās ņeļofchi:

mediziniņkā 5 zilw., tehniņkā 3 zilw., agronomiņkā 3 zilw., matematiņkā 2 zilw. un dabas ņinatnu 1 zilw.

Pirmā islaiduma raksturojumam peewedu wehl ņeļofchuš ņaitkuš:

Pehz dņimņšanas gadeem, — 64% dņimufchi 1902. un 1903. g. g., wezatlais dņimņšanas gads 1897. g.

Sarkanā armijā no wihreeņcheem talpojufchi 7. Pehz soziali stahwofla: strahdneeku — 2; kalpu un kalpu behrni — 9; rentneeku un ņaimneeku behrnu — 3.

Mahzibas laukā labakee panahumi bij guhti matematiņkā un dabas ņinatnēs (plaščakā noņhmē) wahjaki — wehsturiņkās diņziplinaš.

Jaltā, 1925. g. martā.

Janņons.

Pirmais ofizielais islaidums.

Materialais stahwoflis, tā pahrtiņas, tā ari mahzibas lihdselku ņinā, bij wiņā mahzibu gaitā gruhstš. Nahzās pahrwaret wiņadus truhlumus. Studentu un lektoru ņadarbibu wiņā Maņtawas periodā jaatņhmē ar atņinibu. To newar teikt par to laiku, kaš strahdfaks atraddš prowinzē. Tad dala lektoru daudņreis ignoreja klauštaju patstahwigu domu. Studenti isturejās pret mahzibam ar leelu nopeetnibu. Lektori to redņedami, nahza pretim studenteem, kur ween waredami. Ja tas netika panahktš, tad weenigi wainojams ihņais laiks, kurā wajadņeja kursu iņeet. Patreizotees tikai studentu isturibai un lektoreem, kuri weenmehr isprata klauštajuš, — bij eņņehjams tikt pee guhtaņeem panahtkumeem.

Peeldeenu brihwlaiks bij ais muguras. Geņahkās ņagatawofšanās uš

pahrbaudu un walsis islaiduma eksameneem. Stahwoflis bij nenoiektš. Pehz dingadejām mahzibam, druņņhainā steigd, studentu galwās daudņkas bij neņkaidrs. Wiņi ustraukti, ar leelako energiju atkahrtaja un nogludinaja iņeeto. Wajadņeja peerahdit, ka eņi ņagatawots augstkolas kursam. „Gatawibas“ ņinā notika kolektiwa raksturoņšana, kaš noriteja loti leetiņchi un wiņpuņigi. Tapat atņinigi jaatņauzas par islaiduma pahrbaudem, kurām nebij nekas lopejs ar wezajeem eksameneem un ņeņņhanu. Pahrbaudes istureja wiņi, iņnemot weenu brihwlaustaju, kuru nepēelaida pee pahrbaudes tā politiņki neņagatawotu.

17 strahdfaku beigufchee studenti, aisgahja uš augstkolam: Uš Maņtawas meņha institutu — 4; uš pirmo uniwersitati — 4; no tureem 3 mediziniņkā ņa-

kultatē un weens fabeed. finibu. Lomonosowa institutā — 3; Simirjasewa akademiā — 2; otrā walsis universitatē — 1; Mendelejewa institutā — 1. No beiguscheem 11 studenti bij no Latvju Isglihtibas instituta 2 sagatawoschanas grupas, 4 isuhititi no baltas Latvijas un 2 pa mahzibas laiku peenahluschi.

Behz sagatawoschanas pirms eestahschanas beiguschee sadalas sekoschi: 6 ar 4—5 klases widus skolu; 9 sinama mehrā sagatawoti; 3 ar pagastskolas isglihtibu.

Behz partestskuma sadalas: 12 partijas beedri; 1 kandidats partija; 3 jaunatnes beedri; 1 bespartejists.

Behz wezuma: 2 lihds 20 gadeem; 10 no 20—25 g.; 5 no 25—30 gadeem.

Sozialais fastahws: 11 strahdneeki, 4 lalpotaji un 2 nenoteiktas nodarbošanas. No beiguscheem 13 wihreeschi un 4 seeweetes.

Pirmais ofizialais Latvju strahdsata islaibums, lai ari steiga, tomehr tika augstskolas lezizjam sagatawots. Sagad, ar masu isnehmumu, wisi atrodas sawu usdewumu augstumos. Wisi ispilda ne tikai akademisko, bet ari fabeedrisko darbu.

Behz sekmem ir mehrojami ar wibeja augstskolas studenta attihstibas mehraulku.

Newaru neatshmet, ka us weenu otru negatiwu eespaidu atstahja loti neapmeerinoschee materialee apstahli.

Tomehr wisi zer sprausio mehrti fasneegt.

Literariska nodata.

U. Seedinſch.

Sibireets ſtrahdfakâ.

Pa dselſſzetu Jonis Dpluzans brauzâ otreiſ. Deſmit gaduſ atpatal wiſch bij brauzis no Latgaleſ uſ Sibiriju un tagad — no tureenſ uſ Maſtawu. Bet toreis wiſch wehl bij tikai ſehnſ, mahte to wiſu zetu tureja preeſch azim — no wagona baidijâſ iſlaift, un tamdehl nekâſ leelſ no ta brauzeena tam nebij palziſ atminâ. Tagad, turpretim, bij to pabrithneteeſ, to nowehrot daudſ. . .

Garlaižigi tit bij braukt zaur weenmukigâm ſimtwerſtu ſtepem, — ſtatoſ pa logu — wiſur tit tuſſchumſ un pelekumſ. . . Uri pati deena tahda peleka, garlaižiga. . .

Bet toteeſ Uraloſ intrefantaſ tâſ ſtahwâſ klintis: brauz zaur tahdeem atmenſ blahekem abâſ puſeſ un domâ, ka nupat, nupat gahſifeeſ wirſâ. . . Toreiſ brauzot wiſch bij daudſ no-gulejiſ. . .

Maſtawâ peebrauza ap puſdeenu. Ur moſam iſſſpeedâſ zaur neſeju un waſchonu rindam. See par wari plijâſ wirſâ no wiſâm puſem — paweſt, paneeſt; par gabalu wehl kleeđſa patal, — nolaida pa grivenikem. Bet ar to gan wiſch lai maſâ neſejam waj ormanim, — naudaſ tam taiſchu tit rubliſ 27 kapeitaſ. Un ormani nekau-naſ praſt wefałuſ trihſ rubluſ.

Un naw jau winam ari ne to weſt ne neſt — pahra kreſlu un apatſchbiſſchu, kamſoliſ ſeemai, diwaſ grahmateleſ un gabalſ maiſeſ, bet par to kreewiſti prot labi. . .

Uſ eelâm wiſſ ſaiſtija wina uſmanibu: automobili un tramwaji, peena ſeewaſ un ſahbaku tihritaji, pioneri

ar bundſtneeku preeſchgalâ un kawaleriſtu ſarkanâſ biſſeſ un peeſchi.

Reiſem wiſch apſtahjâſ uſ trotuara un noſtatijâſ, tâ eelaſ puikaſ — otrâ puſe — ſlupa weenſ otram matoſ, trita ar ſobeem rotâſ, krahwa pa degunu. Se jau wehl daudſ niſnaki nekâ kolonijâ zuhſgani, — nodomaja.

Weenalđſigi wiſch newareja paeet garâm ari kihneeſcheem — kĳaru, leſku un zitu rotalleetu pahrdewejeem. Joziſgi, peemehram, noſtatiiteeſ, tad tahđſ ſalſch bleka rupuzenſ, nolitiſ uſ trotuara, palezaſ uſ augſchu un tad drahſch pahra ſoluſ uſ preeſchu. Waj tad tâſ ſalâſ nu ſarkanâſ bumbâſ tâ raujaſ gaiſâ. . .

Wiſch pamodâſ tit tad, tad garamahjeji ſahla badit ar elkoem ſahnoſ waj mugurâ. Tad atkal ſoloja ſparigi uſ preeſchu — ruhſganâ meh-teliſti, ſarkanarmeeſchu „bogatirkâ“, noſchkeptoſ ſahbakoſ, iſheem, ſaſprehga-juſcheem, ari ruhſganeem ſtulmeem. Somina uſ muguraſ, ar tahda ruhſgana, appluſtajuſe. . .

It pehž pahra deſmit ſoleem praſija zetu uſ latwju ſtrahdfaku. Militſchi, pee kureem greeſâſ, ilgi noſtatijâſ patal ſmeedameeſ.

Beidſot wiſch bij galâ: Samo-letſchnaja, 10. Miſſiga mahja, dahriſch. Diwi puikaſi paſchlaik ſtiſwejâſ ap wingroſchanaſ kokeem, ſarkaneeem, peepuſhteem waigeem. Tad weenſ aiſmeta lahju, ſakrampeja ſahbaku purnu un ſahla ſweeſteeſ aptahrt tâ ritenſ.

Neſ' tâ wiſch tâ war, — Dpluza-nam bij leelſ brihnumſ.

Uš fola diwaš meitščas, tuwu galwaš sabahsufčas, lašija no weenaš grahmatas. Lašija un reišem peegruhda weena otrai fahnos un škinaja. Tad ta, laš šhini pušē — gaišmate — išknehma masu fpoguliti un zehla augštat, femat un fahrtoja mauš. Otrai tumšmatei, mat bij apgreesti.

Ro šhiš tā stahwot un statoteš — uš strahdfaku esot atbrauziš, waj? — weenš no puššeem pehž brihtina eeprafas.

Ja, uš strahdfaku, tā tad.

Tad lai ejot eekšā — komendants eerahdišot weetu. Koridorā, pirmāš durwiš pa labi, — lai peeklauwejot.

Komendants — eefirmeem mateem, paštingrām ušfam — fanehma masleet' wehš, ušmešdams eenahzejam weenu azi. Tahds pahrat pelezigs ištatas, — un teeshām ihšiš Latgaleš politiš. . .

Dpluzanu ušweda augšā, treschajā stahwā. Egot šoli atbalsojāš tulkchajāš telpāš. Pirmoreiš wiņšch lašpa pa tit auastām, garām trepem. Rahjaš zehlāš nedrošči un firbš tā tā drufku štiprat šta. . .

Kolektiwā, šur winu eeweda, bij jau noweetotš lahdš duziš, bet patlaban te bij tit peezi, fešči studenti. Diwi pee galda špehleja šchachu, weenš rakšija un pahrejee guleja un lašija.

Dpluzans, eegahjiš, pastahweja brihtinu, pastatijāš uš guletajeem, ar uš teem, laš pee galda, tad teiza:

„Labdin, bidri“.

Rahds no guletajeem patlušām atnurdēja, bet pahrejee bij aišnemti darbā — neewehroja. Šchacha špehletajt pašchlaik šrihdejāš.

Wafarā dabuščot gultaš mašfu un weku, tagad neefot atwesti, lai pagaidot, — tā komendants.

Nu, lihds wafaram — taš neekš, pagaidit warot.

Dpluzans atlaidāš gultā, uš dehleem, sem galwaš palika šominu.

Šahka apnemt gurdenums un mahzāš wiršā tahdas tā štumjaš. . .

Beedri wina neewehro, nerunā ar to, — aišnemti tit fawā darbā. . . Nes' waj pawišam wjadseja braukt uš tejeeni. . . Paleel tā tā šchehl fawas šahdsčas, taigāš, Šibirijaš. . . Par Mašlawu wiņšch bij gan daudš preeajeeš, bet te, ištahdas, wišš tit šweščš,

neparatiš. . . Deefin tit tā winam ees. . . Un Dpluzana labšrdigā, weenmehr šmaidošā, bruhni nodegušē feja paleel štumja, štumja un aziš fawelkaš tahds tā miškums. . .

Beidšot wiņšch ir aišmidšiš un šahš štipri šwepstet un šchahšt.

„E' tā nu ištangališ nem, šchahšt-dams, puššdams. . .“ nofata weenš no šchacha špehletajeem.

„Noguriš, puššš, — tit tahšch zelšch. . .“ peebilšt otrš.

Otrā deendā peenemšchanaš komišija' Druftu nedrošči, bet šmaididams tā weenmehr, fawā torna zepurē, Dpluzans eegahja. Uš garu galdu fehdēja lahdi peezi — nopeetnām, šwarigām šejam.

Dpluzans noteiza „labdin, bidri“ un noštahjāš pee durwim.

Preekšchfehdetajš, brillēš, galda widū, meta ar roku lai ejot uš preekšchu; pehž tam šahka ištajot: zit wezš? waj partija šastahwot? waj Šarkanarmija bijiš?

Egot jau diwdesmit pirmāš gadš, partijāš winu kolonija neefot, Šarkanarmija neefot bijiš, bet ar Roltschoku gan fahwees.

„Rā partijans?“ prafa brillainaiš.

„Ja, lai partijans“.

Waj štolā ar' esot gahjiš, waj lašt un rakštit prot, un waj šinot ištetrāš aritmetiškāš darbibaš? — tā zitiš.

Ne, štolā neefot gahjiš, lašt, rakštit un rehšinat protot, bet to ištchetru aritmetiškō darbibu gan nešinot, — atbild.

Šmeekli.

„Rā tad tu ištahzišees lašt, rakštit un rehšinat, ja neefi bijiš štolā?“ jautā treschajš, bruhni nodegušchām walejam kruhrim.

„Nu tāwa“.

„Rā no tehwa? Waj tawš tehws prot?“

„Ja, tāwš prūt“.

Un Dpluzans šahš stahštiti gari un plašči, tā wina tehws Šgnatš Dpluzans, esot wezš saldatš, unterofšjeerš, no Latgaleš, no Domopoleš' Dewini šinti peektā gadā gahjiš uš Bolweem, lautees ar šafakeem, bet lihds šautina netiškūchi — šafaki aišmukūchi. Rungi

ar' aīslaidušchees teem lihds. Sakehruschī til muīschlungu un monopolsch-tschi un noschahwuschī. Rad pehz tam eenahuschī draguni, tehws flapstijees pa meschu, bet wehlat sagustits, stipri mozits un noteefats us astoni gadi katorgā. Pehz katorgas apmetees kolonijā, Latischewlā, uzehlis few mahjīnu. Uri winsch, Jonis Dpluzans, un mahte tad aīsbraufuschī no Latgales pee tehwa. Pret Roltschafu gahjuschi abi lautees, wisu wafaru dsihwojuschi taigā. Tehws komandejis rotu. Tagad tehws kolonijas padomes preelsh-sehdetajis.

„Nu labi,“ nosafa atkal tās ar bruhnajām walejām kruhtim, „waj sint, tad mira Lenins? Un tās winsch bij un wehl tagad ir preelsh mums?“

„Lenins? Proletariata wadons — wsech stran. Mira jis schugod pat simu, til nasīnu skaidri dinas. . .“

„Ras ir Rominterne?“

„Rominterne? Nasīnu. So jess, sinu gon, bet naprūtu pasazit. . .“

Atkal smeelli.

„Warat eet“, nosafa preelsh-sehdetajis.

„Uf mojam woj?“ Dpluzans eejautajās drusku dreboschā balst.

„Ne, tilfat peenemti“.

„Pijemti?!“

„Nu ja, — ejeet. Nahkofchats!“

Dpluzans nejuht, tā useet augschā, tā eegreeschās kolektiwā, tā noschschās us gultinas. Nedsird ta prasa beedri, neklausas ta daschl taifa parastās sobgaligās peesthmes. Ras winam tagad tās sobgalibas, tās winam tee jautajumi, — winu ir sagrahbis preels, leels, leels agraf nepad neisjusts preels. Bet stali smeetees winsch naw radis, — dsihwe behribā bij atnehmuse wina smeekleem stalumu, — tadehl til smadoss. . . Wisu wafaru winsch zita neta nedara, tā sehsh us gultinas un fmaida. . .

Jaunos strahdsafeeschus sahla wadat pa musejeem, pa galerijam, pa fabrikam. No kolonijam sabraufuschī, agraf daschi pat sawas aprinka pilseh-tinas neredsejuschi — wisur til mutes ween plahla aīf isbrīhna. Instruktoreem jautajumi bira no wisām pusēm,

pat galā newareja tikt. Dpluzans bij wisur pirmais, wisur speedās preelshā, wisu gribeja issinat, par wisu taujaja, isprafchnaja — weenmehr smaidoschš, labširdigām pelekām azim, ruhsganā mehteliti un salganā bogatirkā. . .

Lenina maufelejā nostahjās pret sarkofagu un gribeja skatitees ilgi, ilgi — dseltanajā, leelajā peerē, sakneebtajās luhpās, Sarkankaroga ordeni. . . Beedreem bij jarausta aīf peedurknes, lai dotu ziteem zelu.

Kremli apstatija wezās zaru palatas — semas, tumschās, schaureem, maseem krahfota stīkla logeem. Daschās waj elpu sahī nospeest aīf gaisa truhkuma. Schaura, druhma, nospeesta te ir bijuse dsihwe. . . Bet sehshu sales — jaunajā pili — plafschas un gresnas. Dauds gimetnu, wapenu, glesnu. Rwehll-sarkana deg tribine un us postamenta smīhn Lenins. . . Smīhn par wisu seno godibu. . .

Pehz mehnescha neweiklee, lahzištee taigas dehli, padruknds, masrunigās kolonistes nebij wairš pasihstami: — ejot po eelu jau pawisam zita gaita, kolektiwos zita sprigana waloda, debatejot, diskutejot zita drofme. . .

Ur mahzibam Dpluzanam tomehr gahja pagrūhti. Nesaprata, luhl, winsch lahgā tās „tschiuku“ walodas. Un lektori ar' daschreis mihleja runat pahra! gudri, augstā stila: usreis par „strukturam“ un „atteezibam“, par „saines“ un pahrstahweem“. . .

Bij brihshī, tad winsch gluschi waj ismisa. Klausjās un swihda, gribeja saprasti, bet tomehr newareja. . .

Wafaros daschreis, noguris, nomozijees, atkrita gultā un sahla atkal skumt par sawu Latischewku, par taigu, par brihwajeem seemas wakareem kolonijā. . . Rad faet t pa jauneschi, spehlē ermonikas, dseed, kirzinas ar skūeem. . .

Reis fataisjās eet pee strahdsafe pahrsina. Bet eegahjis nesin tā sahli, farkst, mihnajas, grosa rolās „budjonowku“, turu ar' schoreis norahwis no galwas. Un seja tit behdiga, behdig: un labširdigās azis pilnas mīkluma. . .

„Nu, beedri Dpluzan, to teifst?“

„Es grihu it us kriwu rabsfaku. . .“

„Rapehz tad us freewu strahdsafu?“ pahrsinis brihnas.

„Eŝ te nawaru ŝaprast, kù mòza...“
 „Waj tad tur ŝapratifi?“
 „Tur gon ŝapratifŝu — kriwiŝki eŝ prùtu...“

„Ne, eŝ jums newaru atkaut pahr-eet. Tas neatkaražas no manis. Juhs eŝat komandeti no latwju biroja. Preeŝŝ Sibirijas ir wjadŝigi darbi-neeki, — ŝewiŝŝki ŝtarp latgateem. . . Gan ees, ŝanematees. Eŝ parunaŝŝu ar lektoreem, lai jums peegreeŝŝ leelatu wehribu“.

„Lobot gon bjutu uŝ kriwu rabsaku“.
 „Eŝ jau teizu, ka tas neatkaražas no manis. . . Ja gribat, aiŝejat pee latwju ŝelzijas ŝekretara, parunajat. Warbuht atklaus. . .“

Wehl behdigats neŝa eenahza, no-durtu galwu, wiŝŝŝ iŝeet. Auditorija atkriht uŝ ŝola un domà ilgi, ilgi. . .

Bet tad wiŝŝŝ ŝahla peelift ahr-fahrtejas puhles, ŝtrahdaja neatlaidigi, beŝ mitas, greeŝas pee beedreem, pee lektoreem, uŝdewa jautajumus, neap-meerinajas tamehr nebij dabujis atbil-des un beigàs ŝahla nojausti, ka pa-weiŝs tomehr wiŝu. . . Sewiŝŝki pehz pahra mehneŝheem tas bij ŝkaidri redŝams. . . Nu wiŝŝŝ wairŝ dauds neko ziteem pakat nepaliŝs. . .

Tàs zitas leetas un truhkumi preeŝŝ Opluzana tihrais neeki. Kad kolektiwos wahja uguns waj naktis ŝalŝt jeb wela ne wiŝai tihra — wiŝŝŝ neuŝtrauzas dauds: azis winam labas, pret aukŝtumu ŝaws ruhŝganais meh-te-lis un kamoliŝs, ar tihru uu miŝŝŝtu welu wiŝŝŝ ari nekad naw bijis ŝewiŝŝki iŝlutinatŝs. . .

Kad ziti nemeerà ar ne wiŝai ŝwaigo galu, ar pajehlo maiŝi, ar ne-garŝhigo tehju, wiŝŝŝ ar' neiŝtaifa neko leelu, — noŝtahw meerigi rindà, ŝanem ŝawu porziju un teeŝa noŝt. . . Mahga winam gremo labi un garŝŝa un oŝha ari naw pahrfairinatas. . .

Uŝ ŝeemŝwehtku brihwlaidu wiŝŝŝ uŝ koloniju nebrauza — naw jau ee-ŝpehjamŝ: winu Latŝŝewka 600 werŝt. no dŝelŝŝzela un 120 no Jeniŝejas upeŝ. Waŝaru war braukt ar itwailo-niti pa Jeniŝeju, bet ŝeemu tas taŝlais zelŝŝ Sibirijas aukŝtumos naw pazee-ŝhamŝ. Wehl galu war dabuht, ŝwehri war uŝbruht. . . Pehdejos gados to dauds ŝaradees. . . Wiŝŝŝ

palis tepat Maŝkawà, mahziŝees, laŝŝs, ees uŝ lelzijam. Nu jau wiŝŝŝ ŝaprot dauds, dauds wairat. . .

Uŝgahja ar beedreem uŝ arodbee-dribu namu tur lelzija par religiju. Dizigs Jonis Opluzans nekad naw bijis, jo wezais Ignats Opluzans ar' bij gandrihs ateisŝs. Sobojas par ŝfendsu, kad tas brauza uŝ koloniju. par deewmahti un Romas pahweŝtu, (So wiŝŝŝ Latgalè bij eemahziŝees no ŝozialiŝteem 1905. g.). Bet dauds to wiŝŝŝ dehlam tomehr newareja iŝŝkai-drot, — dauds tas paŝham wehl nebij ŝkaidrŝs.

Lelezija ŝtrahdfateeŝŝi klaufijas ar uŝmanibu, waj rihtin aprthdami katru wahrdu.

Nu teeŝham religija wairat neŝas naw, kà atkaribas, newainibas, werdŝi-ŝkuma juhtas. . . Zilweŝs wehl neprata zihnitees ar dabu, wina darba, rihtu un eerotŝŝi bij pahrat primitiwi, — un wiŝŝŝ iŝdomaja wiŝadus deewiaus, wiŝadas pahrdabiŝtas buhtneŝ, to pee-ŝaukt, to aizinat palihgà. Sewiŝŝki, kad wehl gintis un ziltis uŝmetas ŝalla lungi — parahdijas wiŝadi patriarŝi, wirŝaiŝŝi, kraŝi un bajari.

Zaur gadu tuhŝŝtoŝheem ŝŝis wer-dŝiŝtuma, ŝŝis atkaribas juhtas ir noturejuŝŝas zilwezes wairumu wergu ŝtahwolli.

Til tad, kad ari zitu ŝemju ŝtrahd-neeki un ŝemneeki grabŝ tagadejeem lungeem — ŝapitaliŝteem — pee rihtles, — tà nobeiŝa lektors, — kad wiŝu dŝihwi weidos, organiŝes pehz notektta, eepreeŝŝ pahrdomata plana, kad zihnà ar dabu leetos ne kapli, toka daŝŝŝas waj ŝemneeku ŝpihlu arlu, ne ihlenu waj ahmuru, bet elektribu, traktoru, maŝhinas, — tad iŝŝudis ari ta newa-ribas un atkaribas ŝajuhta, tad iŝŝudis wiŝi religijas mahni un murgi, tad beigas popeem un wiŝai winu peŝtelibat.

Opluzans ŝeho to wehl neŝaprata, tee ŝweŝŝwahrdu un garee teikumi trau-zeja, bet tàs bildeŝ par ŝemes zelŝŝa-nos un attiŝŝtibu, ŝenatneŝ ŝwehri un zilwela ŝentŝŝi, daŝhadu tautu deewini, ŝhameni un preeŝteri, zilwekn upure-ŝhana, — wiŝs tas eeŝpedas atminà uŝ laiku laiŝeem.

Raut taŝdas bildeŝ parahditu kad-reiŝ ari muŝu Latŝŝewka, — nodomaja

Dpluzans, — eetu ne tikai jaunee, bet ari wisi wetschi... Mehnescheem buhtu par to runat.

Pa brihwdeenam kolektiwos reisem „paschdarbiba“. Saeet wafaros puischi un meitas un energifti „darbojas“. Gan tautiskās „dsirnawinas“, un „dau-gawina“, gan freewistee chorowodi, gan parastee walschi un krawowaki. . . Nu newar jau zitadi: — ašinis wiseem jaunās, farstas, puischeem spehki bree-stin breeft, meitam ar' gribas parahdit fawu graziju, — wajasdiga tatschu kaut-šahda energijas ispaufme un ispluhfme. Smadsenes jau tā palitufšas dullas—laboratorijas, auditorijas, bibliotekās, klubos. . .

Dpluzans no šahkuma nepeedalijās, tik štatijās, nosehdees kautkur us šolina waj gultas malas un šmaidija. Smat-dija wina labšrdigās pelekās azis, wina paleelais, pabešais deguns, šods ar bedriti widū. Ari ruhšganaja meh-telkti un šapšrehgajufšos šahbaku stul-mos, litās, atplaišnijās tahds ruhšga-ni-pelekš šmaidinš. . .

Nahlofchu reis jau šahka šit lihdsi takti, — papreekš til ar šahju, bet tad ar roku un galwu; ari meldinu šahka wilkt klufam lihds. . .

Bet pehdejo reis wairs nenozeetās — norahwa šawu ruhšganiti, no šura wehl nekad nebij šchihrees (us nodri-škātās šartanarmeešchu bluhšes tam nebij šifšnas) un laidās barā. No šahkuma šchuhza leekeem neweikleem šoleem, zitus isšita no ritma, bet wehlat eemanijās — gahja glufchi labi. Un meitas tad ar wiau raustija bes apšah-jas — weena laida, otra nehma.

Smeehki, gawiles, šajuhfma. . .

Smehjās ari Dpluzans—noswihdis, šartans, tā iswahritš wehšis. . .

Kad atwalinatee šahka braukt no kolonijam, tos šanehma ar bungam, ar taču konzertu. Dpluzans nes' šur bij israhwis wezu trumulti, ar to meenmehr nostahjās ziteem preekšā. Un klapeja un šita til energifti, ša pirkšti šuhršteja un ašinoja. Šiti šita pa krahšns durw-tināni, daušija pa galdeem, pa šoleem. Kleedsa, naudeja, dšeedaja ša galki. Kolonisti, šajuhfminati par tahdu ša-

nemšhanu, tad ar' leelifti wifus pazee-naja, — ar pihrageem, spēli, ahboleem.

Bet beidsjās brihwdeenās — un atkal šmagš, nopeetns, neatlaidigs darbs. Gan partijas un jaunatnes šchuhninā un klubā, gan arodšezijās un fakultkomā, gan Mopr'a, „besdeewju“ organizacijā un gaisa šlotes beedribā. Strahdsakeetim jaweizina ari šimiftā ruhšneeziba, jabuht behrnu draugam, pioneru grupwedim. . . Un šur tad galwenais darbs laboratorijas, auditorijas — ar wifam matematikām, šimi-jām, biologijām! Ur ekonomisheem materialisheem un šchtru zihnas weh-šturem! Pahrmozijees, nerwofš, šlins tad ari aiseet pawafari strahdsakeets.

Jonis Dpluzans gan nejuhtas no-guris nekad: apšwekots, appuhšis Si-birijas taigā, wifšch war isturet, panest daudš. Wina jaunee, wefeligee sem-neeka šobi til drihs nedrupš, graušot šinatnes granitu. . . Un nu jau wifam weizas ar wifu labi — netrauzē wairs ta „išchulu“ mehle. . .

Ari jaunatnes šchuhninā wifšch wehlās eestahtees. Kad šapulzē dafchi šahf šmeetees par wina latgalifto is-lofšni (no tās newar tikt walā), wifšch nestomas, neuštrauzas, til šahsta šahlat.

„Rapeh3 tu agrat jau neeestahjees jaunatnes šchuhninā?“ šahds jautā.

„Rai tad es isastahšchus šad taidas nabej kolonijā!“

„Šartanarmijā eš bijis?“

„Nā, ar Koltšchaku gon šahwūs Rai partijans. . .“

„Jautajumu wairaf naw?“ nopraja preekššehdetajs.

Neweens wairaf neufšod.

„Šeeku us balfošchanas: šas ir par to, ša beedris Dpluzans teef ušnemtš jaunatnes šaweenibā?“

Wifš pazel rofas.

„Šas preti?“

Neweena. Šeenemtš weenbalfigi. Aplaufi.

Pafšapšinigi, ša ar ušwahretaja škateenu šejā, nosehdas us šola Dplu-zans.

„Ša ša tu tai Latifšewkā par wa-faru noorganifē jaunatnes šchuhniku! Šahds eebilfti.

„Ššdarifchu, bidri, isdarifchu wifu!“

* * *

Nekad wehl Sarlanajā Republikā naw bijis tikdauds preeka, gawilu un dseefsmu, kā šhogad pirmajā maijā. Šhogad tikwehl, leekas, teel fwineti pirmo reis ihstee leele darba un pawafara fwehtki. . .

Zil tad ilgi atpakaļ tad wehl bij fronte, blokade, bads; kad pats Zilitschs šhajā pašā deenā — pirmajā maijā — nehma us plezeem keegelu nastu un dewa eerosmi leelajam pašahumam? Zil ilgi atpakaļ, kad Ukraini mihdija šchlachtiskā Polija, kad Krimā šapnoja par Mastawas troni wina baroniskā effelenze, Wrangels!.. Toreis par patru peewestu maizes waj ogļu wagonu, par patru islabotu lokomotwi tika islaisti ekstrā šinujumi; bet nu jau strahdneeki lepjas ar pirmskara normam, un jau runā par nastas un ogļu pahrprodukciju! Un warenaš Antantes diplomati nahf un šchwihkā šahjas Ščitscherina preekšistabinā, un ari pats lepnaš un bagataš Amerikas onkulis taira zela kuli us Mastawu... Luhf, kapehž war preezatees un fwinet šawus darba un uswaraš fwehtkus Sartana Padomšeme!

Kā noreibis Jonis Dpluzans eet rindā, dseed un šit šahjas ritmā til štipri, ka wezajeem šahbaseem nolez papehšči. Reisem, pahraf ašrahwees no dseefmam waj issauzeeneem, isgruhschas no rindas, tad beedri to rauj aš peedurknes atpakaļ. Nodriškata šarlanarmeescha bluhse tam apjosta ar jaunu šitun un pee kruhtim šarlana lentile un Rim'a nosihme. Sawu bogatirku winsch atstahjis mahjās, eet kā leelakais wairums failu galwu.

Dpluzans nepateiktu lahgā pats, par to winam wisleelakais preeks: par dseefmam, par mustu, par pionereem, šiskultureescheem waj matroscheem. . . Ari kawaleristi, aeroplani un tanki winu leeliski šajuhšmina. . . Un pawafara šaule til leeliska, un dahrši un bulwari šaki!

Kad eet garam tribinei, tur stahw wadoni un ahrsemju weefi, winsch kleeds zil til jaudas, wišā šawā špehžigajā šibireescha rihklē: „urrā—a—a!“

Wafarā ar' ne par to newar norimt mahjās. Blandas pa eelam, pa

laufumeem, špeeschas zaur lauschu druhsmu, klausas pee arodbeedribu nama šakruni, brihnas par brihnisch-šigo iluminaciju. . .

Noguris, bet moschs neet mahjās. Beedri nahf no šino, no teatreem. Šmejas, runā, stahsta par deenas eespaideem.

Dpluzanam to eespaidu pahraf dauds, — winsch nemas nestin kā lai ar teem teel galā. Jamellē kautahda išeja tai šajuhšmai, turas winsch tā peefuhzees wisu deenu. Žitadi ta šahls pat nomahki. . . Zilweku jau nospeesch ne tikai ismishums, bet ari pahraf leela šajuhšma, ja ta neatrod atbalstoschu išteiksmi. . .

Pağ', winsch ilgi naw rakstijis teh-wam, šawam draugam, beedrim un školotajam... Ašrakstis tam, pašahšis kā Mastawā fwehta pirmo maiju. . . Lai mostas ari Latšewka. . .

Šamešleja papiru, tinti, spalwu un šakta štrahpet puš latgaliski-latwiskā, puš kreewiskā šargonā:

„Bidri tāws!“

Es asmu tai šajuhšminots, ka nemas nastu tai šahkt rakšit. Še šchudin beja til dauds jauku litu, ka i' idumotis nawar. Pa ilam wede kletkā pūlu šfonsu Ufasu un bolgaru ministri Zankowu. Šis brihmigs šrodniku šlep-tawa un jis, šfonds, iswarojs šwites. Pošchi šrodneeki tai bej šafataiššchis. . .

Un šaidi tanki goja pa ilam: šchwaf —šchwaf! brak—brak! Dūmoj ka woj ašminus šamolš. . . Un zil kawalerištīm lepni, škaišti širgi!

Šrusowiskos pioneri un ottjabrjontki. Wišā dšid, kliš, šmajas. . . Romšomolzi dšid šawas dšifmos. Žiskulturnikim škaišti roibi truški un matroschim škaištas bluhšes. . .

Un woforā pi domšojusa runaja lelā trubā un špehleja Internazionali. Wisu wareja šaprast — tai gramafonā. . .

Un zil publikas us wišam ilam un tratuareem! Un šaidi uguni pi daudsim namim — šili, šaki un šorkoni! Šorkonu wišwairof. . .

Bidri tāws! Es šinu, tu ešiš lols rewoluzioners, bet tew waidšigi paleigi. Es paleidšechu kad ašbraufschu. Mums Latšewkā ir jofaorganisej šomšomolzi un pioneri. Šinas awife bjuš jofotaiša. Un kad itšonds brautš

uf Latifchewtu, fwehpinafom ju orâ...
Randschas tazinatajus kerfom zi...
Sad — isbu-tschitalnu waidjes itaisit,
schola bjus joremontej. Un woj pa
koperaziju nadumojat?

Es nawaru woirs fagoidit, kad
baigs rabfaku. Es moziß un lofu
dauds. Juniâ es bjuſchu Latifchewfâ.

Lai dseiwaj Padumju Walbiba!

Ur komfomolfskû fweizenu tawß
dals Jonis Dpluzans."

Maſſawâ, rabfakâ
1. maijâ 1925. g.

Norakstijis noſlauzija peeri, atleeza
muguru. Sirds bij atweeglota, prahts
meerigs. . .

Uhrâ wehl dſirdama pioneru bungu
tratona, un komjaunſaweefchi dſeed
Sarkanâs Armijas marſchu. . .

R. L n s.

Bee usnemſchanas strahdfakâ.

- No kureenes puift,
- Ko strahdajis efi?
- Waj Romjaunſaweefchuß fini,
- Jeb winos, ta beedrs jau efi? —
- Warbuht pat uſdewumus,
- Ko uſlita pildijis buhfi? —
- „No Sibirijas tahlâs.
- No taigas tahlakâ fakta.
- Rur lahtſchi pirmatnes meſchos
- Wehl ſwabadi juhtas.
- Rur beſbehdes moſchſas it waſaru
- Semneekam darbâ ruhpes dara.
- Rur ſimtgadu zeedras pauſch
- Neweiktos dabas pirmatnes ſtahtuß.
- Rur awiſi ſweizam, ta retu fengaiditu weefi.
- Grahmataß! —
- Ko nu par grahmatam.
- Weenigi bihbele ſaimneeka plauktâ,
- Gul putekleem klahta,
- Swehtdeenâs pahtaru gaidâs.
- Jaunatni! —
- Notahlâ ſahdſchâ pulzinâ
- Paſihtams beedrs man bij.
- Silinu Mita
- Jums jau winſch paſihtams ir
- Behrnruden strahdfakâ usnemts tifa.
- Mani lihdsi pulzinâ darbotees weda.
- Tagad es winam atbrauzu lihdsi.
- Uſ strahdfaku. —“
- „Nu labi! —
- Râ tew ar ſkolu?
- Waj domâ, ta strahdfakâ ſekot tu ſpehfi.
- Waj fini, taß Lenins.
- Rahdu darbu winſch dſihwê weiza. —“
- „Skola! —
- Rur taigâ gan ſkolu lai raſtu.
- Rehkinat, laſit pa druſkat gan protu

- Raut gruhfaki ees
- Paweift es zeru.
- Kas bij Lenins!?
- Lenins bij... Lenins...
Muhfu wadons!..

Mafkawā, 20. IV. 1925. g.

R. L n s.

Saunajam strahdfakeetim.

Strahdfakeet...
 Jauno strahdfakeet!
 Tu, kas no fabrikas ņurpu nah,
 Tu, kas no arkla — ņweedrotas druwas ņheit trauz,
 Smeltees — apņinu ņinibu dņilajās dņselmēs,
 Aņinat prahtu, ņneegtees plaņĶajās tahtlēs...
 Tewim, jauno prometej,
 Dņeefmu weltiju ņĶo.
 Tewim zihru lihds galam
 Buhņ west nu pehdejo.
 Tewim, tulsnaino rofu darbtautas dehņs,
 Gruhtajā darbā ir jaweido nahlotne;
 Tu weidojees patņ!
 Ķņ droņĶņ, tahtredņigs lai tawņ ņtats!
 Tew ne gauņtees, bet realo dņihwi nemt,
 Domat un lemt.
 Tahdam tew jabuht.
 Tad uņwaru guhņi
 Darbtautas zeribas attaiņnoņi.

1923. g.

Siraks.

Ķehklinas lupinot.

ĶĶodeen, tā pee ņestdeenas bij beidsot isdota stipendija. Igi ņulpstijās ņudkoma „weziņ“, tomehr isdewa, tad Ruhziņ bij eestahņtijiņ, tā jau weņelu mehneņi naw bijis pirti. Un nu pee ņestdeenas jaaiņeet. Beidsot nu wina bij rotā pehņ weņela mehneņĶa... Ne, diwu mehneņĶu gaidiņĶanas... Ko ween nebij pirkurņneekņ Ruhziņ isgudrojees pa ņĶo laiku! Ko wiņu gan wiņĶ tii neegahdaņeeņ! Grahmataņ, teatra bileti, warbuht pat „Dobrolotā“ par aņzionaru eerakņiņeeņ...

Un nu wina bij rotā... RautriĶi ņĶĶaukņtoņĶņ raibņ papiritis. Likāņ:

palaiņt tii rudenti wehĶā, un weegli, grazioņi aiņliidos RuhtņĶa mehneņĶa stipendija — tā maņņ papira iugitiņ, tahtdreis behrnibā laiņis — pahņ na-meem, ņoku galotnem.

Bet wina isliidoja no RuhtņĶa nomelnojuņĶeem pirkņteem tāpat beņ laiņĶanas. Urodbeedribā — tii un tii; „Latwju ņtrehlneeņam“ — tii; ņĶuhniņnas birojā — tii; wezņ parahds — tii...

Un tad Ruhziņ pehņ ņĶis pluzinaņĶanas bij isgahjiņ uņ eelaņ, — tad bij paliziņ taiņni tii, ziņ wajaga, lai nopirktu weenu mehrinu putnu baribaņ.

Sirgus wezene turpat aij stuhra jau gaidija, itkā snadama, ka Ruhzis ņchodeen dabujis stipendiju:

— Sehlīnas, kaltetas sehlīnas!

— Waj tad es nu tihri beščā, — domaja Ruhzis, pehdejo „kimonu“ israudams.

— Weenu mehrinu ņchurp! . .

Ruhzis nahza mahjās ar masleat ņmeldsošču ņahpi ņirbi. Likās, lihds ar to, ka eteriskā stipendija bij islaista no rofam — newareja wairš no ņemes pazeltees. . . Nupat bij bijuņe gaiditā, tik ilgi gaiditā — un nu winas nebij wairš. Grahmatu tā i nedabuja nopirkt. Tikai mas mehriņš ņehlīnu kabatā.

Mahjās ņahlē bij isrihtojums. Ari no Ruhtšča kolektiwa wiņi poņās turp. Karlis bij nopirzis jaunu ņchlipst: ari Jahnim bij kautkas ne itdeenišķs, tikai newareja pateikt kas ihsti. . .

Ziti beedri bij metuņči leelaku lih-tumu pehz eepirkumeem uņ Sucharewku, pat uņ Smolenski, un nebij wehl at-greesuņšees atpaka. Rudis, tā parasti, bij aigahjis uņ biblioteku un bij gat-dams mahjās tikai wehlā wafarā.

— Waj tu uņ kolektiwu darbibu nenahņi? — jautaja Karlis Jahnim aiseedams, — to weens patš mahjās ņehdeņi?

Ne, Ruhzis ņchowakar apafščā neees. Kas nu winšĆ par dejotaju! Uņ laukeem ņĆā tā palehĆaja. Te tā newar. Tikai ziteem pa ņahjam.

No apafščas, durwis pawerot, duhz bafe. Pa ņrehslaino koridori aisteidsas strahdfakeetes, tā weeglas parahdibas. Ruhzim neņin kahez ņchowakar leefas, ka winas tilpat weegli isgehrbuņĆās, tā wina ņchisdeenas stipendija, — wehjšĆ pateru un aineņtu. . . Bet winšĆ ar ņawām domam leefas tam wehl ņmagakš un nekustigakš, tā peemirzis ploņts pehz ņĆagada leetainās wafaras.

Ne, winšĆ ņchowakar nees apafščā.

Ruhzis peeleek rolu pee kabatas: iņĆulst ņehlīnas. Utgahščas ņawā loščā, ņaprawi pagalwi un lupina pa weenai, pa diwi uņ reisi. . .

Kolektiwā tumsa. Nes' kas isņtruh-wejis lampinu un aineņis uņ ņahli. Wiņi aigahjuņĆi. TumsĆs un klusu. Tā ari labaki, tā ņwehtwafarā. War

brihtinu atrirkt un padomat. Leefas, tik ņen, ņen naw bijis neweens brihwš brihtlīnšĆ.

Pa koridori wehl steidņigi aistipina pehdejee un Ruhtšča domas nasti aisteidsas lihdsi wīnu ņolu ritumam.

Ta bij taħla peleka kolonija, kurā Ruhzis bij nodņihwojis wairakus gadus. Kolonija, pee budsĆa pa puņi strah-dadams, Ruhzis wefelus zehleenus bij pawadijis waj nu glusĆi weenatnē, waj diwatnē ar ņaimneeka ņirgu, waj ari trijatnē — wehl ņaimneeka arklam tā treščam beedram peedalotees. Sko-pa bij dšihwe. Wehl ņkopaka bij ņaim-neeze. Bet tā tā Ruhzis bij aktiwš Jaunatnes Saweenibas beedrs un winam beesĆi isnahza ņadurtees ar ņawu ņaimneeku, tad dšihwe pa ņahdam jautajumam Ruhzim tomehr ikrihtu ņneebņa. Un Ruhzis ar to jahja tih-rumā. Un wafarā jahja mahjās ar to pašču domu. Tikai tad tā bij isdo-mata un Ruhzis to nolika ņawā atmiņu ņambari. Bet wehl wairak bij domu, kas tā i palika neisdomatas. . . Awises nepeenahza. Un kolonija neweena gudraĆa nebij, un jaunatnes pulzinā ari ne.

Un tad rudeni Ruhzis brauza uņ strahdfaku, winam bij tik dauds neat-risnatu jautajumu, ka likās pat wiņi wagonu ritenti ņauza uņņaukdami itbrihd':

— Kapehz, kapehz? . . Kapehz, kapehz? . .

Un peenemņĆanas komiņija Ruhzis pehz daudseem jautajumeem, kuri winam bij likti prečšĆā, graņijās usdot ari ņawus jautajeenus, bet komiņija bij newaliga:

— Gan strahdfakā noskaidrosat.

Bet strahdfaka dšihwe nahza ar ņimteem un atkal ņimteem zitu eespaidu un jautajumeem. Waj nu bij wairš wala walstit katru jautajeenu tā wele-nas ņaimneeka tihrumā. Labi ja wehl wareja uņtwert un atņihmet. . . Se-ņĆas, ņeptinas, aņonas leņzijas itdee-nas. Ruhzis nebij peeradis tik dauds ņehdet; wina pirkti, kas bij nedelam arklu neņajuņĆi, nebij peeraduņĆi tik ahtri atņihmet. Un pehdejās ņundās galwa mekleja kur aibalņtu; peeņehjās pee beedra pleza, bet ari tas bij ne-droščs un atrahwās atpaka. Plakņtini gruhti wahrņijās un newareja nomasgāt

nogurumu no azim, — un azis faſtinga, nekustigi auditorijas baltā ſeendā raudſidamās. Tīkai pīrkſti, tā norahſti, wehl taukto tauſtija ar ſihmula galu pa burtnizaš lapam, bet nekā newareja ſatauſtit. Raut kur taš tarſſchleja: waj wentilators greešās, waj lektors runaja — newareja wairš iſſchīrt.

Tīkai reiſi pa reiſei eedrahšās pa iſdaufito ruhti rudens wehſch, tā draiſkuls eelaš ſehnš nowilla ar ſawu peeliſuſcho peedurtni Ruhzim gar azim un bij atkal prom. Ruhziš uſrahwās un tā ſihſtuliš lipinaja atkal topā atſewiſchī uſtwehrtās domāš. Lipinaja un newareja ſalipinat.

Galigi noguriš un neapmeerinātš, Ruhziš bij wehlu wakarā atgreeſeeš ſawā kolektiwā. Ceſpaidu un jautajumu bij weſeš klehpiš, bet neſakarigi, ſaſwaiditi un ſawanditi juſu juſam. Smadſeneš pa deenu bij peemirkuſchāš tā ſchwammis. Nebij wairš ſpehju wiſu to ſaſahrtot, pahrdomat, pahrewhertot. Rā weſela luſchna ſabahrſtitu, ſaſplauiditu ſehlīnu bij wiſaplahrt, un netihribāš, nekahrtibāš ſajuhta nedewa meera. Tā i gribejāš zelteeš, nemt flotu un wiſu ſaſlauzit. . .

— Rahda noſihme ir wiſām ſchīm atſinam un domam, ja tāš patš neeſi pahrdomajiš, pahrewhertejiš, ſaſahrtiojiš ſawā ſiſtemā? Tā taš ilgi newar eet. . .

Un klufš nemeerš, tā ſawilnotš apakſchemeš awotš nerimāš un nerimāš un melleja zelu uſ ahru.

— Pag', feſtdeenaš wakarā un ſwehtdeen, tad buhš brihtiuſch laika, warēš pahrdomat, ſaſahrtot, iſlaſit ſahdu grahamatu, pamaiſiteeš pa paſauli. . .

Bet feſtdeena un ſwehtdeena nahza ar ſaweem jautajumeem un neſad wairš nebij laika pee ſchīm nepatihlamām, nemeerigam domam ſaweteeš. Uſgahja nedela pehz uedelaš un nebij ari wairš patikaš pee winam atgreeſteeš. . . Tīkai darbā trauzeja.

Ruhziš eerakſtijaš ragu puhtejoš un tad daſchreiſ „ſwehtwakarā“, pa wezam paradumam, ſchiš domāš wehl atklīhda, — nehma ragu un puhta ta ſa tuhtis dahrdeja.

Projam bij. . . Un tad bij meerš.

Ruhſcha ſoſi palika ſtingri un noſteikti. Winſch tomehr bij daudš to

eeguwiš un audſiš ne pa nedelam, bet pa deendām.

— Zit bewiga bij dſihwe, — ſmaiſdidamš domaja Ruhziš wakarā, ſawā loſchā atgahſeeš.

— Praſit newajadſeja, pate dewa gatawu atſinu klehpeem, reeſſchawam.

Un no rihta aſtonoš ſahka atkal greeſteeš dſihwe tā wehja turbiniš — ſpraſſchedama. Wehtija reeſſchawu pehz reeſſchawaš.

— Nem, Ruhzi, un lupini! — Rā ſihlām ſehlīnam peebehra weenu mehriku, otru, treſchu. . . Un Ruhziš gahja pa pulzineem, ſeſzijam, ſapulzem — tāš lupinadamš. Viſāš, nebij neweena jautajuma wairš, luru Ruhziš nebuhtu iſlupinajiš un iſſplauidijiš. Nebij wehl peenahkuſchi ſwehtli un Ruhziš bij wiſureſoſchš un wiſuſinoſchš. Wehl nebij pušwahrda jautajums iſteiktš, un Ruhziš jau bij beedram atbildejiš.

— Bet tā tu patš domā? — Reiſi bij jautajiš Rudis, neapmeeriuatš ar Ruhſcha atbildi. Ruhziš newiluš ſarahwās. Ro winſch patš domaja! Rahdš ſawadš jautajums! Winſch dſihwoja „pee wiſa gatawa“ — apſildſchanaš, apgaiſmoſchanaš, gatawa galda un . . . gataweem jautajumeem.

Paſcham wairš nebij jadama; nebij jawalſta doma apſahrt. Nebij jarakna-jaš pa grahamatam, nebij jameklē atbilde pee beedreem ſapulžēš.

Neweeneš.

— Kapehz? — wairš nedauſtija ueatlaidigi tā neſaudſigš parahda pee-ſfinejš, nedodamš meeru ne kola ſchīrbā. Dſihwe wairš nenahza ar neatriſinateem jautajumeem, uſtrauldama un elektriſedama:

— Atbildi, atbildi, — zitadi meerā nelaidiſchoš! — — — Nenahza wairš.

Un wakarā pahr trepju lenterem pahrfahreēš, Ruhziš ilgi ſtatijaš trepju telpaš melnaja tuſſchumā.

— Kur bij dſihwe palikuſi? — Dſihwe bij likuſēš tiſ leela un warena, ſa wina ſengaiditā ſtipendija, bet nu wina tiſ ſehlīnaš koſchlā.

Ruhziš uſtruhtaš no ſawam domam. Pa durwim ſahdš nahza. . . Taš bij Ruhdiš. Zauru pehzpuſdeenu iſſkra-

dijees pa bibliotekam un ņapulzem un un wafarā bagatš atgreesees mahjās, ka kamene ņawdabā lluņi ņuseedamš. Tautiņjās pa tumņu gar loņĶinam Uņduhrās uņ Ruhzi un ņatruhkās.

— Ruhzi?! Ko tu weens ņehbt tumņā?!

— Tā, neisnaha nekur aiseet. . . Tu no bibliotekas?

— Ja, no Rumjanzewa. . .

— Nu, ko labu atradi? — tā Ruhziš.

Ruhdiš noņehņĶas uņ lasĶinas blatus weentulajam Ruhzim.

— Ja, redņi kaħdas man domas, — tā Ruhdiš:

— Waj proletariatum ir etika? . . . Eš domaju ka ne. . . Man leekas, ka etika ir tiki ņihĶbursĶuasĶijas lšdoma, — ņihĶbursĶuasĶija, kura neņpehĶ konkuret ar leekapitaliņteem un naw ari ņpehĶiga uņ ņĶĶiru ziħnu, tā proletariats.

Ruhziš grib kautko eebilst, bet patš neņin ko ihsti. Un Ruhdiš tarĶņĶ taħlat:

— Kapitaliņti zenņĶas paplasĶinat arween wairak un wairak ņawu uņneħumu newiņ kaut kaħdas etikas peħz, bet tapeħz, ka ta taš ir winu ekņtiten-

zeš jautajums. Ja winņĶ to nedara, — winņĶ teek iņkonkurets no ziteem. Tā tad te naw etika, bet politiņtā eko- nomija. Un strahdneekš? . . . Waj ju ņini, ko eš ņĶodeen atradu Lenina rak- ņtoš, kaš rakņiti kaħduš triħņdesmit gaduš atpatak!?

— Nu, nu! — eeintreņeĶās Ruhziš.

— „Naw noleedsamš“, ņaka Lenins, „ka paņĶā marņņimā no ņaħkuma lihds galam naw ne tripatina uo etikas — ir tiki ņĶĶiru ziħna“.

— Bet tā tad, tā tad? . . . un jau- tajumi, ņen aiņmirņti, Ruhzim atkal at- moduņĶees, meklē atkal zeku uņ aħru un newar wehl wahrdu atrast. . .

— Bet tā tad, tā tad?

— Nu, ko tad, ko tad? — tā Ruhdiš.

— Waj tu riħt' ari eeņ? — praņĶja Ruhziš peħz briħtina.

— U biblioteku? — — Ja! —

— Eš ari. . .

SeħņĶ diwi beedriņĶi tumņĶā tolet- tiwā, bet no ņaħleš, no apaĶņĶas:

— Tiri, tiri. . . Tiri, tiri. . .

Leekas, wiņi preezajas lihds par dšihwi, kaš ņaħĶees riħt'.

ņ. ņ.

Deena.

Apgehrbees ar ņteigu,
ņkreji maņgatees,
ņelod aħtri „melno“,
Tad uņ leņziħam.

ņtundas aħtri paeet.
Laiņš jau pušdeenās.
Atkal tapat ņteigņĶuš,
ņrauz uņ ņapulzi.

ņapulze kad beidsaš,
PreeĶĶā pulziņņ wehl.
So, beņ kaħdas runas,
Newar noħawet.

Peebaħņta ir galwa,
ņeņem — ņormulam
ņapalasa „Prawda“
ņapeebaħņĶ wehl klaħt.

Domu gals ar galu,
Meklē ņaiņtiņtees.
Aħtri paeet deena.
Tikai ņteidsotees,

M a k u t t a.

* * *

Juhs domajeet — faulſchu: „Pawafars flah, Ir jabeids galwâ formulas kraht“.
 Nu tas par fewi, pais notilſees.
 Par juniu ilgaki newilſſees.
 Gan peetiks laika wehl eerasſhot,
 I atpuhſtees, deenwidos aiſjelot;
 Pihds rudens laiks ſahls eegroſſhot —
 Uf augſtikolu daudſeem liks aiſzilſpot.
 Par pehdejo gribu es nedauds teikt
 Un nahloſſhoſ „iſchomus“ uf awanſu ſweikt;
 Bet tagad jo labi uſflaufat —
 Uf auſim kâ peenahſas uſtinat.

.

Un auguſta beigâs, kad ſaule jau wiht,
 Bet ahbelês ahboli ſahrſt un twihtſt,
 Ne weens ween ſtrahdfakeets augſtikolâ ſwiht.
 Pehz anketaſ anketa konzleja nihtſt.

Ras gan to neſin — jo leelaſ ir Wuſ's,
 Jo aridsan ſtipraſ birokratiſma pulſs.
 (Jums leetaſ taſ neeki nu naw jau neſas —
 Ir ſtrahdneekam, ſemneekam ari ſawſ nags).

So ſinaja ſen jau aktiwifts Jurka —
 Par wiſeem bij ſapulzês runats tit pulka!
 Jau pirmâ deeuâ, kâ augſtikolâ tika
 Pee Jaunatnes biroja meldejees tika:

„Dauds gadus jau aktiwifts es biju.
 „Gan aprinkos, gubernâs neefmu kritiſ,
 „Un tapehz, lai ſpehki neſuhd beſ leetaſ, —
 „Juhs dodat amatu manim uſ weetaſ!“

Ur ſinaja leetaſ, kâ peenahzâs, Kriſchſ.
 Râ praktikiſ — praktikuſ melleja wiſchſ;
 Pee rokaſ tam papiriſch bij ikreiſ,
 Lai korteliſ wajadſigatiſ buhtu uſkreiſ.

Waj ilgi gan bij jagaida Jahn's,
 Tam bij jau rokâs mahzibu plans,
 Un dabuj's no iſchomeem par lektoreem ſinaſ,
 Wiſchſ prata ar dſihwê peeleetot winas.

* * *

Pagahja mehneſſ, pagahja otrſ,
 Jurkam wehl nebij amats dots.
 Saſat, kâ lai nu peeleeeto ſpehjaſ?..
 . . . Eſ labat . . . palaiſtees ſtiſchjaſ wehjoſ . . .

Pagahja mehneſſ, pagahja otrſ,
 Uri Kriſcham nebij ſtahwoſliſ ſpoſchſ.
 Jahnis turpreti bij nolihdiſ malâ,
 Skattidams „ſtundas“ ſawâ walâ.

P. Schmidre.

Lauku puischa atminas.

Wehla bessneega rudens deena tusa peletajos padebeschos. Auksts seemela wehjsch greesa weefuli dseltenas totu lapas un sweekda smiltis azis, swilpodams sawu dseefmu sahdschas mahju pakshos. Se sche, te tur semneeki bahsa salmu jeb lupatu maisus no wina isdausito stiklu weeta.

— Deems palihds! — es ufrunaju weenu no teem.

— Sweiki, — winsch itka negribot atbildeja, apluhkodams manu zela somu.

— Waj Snamenska tahlu?

— Snamenska?

— Ja.

— Ra jums lai saka, — winsch eefakta, bet nepabeidsis jautaja tahla.

— Waj mahzitees brauzat?

— Ja, — atbildeju. — Esmu zela us tureeni. Tikai ne braukschus, bet kahjam. Waj sirgu newares dabut?

— Sirgu? Ar to nu gan ta buhs, ta buhs . . . laikam gan newares. Mums jau katru deenu . . . Un man wehl sirgs pawisam nekalis; rati tapat. Waj juhs par maksu? — winsch, drustu padomajis, nobeidsa.

— Ja.

— Warbuht ir kahds gabals welas? — winsch, pehtoschi apluhkodams zela somu, waizaja.

— Leekas . . . kaut ta istikam, atbildeju.

— Nu, tad eenahlat istaba.

Es tuhlin . . .

Redsat, ta baltā mahja: ta ir Snamenska, — winsch stahstot, rahdija ar pahtagas kahtu, tad bijam usbraukuschi kalna. Ta, luhk ir Snamenskas muischa.

Es redseju baltu diwstahwu muhra mahju — sinatnes templi, us kuru jau sen loloju zeribas tikt. Wehl gana sehns, uschnas rawejot saimneeka tihruma, es liku par sawu mehrki: buht par tautskolotaju. Ja, par tautskolotaju. Es nesinaju neweena zilweta ar plashaku isglitibu, ta winsch. Un tagad es brauzu tur, us to balto mahju, kurā es smelshos wifas sinibas wehl dauf plashatos apmehros. Iswilku kabatas

grahmatinu un isneemu sawa komandejuma papiri:

„Kreewijas Komunistikas Partijas Zentrala Komiteja. Latwju sezijsa. Mehnes. Datums. Gads un Nr.

Eshi papira usrahditajs, Augustis Preeditis, teel komandets us Latweeschu Tautas Isglitibas Institutu, ta wina audseknis.

Paraksti.

„Augustis Preeditis . . . ta wina audseknis. Schinis wahros, us schi papiriska bij isteikta mana karsta wehleschanas. Es nesinu, ko isdaritu ar auksto wehju, ja winsch eedomatos israut no manam rosam scho papiritti.

* * *

Beedrs Sehlshejejs. Instituta waditajs (dabas sinatneeks) — es lasu us sawa komandejuma papira otrās puses, stahwedams pee atwehrtam auditorijas durwim. Gribu prasit kahdam, bet wisi aiskemti . . . Uf leeleem plateem galdeem, us koleem fehd audseknes un audseknai. Ar krihtu rokā pee seenas taseles stahw weena no tam un wehro apstahmeto trijstuhri. Lektors — seeweete ar aifwehrtam azim staiga gar tase i un kaut ko stahsta, paskaidro. Snaudo'scha-Pehrle — man eenahk atminā. Pahrejee klausas, jeb ari snausch ar aifwehrtam azim tapat, ta lektors: es neredsu, jo wisi fehd ar muguru pret durwim.

— Utwainojos, — es eefauzos. — Waj beedri Sehlshejeju newaretu redset.

— Otrās durwis pa kreisi, — atbild Snaudo'scha Pehrle, tapat ar aifwehrtam azim. Wina ir nomoda, — es domaju un steidsos pee b. Sehlshejeja, lai usrahditu sawu komandejumu un dabutu weetu, kur apmestees, jo jutu stipru nogurumu. Es peeklaweju, bet atbildes nesagaidjis, eegahju eeksha.

— Juhs buhsat Instituta waditajs, b. Sehlshejejs, — greesos pee galda fehdoscha wihseschu.

— Ja, tas winsch ir, — man asteidsas atbildet, ta leekas, wina seewa.

— [Ro juhs wehlatees? — wina jautaja tahlat.

— Esmu komandets. Sche buhs, — pafneedsu fatwu komandejumu.

Wina iflastija un nolika preefschā Sehtfehjejam. Winsch eeklepjās, ufwilka brilles us azim, wehl reis eeklepjās un, iflastijis teiza: — Labi. Scheit jumš sihme pee ahrsta. Warat wehl ūhōdeen pee wina noeet, jeh ari riht. Pagaīdam apmetatees aūtōtā istabā. Dabuhfat tuhlin gultu un gultas drehbes. Es pateizos un aīsgahju.

Drihs eestahjās seema. Tuweja fahdscha paflehjās sem kneega beesās segās un tilto bij farehsama. Wolga duūeja ledus uūwaltā. Pahri winai ūtahweja baltā diwūtahwu mahja — ūnibu templs ar apgaitmoteem logeem. Schajā nomales tumschajā ūktinā — wezās dsihweš zeetofni — muīschneeka pili — aug jaunās dsihweš afni. Ja, jaunās dsihweš afni — to ūprotu es. Es ūprotu, ūa man daudš, loti daudš jamahzās.

Schowakar neeju us auditoriju mahzitees, bet nolētos pušgulūs gultā. No turoschās krahsns wahji apūpihdeta istaba: esmu istabas ūahrtibneekš. Man naw walās eet us auditoriju un, ari nemas negribās eet. Scheit weenam labi un netrauzeti waru domat fatwu domu.

— Waj neweena naw, — eefauzās seeweetes balš atwehrtajās durwis.

— Jlgā, tu? — es atfauzos. Wina eenahza un atūehdās us gultas malu, klusi noluhkodamās krahsni kwehlojōschās oglēs.

— Jlgā, draudūin, waj tu ari ūhōdeen istabas ūahrtibneeze, tāpat ūa es?

— Ja, bet kapehž tu ūauzi mani par „draudūinu“? — wina atbildēja un jautaja reiūe.

— Kapehž? Ramdehl gan ne? Tu man nēka launa neūi darijuūe un zeru, ari nedariūi.

— Bet tu mani tīk maš paūhiūti: tīkai weenu mehneūi, ūa atbrauzi...

— Ja, weenu mehneūi... Bet lai tewi uūrunatu, ūa draugu, naw waja-dūiūs pat tīk ilgš laīkš.

— Bet kamdehl iħsti mant un ne furu fatru? — Sewi uūrunaju tam-dehl, ūa eūi brihwaka no aiūpreedumeem.

Sew ir atklahta, nemahūflota iūturešchanaš. Lehni atwehrtās durwis un klusi pa tām eeflihdēja ūahda ehna un gahja no gultas us gultu, pahrleezinadamees waj ūahds negul. Pretim mums, tumschajā ūaktā peeleezās, patauūtija ar rotu un, apmeerinats ūa tufūcha, ūlihdēja tahlat. Saglis! — es domaju pee ūewis un aīūtureju eiūu, ūetodams ūat-rai wina kuūtibai. Jlgā darija to paūūu. Pret krahsni es ūastatiju... Sehtfehjeju. Raš winam waja-dūiūs, es newareju ūapraūt un klusi teizu Jlgai: beedrs Sehtfehjejs. Uzumirkli wina nokrita man us kruhtš, aīūlahdama rotam fatwu ūeju.

Sehtfehjejs, peenahzis klahť, walti puhlejās ūaūtatit muhs zaur ūawām brilleem.

— Beedrs Sehtfehjejs? — es jautaju, ūinadams, ūa esmu paūhiūtams no balšš.

— Tas juhs efat? — winsch itkā netizedams teiza un, brihdi paūtahwejis, jautaja:

— Un ta, ūas par meitu? — ūihmedams us Jlgū.

— Jlgā, — es gribeju atbildet, bet peepeūūi ūaprātu, ūa wina leet man klufet. Atbildes neūagaīdijis, winsch iūgahja.

— Ro man tagad darit? Kur es eefūu? — wina raudaja un ūeigūūus dewās us durwim.

— Jlgā! Jlgā! — es ūauzu winai lihds. Wina aīsgahja.

Ro gan tas noūihmē? Es newareju ūapraūt. Ro noūihmē ūūi ūawadā Sehtfehjeja apmekleūhana? Waj teeūūam wiūam tam ir ūahda ūafariba? Ne, tas newar buht. Tā raudat ūeeweete war tīkai uewiltoti.

Jlgahjis, es redūeju, ūa Sehtfehjejs weikli pagreesās iū patrepeš un itkā flehpdamees, ūeidsās us ūawu dsihwokli. Winsch ir Jlgū noūatijis. Es ūaprotu.

Otrā deenā redūeju Jlgū iūraudatām azim iūnahťot no Sehtfehjeja dsihwokla. Walti es puhlejos winu ūatikt un noūklaidrot wiūu notīkufūūo.

Wakarā Sehtfehjejs ūaūauza ūapulzi.

— Uū ūapulzi! Uħrūahrteja ūapulze!

— ūauza koridori ūūis deenas ūahrtibneekš. Wiūi intereūejās, ūo teikš Sehtfehjejs aħrūahrteja ūapulze un tam-dehl eeradās neħtruhūūofūūi.

— Ro jauna teiks, — piltojās Dahrneeze. Pamasinās zūtura un maisēs porzijas, to jumš teiks no jauna.

— Tas naw eespehjams, — zentās peerahdit filosofš. Jau tagad wehderā Urabijas tuffnešs.

— Kas tew par tuffneši? Rahds no takta atŝauzās. Paklausees, tā kartupeli ruhž wehderā, tikpat tā tuhstots lauwu. Waj neatmini, ka ahršs pašaidroja, ka tas no ŝehrēku pahrpilnibas. Kas tew par tuffneši?

— Klauŝatees! — wiņšch pawehloŝchi nobeidsa. Un, teeshām, wiŝeem wehderā bij tik ŝipra ruhkona, ka katrs winu tuwejos beedros wareja ŝadŝirdet.

— Ro tur klauŝtees, — nemeerigi teiza Dahrneeze. Winat ŝhodeen ruhža ŝiprat par ziteem; ruhža tā, ka pat otrā puŝē salē bij ŝadŝirdams.

Seradās Sehkŝehjeis ar ŝewu. Šhodeen wiņšch nopeetnaks, tā žitām reisem. Wareja redset, ka wiņšch dŝiki apbehdinats; ka tas, par ko wiņšch tagad runās, naw no wina atkarigs.

— Šchi ŝapulze ir no manis ŝafaulta, — wiņšch eeklepojās, — lai no wehrstu taunas parahdibas muhŝu eekŝejā dŝihwē. Mums nekad newajaga aifmiršt, ka mehš gatawojamees audŝinaschanas darbam, ka mehš eŝam nahkoŝchās ŝabeedribas audŝinatajt un tas mums uŝleek leelus peenahkumus un atbildibu. Tamdeht mums jabuht wiŝur un weenmehr preekŝŝihmigeem un tikumigeem un, — galwenām ŝahrtam, — tikumigeem wehl reis. Kas newar ŝpildit ŝcho praŝibu, tam naw ŝheit weetas. — Pehž ŝchis runās wiņšch ilgi klepoja, leezinadams, ka tagad nahšs tas galwenais un, tad turpinaja:

„Pehdeja laikā pee mums ir eeweeŝufees „lauku puiŝchu“ parahdiba: knaibitees . . . diwatā. . . tumŝchā iŝtabā. . . Preekŝch iatra no pehdeŝeem wahrdeem

wiņšch noŝlehpumaint klepoja. Lauku puiŝcheem naw weetas ŝheit, — wiņšch nobeidsa ar ŝweedrotu ŝeju. Wiŝi kluseja.

— Ja, nemat wehrā, — nehma wahrdu wina ŝewa. — Wiŝi, kas nodarboŝees ar mineteem „lauku puiŝchu“ panehmeeneem, tiks iŝŝlehgti no instituta.

Deenas ŝahrtiba bij iŝbeigta un ŝapulze ŝlehgtā.

* * *

— Lauku puiŝcheem naw weetas ŝheit, — man ŝtaneja auŝis ŝhee wahrdi, tā ŝmaga ŝapna murgi. Eš gaidiju, ka mani paŝauks Sehkŝehjeis ŝawā kabinetā, lai atdotu atpaŝat manu komandejamo papiri, uŝ tura ŝubreniŝki uŝrakŝiits: — Lauku puiŝcheem naw weetas ŝheit. Utkomandet. Sehkŝehjeis. Bet waj Jlgu ari? — jau-taju patš ŝewi, atzeredamees winu iŝnahŝot no Sehkŝehjeja kabineta iŝraudatām azim. Ja, wiš war buht; eš lauku puiŝis, wina — lauku meita.

Pa koridoru ŝtaigaja, no weena gala lihds otram, maŝais pulkŝtenits, modinadams wiŝus uŝ jaunū darba beenu. Blakus kolektiwā dŝeedaja puiŝchu koris, no leelas bafeš pawadits:

Šhodeen brahli preezajtees,
Drihŝ kartupeli beigŝees,
Bet ŝad winu wairš nebuhs,
Deeŝ' waj preeki weikŝees.

Lezija. Ut . . . Ut . . . — eesahŝ ahršs. Šhodeen eš laŝŝchu par weneriŝkām ŝlimibam. Daŝchās meitas atŝtahi ŝali. Naw peeklahjiigi klauŝtees tamlihdsigās lezijas . . . Eš ŝanemu ŝihmiti: — Eŝi ŝwezinats, lauku puiŝi! Pehž tam — otu, treŝchu . . . un X reisēs, beŝ ŝkaita, ar daŝchenedaŝchadu ŝaturu un paraŝteem. Drihŝ manā preekŝchā jau weŝela paŝa tahdu ŝihmiŝchu.

R. F.

Birmais gadš.

Bij ŝawadi pagahjuŝchā rudeni,
No ŝahdschas uŝ strahdsaku brauzot.
Žit plaŝchi un gaiŝchi ŝheit dŝihwoŝki!
— Tuwi un weenkarŝchi ŝudenti!

Strej meitenes farkanos lakatos,
Un sehni ar lahpitâm bifsam.
Man mugurâ wadmalaš swahrki,

Un tehwa stulbainee kahjâš.
Zit farunâš weentahrschi, beedristi,
Sweiz mani, kâ sen seno draugu.
Un jautâ: no kureenes atbrauzis,
Teiz fewi, kâ mahjâš lai juhtu.

Zit koti ahtri pagahja laiks,
Te deena, te nedela — mehnešš.
Gan domaju mahzibâš daudš few ko guht,
Taf nemanot pawafars klastu.

Bet tomehr juhtu, kâ dšihwojot ņheit,
Eš daudš ko mantojis ešmu.
Rad brauņschu uš ņahdschu nu atpaņaf
Daudš deriga lihdsi few nemņchu. —

Saiga.

Z e e t u m â.

(Fragments).

Pilņehtinas nomalê druhmi pazelas
zeetums. Lugstee, beefee muhri eescho-
goto atņņir no pahrejâš paņaules.
Tahlu paleet pilņeha ar ņawu ņtalo
troņni un raibo nudņekli. Tahlu paleet
darbs un darba dšihwe.

Pee zeetuma otrâ ņahwa loga redš
zilweku, kursch nekustofņhi peespeedis
galwu pee aukstam dšelfš restem.

— Tur, ahri dšihwe mutulo —
darbs, tuwš darbs. . . beedri. . .

— Râ eš strahdatu, kâ strahdatu!
— domâ wiņsch. Rokas nemanot ņa-
welkâš duhrêš. Uzis usleesmo naidš.

— Beedri! — iņtrauzeja wahja, dre-
boņņa balņš. Tas Andriš, wiņa ņli-
mais beedriš. Wilniš ņatruhlâš, no-
drebeja no ņhiš balņš. Juta pahreme-
tumu fewi, kâ uš brihdi bij peemirņiš
beedri. Peesņeidšâš. Neparasti ņawahda
bij Andra ņeja. Uzis drudņņaini mir-
dņeja. Zeeschi ņatneebtâš luhpâš, likâš
taut ko tņhufņteja. Wilniš neņaprata,
kâ neņinâ luhkojâš wiņâ. Râ atzereda-
mees paņpehra daņņuš ņokus uš durwoju
puņi, apmulņa. Tattņhu nebij ņpehjigš
palihdsjet beedrim.

— Newajag. . . — kâ ušminejis
Wilna domâš, tikko ņadņirdami tņhuf-

ņteja Andriš. Wilniš noleezâš pah
wiņu. Škati ņastapâš. Wilniš gribeja
ko teikt. Kruhtis taut kaš ņpeeda, lau-
ņâš uš ahru. . .

Tikai nedaudš mirklus raudņijâš
wini weens otrâ. Saprata. Sinaja,
kâ notiks nenoweņņņamais. Beņgaligi
mozosņas bij ņhiš pehdeņâš minutes.
Domâš aiņweda pagatnê. Utauņa lee-
lâš zihru deenas, kad abi ar Andri
zihniâš te weenâ, te otrâ frontê. Tad,
gruhtais ilegalais darbs. Râ kurnji ro-
kaš pa apafņņemes alam.

— Tomehr bij tik ņtaisti! —
Šchehlum kradâš ņirdi. — Darba tattņhu
tik daudš, bet kaš lai dara? — Ratur
deenu zeetumi pildâš jauneem mozeņ-
leem.

Peenahza naņtš. Kamerâ waldija
pilniga tumņa. Tikai mehneņiš met retuš
ņtaruš zaur loga restim. Wilniš meh-
ginaja ņastatit Andra ņeju. Sawahda,
ņweņņa bij tâ. Kruhtis zilajâš neparasti
ahtri. Waidu nebij.

— Wilnit! — tikko dširdami tņhuf-
ņteja Andriš — man. . . eš — tahlat
netika, wahrdi ņastinga luhpâš.

Râ neņapraņņanâ luhkojâš Wilniš,
netizeja notikuņņam. Noleezâš un pee-

lika ausi pee kruhtim. Wißs bij klusß. Apstahjusti bij firðs, kura sewi bij see-
dojusti leelajai zihnai.

Uhrâ swihda gaismina. Pee ap-
wahrtschna weena pehz otras ðfisa
swaigsnes.

— Klusi, kâ swaigsnes zeribas irst.

— Klusi, kâ sapnis jauniba mirst.
Utminejos ðstroeto frast. Pameta azis
us Andri, sarahwâs. Sinaja: drihs
peenahks wina reise. (Wilnis bij no-
teefats us nahwi un gaidija spreeduma
ispildischanu).

Zeetuma koridori steidsigi foli tuwo-
jâs. Likâs apstasjâs pee kameraß
durwim. Wilnis gaidija. Pagaidam

tomehr nelas nenotika. Greefigi ee-
kleedsâs blakus kameraß durwis, ee
waidejâs aistlehga. Klaußjas aisturo
elpu. . .

Utkal eewaidejâs durwis. Soli
attahlinajâs koridori.

Wilnis peedausija pee seenas blakus
kamerai. Uthilðes nebij. Saprata.
Sinaja, ka nahkoschâ wina rinda. Bes-
gala naidß, spihtiba un tomehr uslees-
moja leynums firdi.

— Lai! . . — Isnihzinat war titai
zilwekus.

Uhrâ ðfisa pehðejâs swaigsnes
Wilnim tehlojâs farkana padomju
swaigsne.

S. I.

Baltajâ Latwijâ.

Ur ihgnumu noffatas strahdneeki,
Ra lihgfmo waldibas trani.
Un ðfilâ naidâ noklausas,
Râ noßtan karhtawu swani. . .
Kauz grumbâs peeres sweedrotâs
Un mustuki sawelkas zeeti.
Tur pakahrts top beedrs strahdneeks tahðs patß,
Kursch zihnijâs par darblauschu brihwî. . .
Ephð tumshajâs azis jau ðfirkssteles
Un rotas pehz eerotscheem Iwer
Siks skalbitas galwâß flepkawam
Un strahdneeki brihwibu eeguhs.

Maskawâ, 1922. g. augustâ.

II. S. I.

Bada ehñâ.

No Peewolgas tahlem
balßs fauz:
Palihðsat! maifi! mirstam!
ta fauz.
Pahr Peewolgu swelmes ratos
trauz badß.
Zit schaufmiga aina,
schaufigs flats. . .
Gul mahipreeßchâ behrns
us patrepem.
Pusðsihws, sem kaisotscheem
debescheem.
Wißs mahjâ klusu,
wißs ismiris.
Schis mozeklis pehð'jais
weens palizis.

Et

Is aifrontes dsihwes.

Jr julijs naktis. Pulkstems tã ap weenu. Nogreeschamees no dselszela pa labi. Sem kahjam rasotã sahle, dselszelmalas zelna weeta — zeeti, faktufchi arumi. — Puitschi! pa labi us kalnina sahdschã ir „winu“ robeschfargu nodata un stabs, — teiz preetschėjais. — Mums jaeet steidstigi, lai nokluhtu truhmos, droshiba. — Saprotam. Klupdami, krisdami, falkhtufchi dodamees us preetschu. Streeschana pa welenam gruhta. Nefamais leefãs paleekam arweenu smagati. Sahf peetruht elpas. Buhš japatriht us welenam, jaatpuhschas. Naw spehla. Schodeen jau nosfreetš dauds werstes. Un wakar, aifwakar? — Maldischanã pa mescheem, pa staignajeem purweem. Tas wišš ir pahraf nogurbinajis muhsu spehtus.

Udewumu ispildijufcheem, mums jateef pahr robeschu. Un wina wairš naw tahlu. Par atpuhtu domat nedrihtstam, eekams neefam pahri. Se katru mirkli zaur truhlim war, dsingstot, isurbtees lode, jeb schtikš. Tikai us preetschu! — Spehla wehl gana. — Rofa, fã krampjos schrauds nagana rokturi. Uzis swehro naktis tumšã. Rahjas solo ar weenu ahtraf. Smadsenes weena doma — kas notiks preetschã? Par bijufcho nedomajam. Robescha. Pehdejais brihdis. Kas preetschã?! Strejam. Sirdš darbojas strauji. Smadsenes kaist. — Ra tik neifnaht „usraufchanãš“ schaipus upeš! Paschã upẽ, tuwu pee winas — neekš. Puhtis walã no wiseem kalibreem! Ja wajadstigs — laidis darbã ari „olas“ un „pudeles“.

Aplehriba, eerotfchi — tas weenigais us lo tagad japalaufas. Gerotfchi, fã apstiprinadami domu, pamirdš naktis tumšã. Gerotfchu mums peeteekofchi: us trijeem trihs nagani, brauninfch, trihs karabineri un wehl septinas rotas granatas, Wairaf newar lihds isnehsat.

Kruhni. Rahjas grimst staignajã. Breenot fazelas trofniš. — Ra tik nefadstird! — Sepat truhmos netahlu hutors. Preekschėjais jau pee sehtas. Esam nobridufchees flapji, duhnaini. No drehbem patfchedamas pil uhdens piles.

Purwajš isbeidsas: — Wehl tikai zauri schim meschinam, laufam, tahlat leelzelch, rudsu laufš un aif ta robeschu upe. Pee leelzela japeekluht loti usmanigi. Tad streeschus tam pahri lihds upei. Upstahschanãš naw. Uidã! Sakumpufchi, zits aif zita dodamees tahlat. Peepefchi, mahjã muhs pamana... Dstirdam, fa eekleedsas: — redš, redš fur eebehga truhmos! —

Upstahjamees: Klaušs patawu trofniš. Pamanijufchi. — Nekas, lai tikai nahf! —

Nogulufchees, no miglainãš palejas wehrojã aismuguri. Solus desmit no mums, pa leelzela aifaulo pulzinfch jahtneeku.

— Nekas putnini neifnahš!

Safahrtojã granatas. Pehdejais moments. Metamees leelzelam pahri un žif jaudas dodamees us upi.

— Isfchirofchais brihdis. —

Upe kahrt. Wisus dokumentus un naudũ zepurẽš. Upstam wehl reif aismuguri un, upẽ eefschã. Dsilfch, lihds tafklam. Saktumã breenam, tad peldus un attal breenam. Rofãš turam pazeltus gaisã naganus. Upstahjamees; un neka nemanijufchi, dodamees attal us preetschu. Wehl masu gabalinu un esam malã. Zelfch galã. Robescha aif mums.

Uflez fahrtã faule. Plawas malã truhmos kaltejas drehbes. Zelojums galã. Ufdotais darbs ir weiktis. Uif robeschas, eenaidneeka pufẽ, kaphj melni duhmu mutuli, dsirdami sprahdsenti.

Tãš muhsu darba fetas.

Reetumfrontẽ 1920. g. wafarã.

A u g u s t s.

Wirštošchais štrehlneekš.

Winu trahpija taršta lode.
 Iš fruhtis ščeltās bruhzes
 Iššahwas gaischa šahrtā ašins štruhkla ...
 Winsch guleja,
 Bruhnās azis pušwirus atplehtis.
 Baltee sobi mirdseja
 Šlihdofchos peewatares šaules staroš ...
 ... Kreišā rola šmagi
 Pee pehdešā nahwes dwehšuma
 Uštrita uš šmelšofcho bruhzi
 Un gar winu
 Šuhzās šahrtā ašins štruhkla.
 Rura šarezeja
 Nopližinatā
 Leelželmalas šmiltajā ...
 Labā roka
 Zeeshi aplampa ščauteni,
 Peerahwa to blafuš.

Iš lodes ščeltās bruhzes
 Štrehlneeka fruhtis
 Uššween lehnaki šuhzās
 Beesā, šahrtā ašins ...

Potu frontē, 1920. g. wafarā.

Wezais.

„K o m u n i š t s“.

Seema. Dšihwoju padomju šaim-
 neezibā. Šaimneezibā wezas, nolaištas
 ehlas. Štrahdneeku dšihwojamās mah-
 jas wišas gandrihs weentopus. Lešā
 aš fruhtis ešers, jeb dihtis, tā winu
 weetejee eedšihwotaji šauz.

Širmajā deenā eepašihstos ar štrahd-
 neekeem un darba apštahkleeem. Jaap-
 šlata aplahrtine. Išeju un šokuju uš
 biršes puš, šura redšama aš ešera.
 Pašalmā štrahdneeku behrni nodrištatos
 apgehrbos, beš žimdeem un šarkani-š-
 leem deguneem, buhwē šneega wihru.
 Darbs wezas šekmigi. Mani peewell
 gaduš šeptinuš wezs pušens, bašlu
 šaju un plātām gudrām ašim. Šneegu
 wel winsch rošigaki, tā pašrejee. Šiti
 behrni kleešs:

— Romunift, tew japeeleš wihrām

— Rā tewi šauz? — jautaju puš-
 fenam.

— Lonja, — winsch atbildeja

Ur to šaruna beidšas, eju tahtal.

Šahdi bij širmee eepšaidi. Nodos
 doš darbam. Šet deena aš deenas.
 Šeenahl šebruara rewolužijas šwehtti.
 Darba jauneeshi gatawojas. Mahzas
 ludšinas un deklamaztjas. Mašajee ari
 peedalas. Iššinajušči, tā mehš ša-
 rihtojām wafaru, wini kolektivi eero-
 das un peeprasa, lai wineem dod
 šahduš gabalinuš nodeklamet. Dodam.

Man nu ir išdewiba tuwaki eepa-
 šhteš ar Lonju. Jautaju,

— Rapehž tewi šauz par šomuniftu?

— Eš jau partija no dewinpašmitā
 gada, — Lonja itin nopeetni atbildeja.

— Waj bilete tew ir?

— Wehl naw man išdota.

— Winſch jau no dewinpadſmitâ gada parteiſtſ, — ſmaidot paſkaidro Lonjas tehws, ſtrahdneekſ Danilowſ, turſch atnahziſ lihdfi jauneefcheem, — Dewinpadſmitâ gadâ pee mums atbrauza latwſt, noorganifeja ſchuhninu, turâ ari mans dehls eestahjâſ. Winſch jau tagad beedrſ, biketi drihſ dabûſ, — turpina jokot Danilowſ.

Lonja peedalaſ ſtrahdneeku ſapulzêſ. Reiſ peeraktſas pee wahrda un grib iſteittees tapeh3, ta weenſ no wina zeenitakeem beedreem, truſttehws Dillſ, ſapulzê runajot melojtſ.

Maſajam Leontijam leela griba deflamet. Dodu winam leelako pantinu.

Èâ eepaſiſtoſ ar „komuniſtu“.

No ſchi laika jau eſam tuwi draugi. Lonjas mani apmeklê gandrihſ katru deenu, ta wezu paſtinu. Atnahziſ, winſch nofehſtaſ aiſ galda; nelad neſmaidija. Jautâ man daudſ un meenmehr leetiſchki. Laſit winſch wehl neprot. Buriot jau gan bij eemahziſjees pagahjuſchâ gadâ pee ſahdſchâſ ſkolotaja Lebegewa. Scho ſeemu Lonja dſihwo mahjâſ. Par ſtolu jamakſâ, jawed malſa un naw ari ſeemas drehbju. Beſ Lonjas Danilowa dſimta ir wehl trihſ behrni.

Daudſreiſ maſo draugu ar kaulko gribu pazeenat, bet reti winſch peenem manu peedahwajumu.

— Pateizoſ, eſ negribu ehſt, — ta ir paraſtâ atbilde.

Èâ draudſigi dſihwojot peenahza pawafarſ. Saimneeziſas plawâſ uſſalo ſahle. Sahdſcheneeki jau ſahſ lopuſ laiſt ganôſ. Lonja jau ſin wiſaſ ſaimneeziſas robeschâſ. Tiko ſahdſchâſ lopi parahdaſ uſ muſiſchâſ plawaſ, — Lonja tulik dodâſ turp winuſ ſaguhſtit.

— Èâ nomihdijufchâſ ſahli, — winſch beechi ſchehlojâſ, atgreeftdameeſ beſ panahkuma.

Reiſt wikam iſdodâſ ſaguhſtit leelu baru aitu, gowju un dſen uſ mahjam. Gani pamana, dſenaſ pakaf, panahl maſo pahrdroſchneeku un lopuſ atnem. Taſ Lonju pawifam fatreez.

— Ja man buhtu bijtſ rewolwerſ, eſ lopuſ nebuhtu atdewiſ!

Sahſaſ ſeena kalteſchana. Leetaina wafara. Uweizaſ.

Pagadaſ ſaulaina ſwehtdeena, — ſteidſoſ uſ plowu iſjaukt flapjâſ ſeena gubaſ. Eju garam mahjinai, kurai

weena puſe jau ſagruwuſt. Pee loga parahdaſ Lonja. Geraudſiſiſ mani, winſch ſchigli iſſtreem un dodâſ lihdfi. Uſeſjam un ſahlam ſtrahdat. Gubaſ jauzâm ar ſlaitu, — ſaſlaitam jau tſchetrpadſmito.

Nejauſchi Lonja, ſemu noleezees Ekleeſſ man:

— Karl Petrowiſch, redſeet tur winâ gubâ to melnuminu?

— Kur, kur?

— Luht, tur ir nahraſ!

— Ko nu neekuſ, kaſ tew par winam ſtahtſtija?

— Wezmahmina, — ſmaidot atbild Lonja.

— Wezmahmina tew neekuſ ween ir ſtahtſtijuſti, — paſkaidroju uu mehginaju eeraut wina uſmanibu darbâ.

— Bet meſchâ gan winâſ dſihwo, — winſch ſpihtigi peebiltſ.

— Netizi, ar nahram tik maſuſ behrnuſ baيدا.

Iſdodâſ man Lonju pahrlleezinat, ta nahru nemaſ naw. Darbu padarijuſchi, dodameeſ uſ mahju. Seena wahlfchana turpinâſ. Lonja peedalaſ gandrihſ katru deenu.

Laitſ eet uſ rudenſ puſti. Nogatawojaſ labiba. Sahdſchâſ ſenki beechi eefogaſ ſirnajoſ. Lonja neaiſmirſt ſirnu lauku. Daſchreiſ weenſ winſch baيداſ eet — atzina mani lihdfi.

Ahbolu nonemſchana Lonja nem dſihwu dalibu. Pee labibaſ weſchanaſ un kulſchanaſ ſtrahda roſtgi. Ir gadijumi: weſumſ apgahſchâſ un Lonja atrodâſ ſem wina.

Rudenim eestahjotees ir jadomâ par apgehrbu. Sadabujam materialu. Utroram meiſtaru. Lonja neaiſmirſt darba algu un jautâ:

— Zik buhſ jamakſâ par ſchuhſchannu?

— Romuniſteem pa brihwu, — atbild ſtroderiſ.

Peh3 daſcham deenam mehteliſ bij gatawſ. Nopirku ſakahdaſ zepuri un eedahwinu winam. Uri ſahbafuſ kaultâ ſagahdajam. Ur zepuri it ſewiſchki Lonja lepojaſ — uſleek tik ſwehtdeenaſ.

Ur katru deenu wehfaſ top laikſ Dihkſ aiſ kuhtſ peelihſt un pahrpulhſt

*
 Peenahť nowembŗs. Istinou, lai peerakftas, kas grib mahzitees. Pa leelakai dakai peerakftas masajee, starp ziteem ari Lonja. Apfolija mums at- ūhtit mums mahzibas grahmataš no Mařkawas. Newaram taš ūgaidit.

Dodos uř Mařkawu, ūgahdaju wajadřigakāš. Sahtaš mahzibas. No burtošchanas pahrejam uř tekořču laři- řhanu.

Uř oktobra rewoluzijas ūwehtkeem Lonja okatawojas loti ūekmigi. Iřmekleju wiřaturigato un wina balřij peemeh- rotako dřejoliti. Mehginam ari dřeedit:

— Smeelo towarifřiřhi w nogu.

Ar wijoles palihdřibu zenshoš ee- turet řakšanu. Sewiřki Lonja well lihdi wijolei ar nopeetni řameebtu řeju. Neweiřkmeš iřřauz řirņniguš řmeekluš. „Roriš“ iřřuhř. Nemam kolektiwas de- lamazijas.

Peenahť gaiditā deena. Uřstahjas daudi. Lonja eestudejis řawu gabalinu pamatigi. Nodellamē ar reti leelu řajuhtu un řparu. Beidsamos wahrduš:

— „Rad uřwareřim, tad pihraguš ehdiřim!“ — wiřř uřřwer ar tahdu iřeiřimi, řā klauřitajuš aiřraui.

Lonju apřweiz. Cedahwinu winam grahmatu par oktobra rewoluziju. Par grahmatu wiřř loti preezajas un gla- bā aiř řpogula řewiřřkā kařiē

Pehz ūwehtkeem řaklas mahzibas. Deenas eet ařtri. ūwojas leeldeenas. Peenahť gawenu laiř. Dařhi strahd- neeki ar behrneem eet bařnižā grehkuš řuhdřet. Lonja ūbojas par wineem. Mums jautajums jau nořtaidrotš:

— Bařnižā eet til nemahziti laudiš.

Mořpreeřham, řa strahdneekam ne- mař tahdu grehku naw. „Teoretifři“ mums wiřř ir řahrtibā. Bet — atkal nelaimē.

Weenu rihtu agri řahdš peeklawē pee durwim — taš Lonja.

— Sweiki, Karl Petrowiřř!

— Sweiřš, komuniř!

— Rā nu eet? — jautaju winam.

Lonjas řeja lařamas řahpeš:

— Neet labi.

— Raš par leetu?

— Redřat, wezmahmitna leet man eet bařnižā gawet. Nahzu aprunateeš — puřraudošā balři řaka wiřř.

— Nu un tu? Waj gribi eet gawet?

— Ne, eš negribu. Uri kruřtmahte negrib.

— Un tehws řo řaka?

— Rā gribu, řā lai daru — atbild wiřř meeriğā balři.

— Ro nu neekuš, draugs, neej weentahrři.

— Ēā dariřču.

Lonja paleet uřtizigš eeguhtām „ři- nibam“ un neet bařnižā. Wehlař Lonja peerunā dařchuš no řaweem řlo- laš beedreem darit to pařču. Peestei- dřaš atkal pawařars. Pirmaiř maiřš.

Pehz maija ūwehtkeem pamahzameeš neilgi, — řaklas „řunu deenas“.

Wařarā Lonja palihdř, řā agraf řeenu weř. Wařara eet uř beigam. Sařemu řinu, řa waru atkal turpiņat mahzibas strahdsakā. To řin ari Lonja.

— Gribetoš ari man braukt uř Mařkawu mahziteeš. Waj driři brauř- řat? — beeřhi jautā wiřř.

Ar řatru deenu Lonja teef druhmataš. Apmeklē wiřř mani pařtahwigi. Daudř- reiř noprotu, řa wiřř grib řautko teift, bet řautrejas.

— Grahmatu Mařkawā, warbuht, daudi, — wiřř beeřhi eeminaš. — Neřinu, řur nahřkořo gadu wařeřču mahziteeš. Sařbaku naw. Uř řtolu aiřeet ari newařeřču. Ēlikti! — no- puřřaš Lonja.

Šķiřřchanāš deena tuwojas — to řaprotam abi. Beidsamāš deenas ir klufaš, — beř wahrdeem.

Peesteidřaš druhma, miglaina ru- denš deena. Ēirgkopiš Ēahniš aiř- juhdi balřiti un peebrauz pee mahjaš durwim, řurā dřiřwoju.

Atnahť atwaditeeš Lonja. Šķiřro- teeš, klufeđami rotāš řpeeřham. Lonja iřturaš wiřriřķliigi. Ēeřeřtoš wezoš darba wahgoš; Ēahniš pamudina bal- titi un wahgi řaluřtaš. Mehř brauzam.

Lonja pařtreem gabalinu lihdi, tad apřstahjas un wehkreiř wehriigi noluhko- jaš mani. Ēš pawizinu ar zepuri.

ūwojameeš řalnina. Driři eřam řalnina galā. Pařkatoš atpařal: Lonja řtahw peeřleheeeš pee řehtaš.

Wahgi weegli norit lejup. No re- dřeš aploka iřřuhd mařaiř draugs...

R. J u r a ſ č š.

Sirmajam ſinatneefam.

Kabinetš glihti eefahrtotš.

Mihkſtaš mehbeleš

Pee ſeenam bildeš:

Sinatneeki,

Mahtſlineeki; —

Uri paſcha tehš ſeltitā rahni,

Zehlu ſtahwu,

Sidraba mateem,

Penſnejš.

Uzu ſtats, tā filoſofam.

Klaſiſti falihziš —

Noſwehrtas kuſtibas,

Zeenigi ſoli, —

Galwā — ſtinguſčas ſmadſeneš,

Stinguſčas domas ...

Zauram deenam ſehdi pee galda,

Upfrautu grahmatam.

Zauru deenu wehro un pehti,

Filoſofē:

Sinatne, dšihwe —

Diwaš paſauleš:

Dšihwe teſ lehni, noteiktā gaitā —

Sinatne — brihwota,

Zehla un tihra ..

Somehr ahrā aiš loga,

Aiš mihgſtajām ſeenām

Dšihweš ritumš

Spehku pauſch ...!

Pahr klaſiſto ſtahwu,

Pahr putelleem, grahmatam

Dšihweš gahjumš

Sinatni pauſch.

Spehku maina — uſwaraš troſkniš

— Jaunāš dšihweš gahjumš

Wakā wehriš! ..

Darba troſkniš un brihwes dſeeſmaš

— Zauri ſeenām, pahri grahmatam

Sirmā ſinatneela

Uuſš grauſch. ..

Jaunā dšihwe, ſawu weidu —

Pauſch! ..

Gluschi ſajužiš, nemeera ſtatu,

Kaugees zaur logu, wehro un pehti:

Naw waiš ſinatneš,

Meerigāš d hweš! ..

Utſtahja ſinatne kabinetu —

Wina, luhl, dšihwē! —

Ne juhfu fantaſijā.

Tuſſchš ir kabinetš, tu ſſcha ir galwa,

Nemeerišš ſwahrſteeš,

Rā dſeltejſe lapa

Rudena wehja.

E—a.

Atminas no oktobra rewoluzijas.

Nakts. Baigi atſkan pirmee ſchahweeni: ſauz uſ zihnu. Dodamees uſ Wegenſtas tautas mahju. Wiſeem deg kruhtis weena wehleſchandâ: uſwaret jeb kriſt. Wiſu, wiſu ar meeru bij ſtrahdat, lai ſarautu un noſratitu werdſibas kehdeſ.

Rihtam auſtot, kadetu korpuſos ſahtrunat loſchbehreji. Zihna eet uſ dſihwibu un nahwi. Parahdas pirmee upuri; winu aſinis krahſo balto ſneegu, taſ tiklo uſſnidſis. Wiſas malâs ſpraktſt flinſchu ſalweſ, dahrd leelgabalî. Pilſehta pahrdſiwo ihſtas ballu deenas. Uſ eelam kaujaſ. Mahju pehz mahjaſ eenem rewoluzionaree ſtrahdneeki un ſaldati. Kadetu pretoſchandâ ir ſalauſta. Ejam palihdſet Kremli ſturmet. Peenahſ wehl mumſ palihgâ latwu ſtrehlneeku pulzinaſch. Burchuaſtija laiſch darbâ wiſuſ lihdeſkluſ, lai ſafneegtu uſwaru. Bij tâ, tad neſinajam no kuraſ pufeſ lai ſaragaſ. Wiſi baſnižu junti bij pilni pretineeka loſchbehrejeem. Neſtatoteeſ uſ to, rewoluzionariſ karaphehſ eet uſ preeſſchu. Winam gruhti eet, bet

padoteeſ newar: warmataſ to neſcheloſ.

Lepno paſaſchu ſtatu logi zihnaſ uguniſ iſdauſiti. Gul beedri aſiniſ. Waidi... Sahpeſ...

Wakara noſlehdſa pameeru. Ceſtahjaſ ſawadaſ klufumſ. Gaida, to neſiſ rihtdeena.

Peedebeſſ malâs tiklo ſahtrunat gaima ſwihſt. Uſ Kremli ſeenâſ parahdas balſi karodſinſch. Laikſ dſeſtriſ. Uſ peletajeem eelaſ akmeneem triht ſneega pahrfklaſ.

No wiſam puſem rewoluzionaru pulki dodâſ uſ Kremli. Wahrtri aiſflehgiti. Sakrautaſ taſteſ, pilnaſ wezâm flintem un ſmilſchu maiſeem. Bedſot dſelſſ wahrtri ſagahſchaſ, neiſturedami pahrfpehku. Ejam Kremli. Pretineeka wairſ naw. Utradâm dauſuſ eewainotuſ un badaſ nowahrdſinatuſ muhſu beedruſ.

Rewoluzionaro ſaldatu un ſtrahdneeku waroniba, ſalauſa junkuru un burchuaſtijaſ pretoſchanoſ, eenemdami winu beidſamo zeetofſni.

E—D.

Ganu meitene.

Saule jau noſudufe aiſ kalna. Sahtrunſt... Pagalmâ ſapulzejuſcheeſ lihgotaji no ſaimineem: wezi, jauni, leeli un maſi. Wiſi ir jautri. Uſmirſiſ darba ſmagumſ un ruhpeſ. Ap balti apklahto galdu pulzejaſ ſaimneeku dſimtaſ. Galdſ apkrautaſ ar daſchadâm pudelem un uſtoſchameem. Puiſchi un meitaſ pee ermonitaſ muſitaſ dejo, eet rotalâſ un dſeed lihgo dſeeſmaſ. Wini pehz ſahrtâſ teek ſaukti ari pee galda, kur ſaimneeki ſehſch.

Meitene, peeſpeedufeſ pee flehtſ ſtuhra, noſktaſ behrnu pulzinaſ, kurſch rotalajaſ atſewiſchi no leelajeem. Tur ſaimneeka Jahnitſi juhtaſ, tâ galwenaſ perſona ſawâſ mahjaſ. Meiteni iſtrauzeſ kaſhda balſi: „Ali, ej gulet!

Tu ſini, ta riht agri jazelaſ. Ganoſ aiſmigſi — lopi ſaeſ ſahlê; ſaimneekſ atrehtinâſ no algâſ. Uline nepaſktaſ uſ runataju, bet ſin, ta ta ir ſaimneeze. Klufi wina noſuhd iſtabâſ durwiſ; ſatauſta aiſdurwê, blaſuſ wezmahteſ gultai, ſawu lahwinu; eeleen tâpat klufi zeetâſ ziſâſ. Rihtâ wezmahteſ pakluſi modina meiteni, lai zitûſ guletajuſ netrauzetu. „Zeleeſ meit', zeleeſ! Raibataſ jau gaida — tew, behrnſ, naw ſwehtdeenaſ.“

Pagalmâ klufi. Titai iſmehtataſ tuſſchaſ pudeleſ ſchur tur redſamaſ.

Peedebeſſ ſeenmala kuhnojaſ taſdſ, tâ zilweſ; no apgehrba iſſktaſ, tâ Wahrtriſch. Wiſch nometeſ iſchetrahpuſ un ſaut to neſaprotamu runâ.

Kranzis eet bailigi apfahrt un rej: wiašč mullis — nepasthst Martinu.

Meitenei smaga firšs . . . Putnu dseefmas šchoreis newar wianu eepreezinat. Ufaras rit flehpi uš mahtes

austā preeščautina. Kranzis nosehdas blatus meitenei, un, itā saprasdamš to, ņahť šchegli gaudot. Masā apnem ņura taklu. Tas winas weenigais draugs... Wineem naw ņwehtdeenas . . .

Strehlneeks.

Parade.

(Masťawas garnisons uš Sarkana laukuma pirmā maijā.)

Deena til ņtaista. Daudš leelu domu galwā. Weena wismairat waldfina: ņchodeen Sarkana Armija wiņa ņawā diščumā. Čju. Tuwojos laukumam. Wehl azumirkliš. Rahds ņtats! Preeščgalā riščho kawalerija, ņfreen motožikli. Uš wineem garās ņlejšs, ņalās bluščs pluhst kaņneeki. Tahlat, noteikteem ņokeem braščť ņteidsas juhrneeki. Luht, tanks, tā brunu rupuzis leed bešbehdigi uš preešču. Šchēhrs-eelā ņastahjuņees, gaida ņawu kařtu proščektoru dala. Beidsot, weenotās nodalās auto artilerija; dimd seme; tahlu noņtan pařawu un riteņu troščnis. Gaisā ņihž lidmaščinas. Uš laukumu, rotaladamās birst ušņaukumu lapinas.

Sanahťuščas jau wiņas karaspehka dalas. No Kremļa ņenas lihds walstis

tirdšneezibas maņjai ņalu galwu juhra. Gaida. Wiņos pažilats gara ņtahwo-kliš. Nejauščť dahrd orkestri. Čerodas preeščneeziba. Luht, b. b. Trunse, Worosčilows, Ramenews un Budžonijs. Ušweiz kařewjus. Sahtas ņwehrests. Uš daudsu mutem weens ņolijumus: — Uš strahdneeku ņemneeku walidibas pirmo iņaizinajumu aiščtahweņim Republiku Saweenibu. Beidsas. Sem zeremonialā mařcha weena pehž otras aiščet dalas. Rit ņtunda aišč ņtundas. Wehl... naw beigas. Deena til reta. Daudš domu galwā. Weena aiřtur, nelauj aiščet: Čho ainu beš gala ņtatitu. Tahlē iščuhd artilerija, kawalerija, kaņneeki; debesš welwē nirst lidmaščinas. Stali gribas kleeģt: — Sarkana Armija, lai diřwo!

Ēk f m e j a d s i h w e.

R. 2—nš.

Beturtais islaidums.

Šogad beids Latnodaku pee Pofrowfka strahdfaka 1922. g. Latstrahdfaka usnehmums. Šis bij pirmais ofižialais usnehmums. Latwju strahdfaks bij ofižiali apstiprinats no Glawproģobra un lihds ar to ari iſfludinata peenemšana pa gubernam. Šini gadā tika peenemts wairaf par 100 klawſitajeem. Daſhi, kureem bij leelaka eepreekſhiſglihtiba, tika eedaliti otrā kurſā. Wairums tomehr bij ar ſemu wiſpahrejo iſglihtibu, no kureem tad ari ſaſtahdijās toreifejais pirmais kurſs. Usnehmums pehz ſozialā ſtahwoſka bij gandrihſ wiſā pilnibā ſtrahdneeziſis. Semneeku naw tikpat, kā nemaſ. Pirmā kurſā teek eedaliti 96 beedri, kuri ſadalaſ diwās grupās. Grupas preekſch ſahrtigaſ mahziſchanās ir nenormalaſ, lids 50 zilwek, peekſaitot klawt wehl brihwklawſitajuſ. Ar ſchahdām grupam bij tomehr jaapmeerinaſ, jo lihdsjektu truhkuma dehl nebij eephejams peenemt wjadſigo ſkaiſu paſneedſejn. Taſ protams, newareja neatſtaht ſliktu eepaidu uſ wiſu mahzibaſ gaitu. Ar tik leelām grupam paſneedſejam nekahdā ſinā naw eephejams eepaſihtees ar klawſitajeem un peeletot ſeminariju metodi. Klawſitaji ar paſneedſejeem paleek pilnigi ſweſchi. War labakā gadijumā iſdalitees tikai dala aktiwako beedru, jau agraf dalibu nehmuſchi ſab. darbā, kaſ pa dalai notika ari ar muhſu kurſu. Pahrejee palika no lektoreem maſaf eewehroti un paſiwā ſtahwoſki. Šis pirmā gada eepaidſ wilkās zauri wiſeem kurſeem un nebij ſdſihwojamiſ.

Rā mehſ eſam ſagatawoti preekſch augſtkolaſ?

Ēpreekſch beiguſchee kurſi, kā truhkumu akademiſkā puſē atſihmeja „muſſchu periodu“. Mums ſchogad beidſoſcheem tahdu kraſu truhkumu naw. Šini ſinā mehſ waram ſewi ſkaiſit par pirmo normalo ſtrahdfaka iſlaidumu, par ziſ wiſpahr war eet runa par „normalibu“ bij lat. ſtrahdfaka paſtahweſchanaſ laiķā. Nerunajot par materialeem apſtahkeem un mahzibaſ lihdsjekleem par ko buhſ paſtahſtiſ muhſu krahjumu zitoſ rakſtiſnos, jaſaka tomehr, ka tagadejſ iſlaidums uſ ſaweem plezeem iſneſa wiſgruhtako periodu latw. ſtrahdfaka wehſturē. Taſ, protams, newareja neatſauktees uſ akademiſko puſi. Šini laiķā ſtrahdfaks newareja nodroſhinat lektoru materialo ſtahwoſki. Pehdejee nahza pee mums wairaf tikai aij peenahkuma apſtnaſ. Protams, ka tahdu nebij daudſ; atlikuſchee bij japeenem, kahti gadijās pee rokaſ. Pehdejee loti beeſchi bij pilnigi ſweſchi ſtrahdfakeeſchu maſai. Pilnigi loģiſki, kā ſtrahdfaka preſidijſ un mahzibaſ nodala zentās dot labako, kaſ bij—wezakeem kurſeem; jaunakeem nahzās daudſ ko peezeekſt. Tahds bij muhſu pirmā mahzibaſ gads. Otro gadu jau mahzijameek normalaki. Bij ari ſinami truhkumi, kuri bij loti ſajuhtami weenā otrā preekſchmetā (kreewu waloda, matematika) treſchā kurſā. Otrā kurſa ſtiprā puſe ir ſabeedriſkās ſinatneſ. Te klawſitaji, pateizoteek tahdeem paſneedſe-

jeem, tā b. b. Efferts, Preiſs dabū materialistisku peeeju pee fab. jautaju-meem. Trescho gadu mahzījamees jau tā pokrowsteeschi. Leelas pahrmainas muhsu dsihwe un mahzibu gaitā ſchi pahrmaina neenesa. Schis gads preeſch mums bij wiſproduktiwakais fa lektoru ſinā, ta ari paschi famehrā dauds peestrahdajām pa biblioekam un laſitawām. Bij ari truhtumi, no ku-reem galwenasee bij juhtami ģimijā. Tas nekahdā ſinā nebij atfarigs no muhsu pašneedseja b. Paſalneescha, bet gan no ta, fa mehš newarejām peemehrotees jaunai laboratorijai un pa dalai ari programai. Sab. ſinatnēs bij ſtīpra atrautiba starp lektoreem un laustajeem.

Nekstotees uſ wiſu to, jaſaka, fa kurſu mehš eſam peefawinajuſchees un absolutais wairums warēs ſefot augſt-ſkolā. No otrā kurſa uſ trescho tika pahrwesti no 94 tika 75 beedri. Pahre-je 19 tika atſtahti: 13 uſ otru gadu otrā kurſā un 6 noſuhtiti uſ daſcheem gadeem praktiškā darbā, tā ideologiſki neiſtureti. No ſcheem 75 strahdfaku beids 72; 3 teef atſtahti uſ otru gadu. Tā tad, ſalihdſinot beidsoscho ſkaitu ar to, zif tika uſnemtš 1922. g., mehš redſam, fa pehz 3 gadeem strahdfaku beids 75%. Pehz ſozialā ſtahwokla iſ-laiduma kurš ſadalaš ſefoschi: strahd-

neeku (pa leelakai dalai laufstrahdneeku) 67, ſemneeku 5 (nabadſigo). Partijisku ma ſinā no beigufcheem tika 3 ir beſ-partijiski, ziti wiſi ir partijas un jau-natnes beedri. No kopejā ſkaita wihreeschu beids — 42, ſeeweefchu — 33.

Schis ir weens no leelafeem un ari ſozialā ſinā proletariſteem latw. strahdfaka iſlaidumeem. Tas pats jaſaka ſalihdſinot ari ar kreewu strahd-fakeem. Pee iſlaiſchanas ſchogad teef peeleetota akademiškā ſinā wiſſtingrakā mehraulka. Maſat ſpehjigee beedri teef ſuhtiti uſ widejā tipa mahzibas eestahdem — tehnikumeem. Pateizotees pagahjuſchā gada tihriſchanai, ſozialais moments ſchogad nebij galwenais, kaut gan pilnigi wiſch netika ignoretš. No beigufcheem weena dala beedru, gados jaunaki, uſ perſonigu wehleſcha-nos aiſeet uſ daſcheem gadeem praktiškā darbā; daſchi teef ari ſuhtiti. Mine-teem beedreem pehz daſcheem gadeem augſtſkolā eestahſchanās teef pilnigi garanteta.

Samehrā leelš % no beigufcheem aiſeet uſ pedagogiškām augſtſkolam. Pehz daſcheem gadeem ſchee beedri buhš kwalifizete darbineeki latw. maſās.

Latwju strahdfaks, gatawodams darbineekuš wiſos kulturās un ſaim-neeziſtās noſarēs, weiz famehrā leelo darbu.

Uſ kahdam augſtſkolam aiſeet beigufchee strahdfaku 1925. gadā.

Tekni- ſtām.	Eſono- miſtās	Sab. ſinatn.	Lauf- ſaimn.	Medi- zinist.	Peda- gogiſt.	Ķimi- ſtām.	Fiſ- mat.	Tech- nikum.	Brihw prattig. darbā.	paleef uſ otru gadu.	Suhta darbā.	Kopā
15	11	5	6	4	8	5	2	5	7	3	3	75

J. Leepneekš.

Kopgalds un kopdsihwes.

Kopgalda nepeezeeshamiba ir ſap-raſta no plaſham strahdneezibas maſam. Schi wajadſiba ir ſapraſta ari no mah-zošchās jaunatnes.

Un lihds ar Latwju strahdfaka no-organizeſchanu bij jaķeras pee wina un jawelz ſchis darbs ari ſcheit. Kop-galda organizeſchana iſbihdijās, tā nepeezeeschama dsihweš wajadſiba.

Grūti apraſtit wiſus tos periodus, kahdus nahzās pahrdsihwot ſchajos 3 gados.

Ar katru gadu notika ſinama strahd-faka pahrorganizeſchana un, lihds ar to, katru gadu bij ſawadi apſtahkti preeſch kopgalda uſtureſchanas.

Strahdfaks un Pedtechnikums atra-das weenā mahjā. Ubas mahzibas

eestahdes wajađseja apweenot pee weena koptgalda. Bet atkal nelaiame ar produktēem. Pedtechnikumam bij produkti, strahdfakam — tikpat tā nēmas.

Kopdšihwes stahwollis nebij labaks. Wairaf tā pušgadu gulejam uš grihdas. Rātrš kautkur tupeja pee feenas, ušmetis wirfā kahdu lupatu un trihzeja no aufstuma. Aptrināšana bij, tikai katls tahds no Mosuš laiteem — nēfur nederigs. Noleedsa pat kurinat: baidijās ka neusspridšina mahju gaisā. Somehr kurinājam. Dedšinājam malku un šildijām gaisu. Kolektiwos tā bij, tā palika aufšis. Samuhrešām krahšninas — malka išbeidšās un trihzešana no jauna eesahfās.

Pee kolektiwu tihribas ilgi neustaweschos. Grihu tik atšhmet, ka wišfabrauzā ar strehneeku garu. Nebij radušchi ilgi uš weetas dšihwot. Kolektiwu leeli tumšchi, tā išpostitas šafarmes. Dašchos kolektiwos apmetās tihds 40 zilw. Bij ari masaki. Rahdatur wareja buht tihriba? Welas nebij. Ja kahdam bij leeks pahris — tas tika eksportēts uš Sušarewu, lai importetu „rupuzi“.

Kolektiwus masgajām pašchi; uhdeni lehjam bes šchēlastibas. Mattajām grihdu un šawu weselibu, jo gulejam uš peemirkuščas grihdas.

Pirti tikpat tā nēmas negahjam. Ar wahrdu šatot 1922/23. mahz. gadu dšihwojam tā ihsti „frontowiti“.

Jaunais mahzibas gads šahfās ar padomju rubli. No šahkuma bijam nedrošchi, bet wehlat palikam par ihsteem „hošjalstwenikeem“.

Buhtu jau bijis labi, ja nebuhtu bijis šlikti. Mainijās „kaiminu“ stahwollis: nēfanehma stipendijas. Pirmo mahzibas pušgadu dšihwojam no šawām stipendijām. Produkti palika nē-

jehdšigi dahrgi. Šhdeens ar šairu deenu palika šliktaks. Jautajums nostahjās loti kras: waj nauda, waj išwedis dšihwē no wineem pagahjušcho gadu atšhito pateesibu, katlā jaleet tahdi produkti, kurus ir špehjigas abase estahdes eegahdatees.

Otrā mahzibas pušgadā šrihdš išbeidšās: „kaimineem“ išdewa stipendijas. Koptgalds šahfa ušlabotees. Bij eespehjama beeschaka ehdeenu maina.

Eedšihwotaju škaitš kopdšihwēs paleelinajās, bet wišēem bij gultas un gultu drehbes. Wela tika masgata deesgan tihri. Šdewa ari pirts biketes. Par kolektiwu tihrišanū no pašēem bij išstrahdata šinama šahrtiba, šura šatram bij jaewehro. Jauneebrauzeji tika šadaliti šarp wezakeem kurseem, lai buhtu bijis eespehjams dot ašrahdišumus tihribas eatureschānā. Tā pašam peeradām pee tihribas un kolektiwos dšihwes.

Latwju strahdfaku peeweenojot pee Polrowška strahdfaka — koptgalds ari apweenošas un pat ušlabojās. Tikai mahzibas gada šahkumā tur bij loti šliktš gaisš un gara rinda („otšherede“). Wentilazija šehki nebij. Wiš garaini wilkās ehdamistabā. Pušdeenas ehdot šafarša un nošwihda, ahra ejot šaustšejās... Šhis neehribas nowehrsām, bet rinda gan wehl japastahw.

Šhdeens teek mainitš šamehra beeschi. Weens šliktums, tā peena ehdeenus nēmas newahra. Šhriba apmeerinoscha. Koptdšihwes šhogad peeteekoschi tihras. Grihdas teek boņeertas reiši mehneši.

Ras buhtu darams, lai nowehrsu nelabwehligās parahdibas? Koptgalds ir jauslabo. Kolektiwos eedšihwotaju škaitš šafamasina lihds 3 — 4 un wiššliktakā gadijumā — 6 zilweki.

Šinis.

Atteezibas šarp beedreem.

Pirmos latwju strahdfakeeschus šastopam Maštawā 1922. g. rudenī. Uminā pirmās nedelas, tad tilko šahla eerastees beedri no weetam. Wairakums šweschchi, tikai dašchi pašinas no agrateem gadeem. Pirmā eepašišcha-

nās: ušwertee eespaidi nn ahrejšis škats. Šuwal eepašišstotees ar ašewišcheem beedreem, beeschi ween šchee pirmee eespaidi wehlat išrahdišās maldigi. Kolektiwu šastahws nebij weenads, jo atšewišchi zilweki bij nahkusch

no kulturelâ un materialâ finâ dascha-deem apstahleem. Loreisejos nabadŝigos strahdfaka apstahklos eedŝihwotees nebija weegli. Scheit mehŝ ŝahkâm ŝastaptees ar beedru ŝawŝtarpejam atteezibam — kurŝch kuru ŝaprata. Dŝihwojofchee frontes un zitos nenormalos apstahklos drihŝ ween ŝaprataŝ. Dalijâs ar wiŝu, taŝ kuram bij. Normalaku dŝihwi dŝihwojofcheem, peerast un dalitees ar ŝawu priwatihpaŝchumu, nahzâs daudŝ gruhtaf. Daŝchadee darbi: telpu tihriŝhana, remontefhana, ŝehki un ziti, tita weikti kolektiwi paŝchu ŝpehteem ar ŝinamu paŝchapŝinu. Loti reti bij gadijeeni, kad ŝahds aiŝbildinajâs ar to, ka eŝot ŝtrahdajis wairaf par pahrejeem.

Ropejais darbs tâ ŝiŝŝkais, tâ kulturelais, — ir bijis ŝtrahdfateeŝchu ŝaudŝinatajs un noŝtanotajs. Rats no mums, buhdams aktiws jeb paŝiws darba lihdsdalibneeks, ŝaduhras ar ŝawem truŝkumeem un kluhdam, ko uŝtwehra pahrejee beedri. Beedriŝtos aiŝrahdijumos un kolektiws rakŝturojumos mehŝ ŝoli pa ŝolim weidojam ŝewi. Wiŝi, taŝ ŝaprata rakŝturojumu un aiŝrahdijumlah leelo audŝinofcho noŝihmi ŝtrahdfakâ, zentâs ŝawus beedrus katra darba nowehrot wiŝpuŝigi, lai nowehrtejumos nekluhditos. Rats iŝweŝtais rakŝturojums ir ŝneedŝis daudŝ pamahzofcha. Beedri, kuri atŝina no pahrejeem uŝrahditâs kluhdas, zentâs labotees. Aldas un ŝchelschanâs, ŝahdas bij ŝahkumâ, pamaŝam ir iŝdŝihwotas, kluhdas paŝchapŝinigi nowehrŝhot iŝtâ laikâ. ŝahkumâ un ari tagad ŝtrahdfaks greeŝch lott nopeetnu wehribu uŝ katuru klaufitaju — par zif wiŝŝch buhŝ derigs nahŝotnê: ŝtrahdneeku ŝchkirai ar ŝinamu iŝglihtibu derigs darbineeks, jeb zilweks, kuram iŝglihtiba nepeezeefchama, ŝewis, tâ perŝonas noŝtahdiŝchanai labwehligos apŝtahklos. ŝtrahdfateeŝchu dŝihwê un rakŝturojumos ŝchkiras lihniya ir eenehmuŝi weenmehr wiŝnoteiktako weetu — iŝglihtibu titaf ŝtrahdneeziŝbai un nabaŝŝigai ŝemneeziŝbai.

Râ akademiŝtâ, tâ pahrejâ dŝihwê un darbâ, — weenmehr ir bijuŝe zeefcha

ŝadarbiba. Klaufitajs, neŝpehdams ŝeŝot weenâ jeb otrâ preekŝchmetâ, buhdams ŝawâ darbâ zentigs, — weenmehr ir tizis atbalŝtits no pahrejeem beedreem. Raŝ atteezas uŝ paŝchreifejo ŝadŝihwi kolektiws, — tad naw kolektiws, kurŝch nebuhtu ŝawus beedrus ŝaiŝtiŝis, ŝaudŝejis ŝinamâ weenibâ. Luhl, dŝihwes peemehri, kuri leezina, ka kolektiws weizis leelu audŝinaŝchanas darbu.

ŝtrahdfatees, buhdams uŝ laiku iŝrauts no beedru widus, ŝajuht newaldamu teekŝmi peh3 wineem. Spilgts peemehrs tam paraŝtâs brihwdeenas, kad ŝinama dala beedru iŝbrauz atpuhtâ pee ŝawejeem. Reti ŝahds wiŝu brihwlaiku pawada zeemos. Paraŝti atbrauz ahtraf, tâ to eedomajas gaidit maŝtaweeŝchi. ŝaŝtanotâ kolektiwa beedru eerafchanâs paraŝti iŝŝauz preeka ŝajuhtu. Uŝpuŝeja teekŝme ŝinat wiŝu, neiŝŝlehdsot ari zeema kufuku nogarŝchofchamu.

ŝchi gada negatiwâs puŝes, kuras leek juŝt, ka ŝtarp beedreem wiŝ naw teizami, — taŝ kopejâ darba truŝkums ŝtarp kurŝeem un grupam. Pehdejâ laikâ, katra kurŝa un grupâ ir ŝaut taŝ ŝawus atŝewiŝchŝ. Newehlama parahdiba, kura ŝeto noŝlehgtribai grupu rahmjos — ir nodaliŝchanâs ŝtarp beedreem. Rehŝinatees ar laiku un apŝtahleem, ŝahdos norit akademiŝkais darbs newar newainot ari paŝchuŝ beedrus. Ja agraf kulturelâ darbâ, ŝalumos iŝbrauŝchana, ŝadŝeedaŝchana un debatês wakaros nehma dalibu no wiŝeem kurŝeem un grupam, tad ŝchogad wiŝ minetais nez atŝewiŝchlas grupas rakŝturu. Wiŝu triju kurŝu beedriŝchi zits zitu labi nepaŝiŝt. Par zif truhtŝi kopejas darbibas — ŝatruhtŝi ŝaites ŝtarp atŝewiŝcheem kurŝeem un grupam.

ŝeŝtahjotees pawafarim, ŝahk pamoŝtees beedros apŝlehtpa energiya un griba uŝ kopeju darbu. To leezina brihwprahtigi noorganifejuŝchâs wairaŝas grupinas — kulturisglihtibas darbam ŝahdschâ. ŝchis grupinas zihgtigi gatawojas nopeetnam darbam, neŝtatees uŝ wiŝu ŝipro nogurumu beedros, peh3 mahzibas gada akademiŝtâ darba.

A. Peiman.

Faistifchanās ar klubeem.

1924. gada rudeni latwju strahdfakā teef peenemti tikai tee, kuri grib buht par audfinatajeem. Otrā kurja pedegogiskai grupai pasino, ta pehz strahdfaka beigšanas pusei japahreet uf pedagogistām augstkolam. Tamdeht nepeezeeshami — wismas 4 stundas nedelā seedot preeksch eepastifchanās ar tautas isglitibas sistemu.

Noorganisejas grupina no 18 zilw. Tā tā siundu statu naw eespehjamš pawairot, tad atmeta wahzu walodu un tās weetā lasa pedagogiku. Mahzibas gaitā b. Tschuhlits muhs eepastifstina, tā faistit teoriju ar praktiku.

Wispirms eepastifstina ar klubeem. Us laitu tas projekts aplusti. Tikai uf pawafari wunu atkal pazel un teef apstatits mahzibas biroja sehde. Nolemj, ta schis darbs nekawejoschi jafahl. Iswehl trihs beedrus, kureem jausur kafari ar rajona komiteju un pedagogisko biroju. Usmekle klubus un dabu atteezigas atlaujas. Utleeft it kertees pee darba. Wisi apstinas, ta nepeezeeshami eepastiftees ar strahdneezipas masam. Faktš tomehr tas, ta pahraf uoslehguschees strahdfaka seendās. Lai waretu faistitees ar kluba beedreem, tad janem attiwā daliba kluba darbā. Tas prafa dauds latka

un sinaschanu. No rajona usfazineete beedri muhs ihfuma informē, to klubs no mums gaida. Pirmais un galwe-nais — wajaga prast peeet pee strahdneezipas.

Gefahkam darbibu nekā kluba beedri, bet tā nowehrotaji. Pirmais eespaids labš. Sapat ari wehlat. Kluba walde naht pretim.

Strahdajam trijos klubos. „Sartandš Swaigsnes“ klubs ir fewischki labi nostahditš. Telpas peeteelofchi leelas. Darbojas — 22 pulzini. Beedri teef eeraati attiwā kluba darbā.

Jafaka, ta mantojam deesga dauds. Pirmais — eepastinamees ar kluba usbuhwi. Otrs — mahzijamees, ta teorija bes praktikas naw nekās. Mehš klubam dewām mas — isplidijām weenu otru tehnistu darbu.

Mahzibas nodalai wajadsjeja no rudens organiset darbibu klubos, bet newis pawafari, tad darbs eet uf beigam. Pirms darba fahlfchanas — pahraf mas eepastifstinaja ar kluba usdewumeem.

Eepastifchanās ar klubeem preeksch pedagogiskās grupas nepeezeeshama. Zaur to jamaina lihdschinejais mahzibas plans un programa.

B—ma.

Faistifchanās ar kolonijam.

Rahda noshme ir studentu isbraufchanai uf fahdschu, — dauds nenahkas runat. Pagahjuscho gadu bij pirmais mehginajums. No strahdfaka aisbrauza weena grupina, flaitā 14 zilweku uf Sibiriju; no Technikuma weena uf Kaufasu. Pehdejai bij zitads noluhks (eksturija). Utwewischki zilweki aisbrauza uf Ufu un zitām kolonijam. Daudsi isurejās loti kritiski pret tahdu braufchanu. Ari tee beedri, kuri brauza, nebij pahrleezinati un newareja konkreti stahdit preekschā tos usdewumus un

apstahklus, kahdi gaida fahdschā. Otrs bij lihdselku truhkums. Zentralās eestahdes pret jauno pahfkumu isturejās deesgan weenaldfigi. Wehl deenu pirms aisbraufchanas nestinajām, waj isnahks braufschana jeb ne. Sakarā ar to, grupa waldija likwidatorisks gara stahwoklis un grupas fastahws mainijās lihds pehdejai deenai. Aisbrauzot radās drofme, jo wairaf tadeht, ta bijam eebraufschki dflā Sibirijas taigā, 75 werstes no dselszela. Weetejee bij loti atfauzigi un israhdija leelu

interesi muhsu darbam. Tītai laiks bij par ihšu. Darbotes isnahza tītai weenu mehneš. Beš tam semneeteem bij patš gruhtakais darba laiks. Leelu organīfazijas darbu nekahdu neīsdewās weikt. Weenigi noorganīsejam ņeenas awīstī. Somehr tīta dots sīnams eero-ņnājums weetejam darbam. Weetejee nem dsihwi dalibu „Sibirijas Zihnā“; wed zihnu pret wīfadām newehlamām parahdibam ņahdschā. Tītai ņehlojas par darbineeku truhtumu. Semneeku ņapulzē īsteitka wehleschānās, lai studenti wāfaras bīhwlaitā neaīsmīrstu turpinat eefahitto darbu.

Lai nekatrūhtu usnemtee ņalari, radās wājadsība pehz komīšjas, kura ņohs ņalarus usfuretu. Romīšjas

darbība wīsu ņeemu īspaudās zau' ņaraktīschanos un darbu ņuhtīschanu lolonīju awīstī. Suhtījam zīt bī eefpehjamš arti literaturu. Muhsu darbam bī leeki truhtumi, tadehl, ņa netīla serautas plaschākas studentu mafas. Lai ņahitto darbu weīzinatu wīspuņigati, zentralās eestahdes nahza palīhgā apweenojot Mastawas studentus ņahdschās pehtīschanas darbā. Seek noorganīseta ņahdschās pehtīschanas tomīšja. Organīfazijas darbs pa dalai jau īr weiktš. Ir īstrahdatš kopejš darbības plans un noorganīsetas wairakas grupas. Zerektm, ņa ņhogad ņchīni darbā tīš eerautš wairat studentu un darbs buhs ar leelateem panahkumeem.

Wt.

Ro dewis strahdsaks?

Lūwojas īslaidums. Strahdsakam buhs jadod pehdejais ņweizeens. Uf-ējot grības atfīhmet, ņo dewis strahdsaks. Beš ņaweschanas jaatfīhmē, ņa dewis loti dauds. Strahdsaks — ņleeg-ņnis augstīkolai un ņcho wīnņch pīlnīgi attāfno. Ja ņalīhdstīnu ņewi, ņahda bīju ņad eenahzu un tagad, tad starpība ahrņahrtīgi leela. Netīkween ņa ņīn-ņchānās — īr guhtš dauds wairat. Utwehrufēs īr pawīņam zīta pafaulē. Seem beedreem, ņas līhdš strahdsakam īr bī-juņchi ņabeedrfīkā darbā, nehmuņchi dalību rewoluzionarās zīhnās, strahdajuņchi ņemgrīhdē, — atteezības ar strahdsaku zītadas. Wīneem weeglat ņapraft, weeglat ufwert ņabeedrfīkus jautajumus. Wīni dauds ņo mahzījuņchees dsihwe, ņawā darbā . . . Gluņchi zītadi teem, ņas no ta nēla nēņīnaja. Beedrfīchi, ņam polītīkto ņīnāschānu nehīj nēmaf, ņas nahņuņchi no ņahdschās — wīslabat war nowehrtet strahdsaku.

Par ņahdschās dsihwi leeki runat. Katram ņīnams tās polītīkīkīš un kulturelais stahwoflīš. Walda religījas un ņamogona mīgla, tumņība; no ap-ņahrtīejās dsihweš nēla nēņīn . . . Genahkot strahdsakā, gruhtī ņekot, gruhtī ņapraft, ņewīņchi ņabeedrfīkos jautajumos. Nekatotees uf to, strahdsaks

darija ņawu. Pamasam, pascham nēmaf nēņīnot, arween wairat un wairat ņahk ņapraft. Sahk redset un ņapraft to, ņo agrat redseja un tomēhr nēredseja, t. i. pagahja garām nēewehrofīš. Sahdscheneeteem strahdsaks īr dewis wīswairat. Bīhnos tagad pate, ņa newareju agrat redset to, ņas tagad leekas tīk redsams, ņaprotams un nēzīgš. Smeekli nahk paschāi par ņewi, ņad eedomajos zīt leela mulke bīju. Utzeros, mani ņauza eestahtees jaunatnēs organīfazījā Gestahjos. Rahdi wīnas mehrtī, usdewumi — nēņīnaju. Tad, ņa par bīhnumu, bīj tas gods strahdat ņkolā, tani laikā, tad ņuhtīja uf ņkolu katru, ņo tīk ņadabuja. Ro wareju dot behrneem, ņa pate nēla nēņīnaju. Sahdu nelaimīgu pedagogu bīj dauds! Burtus rakstīt, laņīt, jau wareja mahzīt, bet tīkai nē ņabeedrfīkos jautajumus. Nekahdas jehgas par ņchīru zīhnu, par wehstures rata dī-nejū ņpehkeem, nēla, nēla nējehdsu no ta! No pīrmām deenam, ņahku mahzītees zītu dsihwi. Mahzījos ņapraft jaunatni, — partīju. Mahzījos strahdat, peeeet pee jautajuma, nowehrtet, meklet un atrast wājadsīgo. Galwenāis ņas īr ņafneegts — īņaudņīnata ņchīru apņīna. Dauds, nēņalīhdņīnami dauds

laš jaunš atwehršs ſchajšs pelefšs feenšs. Weenš truhkums tit bij — maſ laita, lai waretu pamatigaſ iſdomat wiſu, eedſilinateeš preeſſchmetoš. Wairaf laita newar dot, dšihwe fauz uſ darbu! Peeea pee jautajuma ir

mantota, tagad tit atleef laſit un faiſtit ar praktiſko darbu. Preeſſch augſtſkolas tomehr juhtoš ſagatawota, juhtu, ta wareſchu feſot un gatawoteeš preeſſch leela jaunradiſchanaš darba.

G. Kawa.

Muhsu feenas awiſe.

Muhsu feenas awiſite auga un weidojāš teeſchi lihđſ ar muhsu paſchu dšihwi. Wināš wehſturē ir daſchadi periodi. Bij periods, tad rakſtini netika laboti un pahrrakſtiti; katreš rakſtina, jeb karikaturaš autorš (fewiſchli pehdeja laikmeta bij wairums) zentaš palitt neſinamš un nemanot peeſprauſt ſawu gara raſchojumu pee dehlifcha ar uſrakſtu „Brihwā doma“. Rakſtini un karikaturaš radāš un tika peeſprauſtaš weena oſrai blakuš. Wairumā winoš runa gahja par paſchu dšihwi, par negatiwam puſem. Daſchām karikaturām bij poſitiwš rakſturš, daſchāš turpretim neſa weenfahriſchi indiuidue-laš kengachanaš rakſturu. Daſchreiſ uſſprauiā karikatura, jeb rakſtiš no pretejāš puſeš tika nemanot nonemiš no tahpeliteš. Lai no tahdeem gadijumeem iſwalritoš, teeſ uſtaifita ſtilla faſte, kurā autoram ir eeſpehjamš zaur ſchēirbu eeſpeeſt ſawu koſeſpondenzi. Teeſ iſbihđiti no kultkoma awiſiteš, — faſteš pahriſiniš, nahkoſchais redaktoriš, pee kura glabajāš atlehgā un kurſch tad ari fahrtoja eenahluſchāš koſeſpondenzeš. Daſchāš, neiſturoſchāš ſabee-dribāš kritiku, ſchini laikā jau teeſ ſlihzinataš. Somehr faſteš pahriſiniš ir wehl wiſumā ne idejiſkš darbineeš, gan techniſkš ſpehš. Tahđā gara ari iſbeidſaš muhsu „Brihwāš domaš“ pirmaiš periods, kurſch pahrzelo no Inſtituta un ſtrahđſafa muiſchu perioda un turpināš wiſu 1922./23. mahzibaš gadu. Ur rudeni ſahfoteeš 1923./24. mahzibaš gadam, ſahſ darboteeš pa wafaraš brihwaiiku apſtahjuſeš feenas awiſe. Teeſ pahrdšihwotš jaunš organifažijaš periods. Tagad nolemj awiſiti nemi paſtahwoſchā liſkełzija ſawā idejiſkā wadibā. Teeſ iſwehleta redak-

zijaš koleģija. Pate awiſite teeſ „legaliſeta“ t. i., iſnemta no faſteš un mehgina peedot winai noteiktu idejiſku ſaturu. Maina ari noſaufumu, pahrdewejot par — „Nepeezeefchamo domu“. Rakſtinuš tagad wahz redkološ, pahrrakſta un tad titai ar nepeezeefchamaſeem iſlabojnmeem leef pee feenas. Awiſite ar ſatru deenu atjaunojaš, bet neſad pilnigi. Mahzibaš, kulturelā un ſaimneeziſkā darbiba ſahſ palitt ſtraujaka, laš ſawuſahrt atſpogulojaš ari feenas awiſite. Schahđā weidā „Nepeezeefchamā doma“ ſahla ſtrauji attihſtiteeš, lihđſ ar to, ta attihſtijaš feenas awiſiteš ari zitaš mahzibu eeſtahđeš, fabriku un ſawodu ſtrahđneeku ſluboš. Lai peedotu winai noteiktu idejiſtu notrahſu un audſinoſchu noſthmi, ari partiijaš ſchuhninaš birojš ſahla peegreeſt nopeenu wehribu. Redakzijaš koleģiju faſtahđot, rauga iſbihđit beedruš, kuri waretu awiſitei peedot noteiktu wirſeenu un buhtu atbildigi partiijaš organifažijaš. Sahl domat ari par rakſtiſchanaš techniku, par rakſtina ihſu un konkretu iſteikſmi, par awiſiteš ſadalifchānu nodalaš un rakſtiſchānu par ſinameem degoſcheem deenaš jautajumeem no paſchu eeſchejāš dšihweš. Lihđſ ar to awiſite teeſ iſdota reiſ pa nedeku, rakſtini neteeſ wairš mainiti ſatru deenu u. t. t. Pee awiſiteš noorganife b. Efferta wadibā koſeſpondentu pulziku, kurſch faſtahđaš no kopdšihwu kolektiwu koſeſpondenteem. Techniſkā puſē uſ pawafari ir manami panahkumi. Koſeſpondentu pulzinkſch darbojaš paſtahwigi un iſmanto „Nepeezeefchamo domu“, ta ſawu laboratoriju. Ir ſchini periodā ari ſawi truhkumi. Rakſtinu pahrrahđſchānā eet par daudſ tahli. Autora

doma daudstreif teef likta nowahrta, kas pehdejo aibaida. Mehgina isdot ari numurus spezialeem gadijumeem un deenam. Ar šho tad ari 1923./24. mahzibas gada „Nepeezeeschamā doma“ beids darbotees.

Par wafaras brihwlaiku awisite nedarbojas. Lihds ar strahdsaka pee-weenofchanu Potrowsta strahdsakam, teef nolemts „Nepeezeeschamo domu“ wairs neatjaunot, jo nebij wairs organizaziju, ta partijas, ta litfetzijas us turam awisite waretu balstitees. Awisite pahreet pilnigi teknikuma kultoma wadiba. Lai galigt nepahrtraukti safarus, teef no strahdsakeescheem isbihdits preekschstahws teknikuma awise. Dalibu tomehr neweens no strahdsakeescheem nenehma. Preekschstahwis pats par fewi likwidejas. Pehz seemas fwehtku brihwlaika 1925. g. latnodala noorganizē atfewischi feenas awisi. Sabh isnahkt sem nosaufuma „Kolektiwais darbš“. Kreeweem — Potrowfkeescheem isnahza fawa feenas awisite, bet muhsu latnodala aisdaschadeem eemesleem winā aktiwu dalibu newareja

nemt. Pirmā organizazijas forma ir — fastahdit redkolu no iswehleteem femestru preekschstahweem. Schis weids tomehr nebij peemehrots un darba spehjigs. Pehz daschu numuru isnahfschanas, kuri neapmeerina lastajus ne fatura, ne teknisas sind, teef safaukta aktiwako „literariku“ fapulze un iswehl jaunu redkolegiju, kura ari tagad darbojas lihds beidsamam laikam. „Kolektiwais darbš“ isnahkt pa diwi nedekam reisi. Rā fatura, tā teknisas sind, jafaka, mums leelu panahktumu naw un stahwam daschā sind pat semat, ka 1923./24. g. beidsot. Tas isstaidrojams ar to, ka „Kolektiwais darbš“ nebalstas ne us kahdu fabeedrišku organizaziju un nefakem direktives no tās. Se wainojami muhsu ihpatneja latnodalas apstahkti. Naw awisitei fawa studforu kadra un neteef nefas darits pehdejo audseschanai. Tā tad, flehdsumā jateiz, ka nenoleedsot awisites wajasibū un ari sinamus panahktumus wifumā wina paschreiseja weidā newar weikt fawu usdewumu.

Wt.

Dsihwe kolektiwā.

Kolektiw ir masa pasaulite. Ir fawas ruhres, fawa faimneeziba, fawas spezifiskas parahdibas. Jafadsihwo teem, kas pirmo reisi fawā muschā teekas. Daschadi, stipri daschadi fatee-kas kolektiwā. Dsihwojot — fadsihwo. Juhtas, tā weena faimne. Iswehl istabas wezi, kas pahrsin un rihko faimneezifko pusi, isdeenas lahrtejais deshurants ustur tihribu un lahrtibu, ftatas higienu. Wifs leefas labi, bet ari diwu draugu starpā noteek stihdi, nefastanas, kur nu wehl wefelā kolektiwā ar daschadu fastahwu. Pirmalahrt, naw jau wisi no weena kursa, no weenas grupas. Weenam wajag rehkinat, otram — lastit, rakstīt; treschais grib steept galda shmejumu.

Wisdaschadā kombinazija! Se nu robeschas faduras. No weenas puses naw wifem weetas ap galdeem, no otras puses nodarboschanas da-

schada — trauze pahrejeem un kur tad pee tam wehl teeschi fistologiskas ihpafchibas: daschadi temperamenti, nerwi...

Rihkotaji, usbruzeti, aistahwetaji, apwainojoschees, — wifs weenā maifā!.. Nerwi . . . Parasti jau tā, ka wairaf mahzjilwela lomu spehle wezakee kurs; otras til mehgina; pirmais wehl ma-sinsch.

Jauneebraukuschee rahmi: jaedsihwojas. Ir gan ari tahdi, kas us reisi eeeet tani dsihwē, kas prot fewi aistahwetees, aif tahdeem ari pahrejee droshakti. Samlihdsigas parahdibas noteek wairaf leelakos kolektiwos. Ratra kolektiwā dsihwo 16—25 zilwekt un ja fastahws daschads — wifs kas noteek! Gespehjamibas wisdaschadalās. Noteek ari zitadas leetas. Sestdeenas un fwehtdeenas wafaros eet zeemos. Rahdā kolektiwā kalafas wairaf zeemiku — padaufas, fadseed. Jauni

laudis, laß tur!.. Daſchreis pat „ſchigani“ ſanahl, daſchadi ſwehri: Dſchreweß, lahtſchi un t. t.

Wiſadi eet!

Daſchreis tehlo ari Sucharewku. Unahl „ſtarjo beru“; tad tit welt laukà zauras galofchaß, wezuß lindrakuß un bißfes. Wiſu to! Pehz tam — jauni wezo weetàs, jeb zuturuß un buktas, — eephejamatà un paraſtalà labkſahjiba muhſu dſthwitè, atteeziba uß labatu loſti.

Wiſu to jau newar!

Rad noteek ſalè „ſmitſcha“, pa kolettweem noteek pletdſelſcha dſenaſchana. Jaeekrolà kleitàs, jaeebukte bißfes u. t. t. Daſchs gan titai iſbirſtè, iſpletè un labß!

Wiſadi jau eet, wiſadi!

Noteek ari daſchada debateschana. Debatè gan par ſawàm eelſchleetam,

ſaimneeziſſam padariſchanam, gan par nopeetneem ſabeedriſſeem jautajumeem. Pa reiſei art pahſpreeſch eitkaß un zitàs tamlihdſigas leetas. Reſumè: kurſch (a) kurai (am) peezehrt, jo zilweſi jau ween tit ir. Sewiſchti praſa debateschani ſchahdi jautajumi:

Rad pumphriſchi paleet ſakali? Rad prahtis wairak uß Sokolnifeem un Swirbuleem teezaß?

Bet ir jau art auſtaſinigi zilweſi, taß nepadodas pawafara eepſaidam un turpina zihrtigi rattees grahmatàs. Raß par to, ta ſauz par ſubritajeem. Wiſadi ratſurti jau ir.

Wiſadi!

Wiſadas leetas noteek kolektivà ar daſchadu ſaſtahwu. Beigàs wiß to-mehr nolihdſinas, iſaug, ſaauug.

P. Oga.

„Raſchotaji“.

Sahluſchàs waſaras brihwdeenas, un wairumß ſtudentu aiſbraukuſchi. Eit maſa dala no teem palikuſi Maſta-wà. See — „raſchotaji“.

Sateetas diwi muhſu raſchotaji:

— Iſchomin, tà ſtahw ar raſchotſchani?

— Aetaß. Labi. Bußß ſahlß ſin-dilatà.

— Ro? waj ir? Nu dod ſchurp! Waj daudß un uß ilgu laiku?

— Oja, peetikß! Spehji tit weitt. Eß ſchodeen ſaodu. Ro eeraut gan bußß, bet totees maſtà labi. Scho-wafar wehl jaaiſlaiſch pee iſchoma, kurſch „ſihre“ to „ſcheſti“. Janorunà pamatigi, tad wardß ſahlt. Eit, luhl, taß par leetu — mumß jaſaorganife kompaniſja, tà no zilweſeem deſnit. Bet tad ar wajaga wiſuß puilàs tah-duß, ſam ir nagaß. Uß „ſaka“ newar peenemt. Paſchlait man naw walàs un tamdehl tu organiſè peenemſchani. Geraut warbuht bußß jaet jau rihtu.

Saruna aplahrtſtahwoſchoß beedroß eenes weſelu „rewoluziju“. Sturmetß teek organiſatorß. Jauzaß baſiß wee-na zaur otru:

— Mani! mani!

— Peeraſti mani!

— Un mani ar. Eß ar gribu eeraut!

— Nu, par mani labaka eerahweja nebußß. Pawafari, tad „Eſwatorà“ bij jaſteepji ſmagàs faſteß, tà kehru uß muguraß weenß patß — augſchà bij, — rekomandejaß weenß. — Peeraſti mani ar. Biſſcheleß neturaß uß ſtilbeem. Wajaga jaunaß, — ſkan ſihka baſſina. — Ro nu tu! Dewi peeraſtiß, bet jaſtrahdà bußß zitam preeſch tewiß. Ro tu tahdß knaukiß wari padarit. Ne tew ſpehka, ne jaubaß, — noraida ſihko baſſinu organiſatorß.

Steidſaß tahdß no aiſkawejuſchameeß. — Waj wehl war? Tad peeraſti mani ar.

— Deeſgan jau. Ir jau tà pa daudß. Wiſuß peenemt eß newaru, — noſaka organiſatorß un iſbeidß peeraſtit ſtrahdat gribetajuß.

Noſkataß nepeenemtee ar ſawadu ſchehlu ſmithnu uß „laimigeem“ raſchotajeem. Ratram no wineem gribetoß paſtrahdat, nopelnit pa rublim naudaß. Stipendijaß pahraſ maſaß, lai waretu

domat eegahdat daschreis paschu wis-
nepeezeeftchamako.

* * *

Ugrs rihts. Wafar noorganifeta
kompantija steids uf noliftawam. Baidas
nokawet.

— Nur tad te ir tas 13? — fahds
nepazeetigi jauda — newar sameklet
ween!

— Are, tepat jau buhs, — atbild
otrs, rahdidams uf atwehrtam schkuh-
na durwim, no furam rehgojas pretim
balti fahls kalni.

— Nu tad tif „schluhzam“ eefschà.
Naw to gaidit, — nofata barwedis.

Israhdas, fa trahpijufchi pareisi
un tamdehl war kertees tuhlin pee
darba. Sadalas wisi pehz „raschofcha-
nas“ nofarem: behrejos un fehjejos,
wilzejos un zehlejos. Tat jau esot
mahzitufchees „finatnisko darba orga-
nifaziju“.

Sahl strahdat. Rascho uf welna
paraufchanu. Kleeds, lamajas, maifa
weens otram, mahza weens otru, laut
gan pats mahzitajs labati nesin.
Sweedri lihst aumalam un frekls uf
muguras kuhp, bet darbs ne wifai
fotas. Naw peerasts un „finatniska
darba organisazija“ ar dauds nepalihdi.
Neprot peeleeot. Pehz fahdas stun-
das duhschigas strahdaschanas rahda
weens otram rotas.

— Welns wiau fin, no tà man
fuhrft. I maifu newaru wairs turet,
kur nu wehl wilft.

— Gh, beedrischi! Wajag pah-
mainitees!

Pateescham, maifu turetajeem, wil-
zejeem rotas faberftas jehlas un rehtas
eekluwufchà fahls nejehdfigi kosch. Deg
rotas tà uguni.

— Bet pee swehrfchanas gan tos
leelos — teem tas „schwunkas“ wairaf
un zelt ar warez augstaf, — leef preef-
schà fahds beedrs, tas teef ari pee-
nemts no wiseem un tee, kureem tas
„mihlats deewinfch“ dewis leelaku
augumu, keras pee norahdita darba.

— Nu, eerauj, eerauj! Ras par
„gurkofchanas“. Nofwehrt lihds waka-
ram wajaga 6000 pudu. Ja tà raschos
— nelas neifnahls, — kleeds darba
atradejs.

Un sehni keras pee darba. Atfal
un atfal nez maifu pehz maifa uf
fwareem un no teem kaudsè, fura aug
leelumà tà sehne pehz filta leetus. Bet
lihst jau ar, tif ne leetus, bet gan
sweedri. Karsta faule fakarfejuse
schkuhni tà pirti. No sweedreem dreh-
bez peemirfufchas un lihpe pee meefas.
Istufufchà fahls pataifa tas zeetas un
afas. Grausch lozektus. Daschi jau
mehgina strahdat failam muguram.

— Sweed labaf to „barachlo“ wifu
nost, — sobojas ziti — Uhdama kosti-
mà buhs ehrtal.

Peewakare. Darbs jabeids, bet
puifchi eerauj pilnàs buràs. Wehl
drufzin un wehl... tà domas schau-
das katram pa galwu. Buhs wairaf
pudu — buhs wairaf naudas. Jabeids
tomehr. Salfaita pudus un — tawas
breefmas, israhdas, fa knapi pahri
pufei no fefcheem tuhstoscheem.

— Ras tas par joku! — fahds
brihnas — tà tif mas? Strahdajam
tatschu waj lihft palidami! — Pa-
gaidi — eefpezialifefimees, tad ar wa-
refim, — apmeerina jautataju.

— Nu, garats, negaidi! Sluhz
pehz naudas! Lai bleko schurp! —
isbihda raschotaji paschu leelako no
auguma beedri. — Preefch tahdas
eeraufchanas wajaga zitas „kneedites“.
Mahjas putra preefch iam par wahju
un rihtu ne welna wairs newarefim.

Drihs nauda fanemta un raschotaji
steids mahjup. Rihtu agri ween jabuht
atfal darba.

* * *

Rudens. Brauz atpakal no brihw-
deenam strahdsakeefchi. Isbeigufchi
darbus ari raschotaji.

— Tschomin! Tu nu gan wareji
muhs tagad ufzeenat. Ufsteepj laut
waj balto „rupuzi“ waj? Sew tas
naudas tà wairaf — wifu wafaru jau
raschoji, — eerunajas no Takewas at-
braufufchais strahdsakeets. Mums pa
teem fakumeem jau nebij fur eeraut.
— Wills fin fur tà nauda paleef!
Rascho, rascho wifu wafaru, bet tagad
tà naw tà naw, — fuhrojas ufruna-
tajs, raschotajs. — Domaju tà rudent
warefchu nopirt weenu pamatigu
„anzufu“, bet tufsch ween ir.

— Un tad ta norauschanās! Nu es tew fatu, wairaf tā wezōs laitoš pee budšceem. Pāskat, tahdas rofās! Ne sihmuli wairš lahga newar noturet, — rahdidams šawas rofās, atšauzas otrs rasčotajš. — Wišu augu deenu pee šahš ja efi krahmejees, tad wakarā stihws, tā wezš sirsš.

— Ro nu raudat par šahli. Ja pee ta tifa, tad jau bij labi. Wareja wišmaf drufku nopelnit, lai nu ar rofās un muguru ehda. Bet wot, tad eegrubšch tew to „čšopotu“ (čokwilnu), tad lihds wakarām nomozees tā welnš ar krupi un nopelnijš neefi pat preešch bulkam. Ro tur wehl par anzukeem runat, — nahš klahjā treschais.

— Nu, wišeem jau nu gan tā nebij. Wajadseja tif prast ar teem freeweem aprunatees, tad wareja waj katru deenu tift pee šahš, — stahsta weens no teem kam tā „laimē“ bijuši nopelnit wairaf tā ziteem.

— Ro nu par tewi runat. Wiši jau newar tā tu. Weefmehrejees tam Kirillowam un tad nu leelās. Wišeem jau gan tā nebij. Sew winsch weenmehrer pagahdaja tahdu ščestiti, kur war „gurfotees“ un tad wehl labi noraut. Buhtu bijš tapat tā mehš, ne welna nebuhtu nopelnijš, — bruhš wiršā pehdejam eepreešchejee. Puikas, luhš, kas war atnest balto rupuzil! Welz tif galda šawu muši. Sastaiti zif wajaga nest. Nu, weens, diwi, trihs... ščšpadsmit, astonpadsmit,

diwdesmit. Wefeli diwdesmit! Čahda tif ščurp!

Neko darit. Raut ar nepatihš, tomehrer „laimigais“ rasčotajš well šawus šuhri pelnitoš graščus no maka un pehrš kneediti.

— Bet zif tad man palika, pagjafastaita. Weens... weens ščšerwonzis un wehl 77 kap. — Šo ščšerwonzis wehl wajadseš isdot par grašmatam un tad man ar nebuhs ne grašča tabatā. Bušču ar jums lihdsigs. — Waj šinat, tad mehš, tahšweešči ešam waj labaf par jums wafaru nodšihwojufši. Lai nu ar mehš nekā nepelnijām, bet totees mums dauds kas bij pa brihwu: i šaule, i dihkis, i šwaigais gaisš! Nem zif širdš prafa, šaut waj wagoneem. Un tur tad wehl „Pufšoščā širdš“ un „Mihlestibas aleja“! Šās juhs nekur un ne par tahdu naudu newarat nopirkt, — sobojās tahšweešči. Un tagad jums ar wišu rasčoščanu tabatas tufščas.

— Ut, šo nu ščšihšstat tā wezas lerjerkastes: naudas naw, naudas naw! Waj strahdfakeeščam tahdreif naudas bijš? Kad naw, newajaga ar. Nošplantees par to! Bet tagad, pušči, ščšuhz lejā uf šali, — tur šmitšča ar jaunebraufšceem. Čeraščošim attal zitā frontē, — uffauz tahds, kuram apnikufščas garās runas.

Drihs šalē škan: i šalā lihdzina, i tumelinsch un wehl dands kas zits.

M. Šfn.

Pehdejā seemas brihwdeena 1924. g.

Rihtu šahšfees mahzibas. Utpuh-tufšchees, jutamees wareni. Energijas dauds — ir griba strahdat. No rihta plfst. 9 šahš dimdet koridori šoli, šarunas, šmeekli.

— Welnš lai parauj, šo tee troščšnol Ščodeen tatschu wehl jaisgulas, lai rihtu waretu dširdet šihlo modinataju — maso šwaninu. — Šā baščijās mušfu kolektiwa meitas.

— Ne, jazelas gan. Japastatas šundu šarastā un ščis tas šafagatawo preešch rihtdeenas lešzjam.

— Brrr... aulsti — šauz weens otrs zeldamees.

Laukā tomehrer ščodeen leelists laifs. Lehni kriht leelas weeglas šneega pi-kas un wehššch lehni, lehni, tiftto redšami lihgo šoku galotnes. Čar logu ruhtim šihkas, masas isrobotas ledus pušes, kurās itkā šmehjās par ilgo guleščanu.

— Uššseedasim, mettās, brihwlaifu iswadot!

— Lai eet!

No wišeem leelā kolektiwa šakteem špehzigi atškan dšefma par šomunareem.

Dseefmu fahkam no beigam, bet tas netrauzeja turpinat.

Dseedot weizam wifu, lihds deschurants usnes leelu maifes klatpu un lannu wahroscha uhdens. Pehz brofastim wifî isliht. Daudst falafas auditorijâ: lasa, sîhmè, rehkina un to kurais.

— Busdeenâl Busdeenâl — pehz brihtina fauz deschurants, galwu pahstis pa durwim.

— Tas der! — kâ weenmehr, ar leelu trolfni kolektiwâ eestreen meitas, nolikt grahmatas, bet tuhlin paleet pee durwim stahwot. . . Nestaitamas reises mehš lehnam, fodijam ar labu un launu mahzijam weens otu par trofchnofchanu, tomehr neweenas klufas stundas deenâ nebij. Bet schodeen, kolektiwâ palikuschâs meitas sehð, neruna — ar fahpju un ruhgtuma pilnu flatu raugas pretejâ feenâ. Neprasa weeni, nestahsta otri — sin bes stahstifchanas, kautkas leels ir notizis. Bail runat, trauzet klufumu, tahds nekad — diwus gadus dsihwojot naw hijis muhsu kolektiwâ. Par daudst speeschchis nestnas klufums, druhmums.

— Meitas, tas ir notizis? — Lenins miris. . . Lenins? . .

Wairat naw wahrdu. Tikai reisi pa reisei islauschas smags elpas wilzeens, kâ no besgaliga dsiluma. Râ rudens wehja dsenata, dseltena atrauta toku lapa nahf un eet weena weeniga doma.

— Ne, ne, Lenins naw miris, tahdi zilweki nemirsi. — Ir schi doma loti kaila, nabadsiga, strejoscha.

Bes wahrdeem saprotam weens otu. Weltam mehtelus un ejam us eelas. Zilweku daudst — wifî steids us pilsehtas zentru. Statas us fremli — tur dsihwoja Lenins. Sarkanais karogs pahr fremli, kursch weenmehr lepni pliwjoja faules un elektribas gaisma, schodeen bij nolaisis. Warbuht, tas tapat; naw wehl ar to teiktis, ka Lenins miris. Ejam, jau tuwu pee zentra. Ne wahrdu, ne faistitas domas, eet tikai lihdsi pahresem. Schodeen runat wiseem gruhti, saprot weens otu kâ. Pee awises „Rabotschaja Mostwa“ redakzijas loga leels klauschu publis.

Logâ ar leeleem burteem sinojums par Lenina nahwi. Wifî lasa, lasa wairat reises, jo negribas azim tizet. Sad lehni, bes wahrdeem aiseet.

Nahkam mahjâ.

— Waj tahds tam tiz? — jautâ weens otam.

Negribas, isleekas netizami. Nahf pretim beedri. Mehmi kneeds rotu; daudst, ja tahds ar mokam issafa:

— Lenins miris. . .

— Ja. . .

Wifa pilsehta klufa. Klauschu publis, kursch pahrejâs deenas steidsas, strehja, kâ wehtras laikâ wilkojoscha upe, — schodeen lehni, kâ besspehzigis, mass behrns, turedamees foko us preekschu. Leekas, Lenins lihds panehmis wifu: naw wairs kur steigt. Lenins ir hijis wifs; naw wina — naw nekâ.

Kâ leekas, schodeen statotees klauschu puhli. Ja pretim nahf nepmans, kursch ar weenu azi tomehr statas logos isliktâs jaunâs modes, — rodas dusmas un reebums. Par daudst smagi. Gribas runat, bet gruhti wahrduš rast. Lehni, klufi weens otus ismet farausittus wahrduš par Lenina weschibas stahwofli pehdejâ laikâ; daschi pat personigi redsejuschi, klausjuschees winu u. t. t. Leekas, nekad netruhtu toku runat par scho zilweku. Urweenu wairat un stiprat usmahzas doma, ka Lenina wairs naw. Gribas raudat, bet ne kâ, kâ parasti raud zilweki. Kolektiwâ wifî faleen gultâs. Daschi farunajas raud, daschs mehmi raugas weenâ punktâ. Reisi pa reisei, tomehr usmahzas doma:

— Warbuht wehl Lenins dsihwo.

Wairakums wifu nakti farunajas un domâ tikai weenu:

— Lenina naw, mehš bes wina.

Wifî aismirfuschti rihtdeenâs lezijas un zitu. Wifs pahrejais isleekas neezigis, newehrtigs:

— Lenins wifs.

— Sagad bes wina. — Naktis pa gahja kawejotees pee schis weenigas domas:

— Lenina naw.

— Bet, warbuht wehl ir? . .

Wo stahstis rihtu awises? Warbuht teiktis:

— Lenins dsihwo. . .

Strahdfaku beigufcho atfaukfmes.

Waj strahdfaks špehja muhs šaga-
tawot?

Ja apstahjamees pee ņhi jautajuma atteezibā uš latw. strahdfaku, tad war buht titai weena un apstipriņošča atbilde.

Bes ņhaubam, newar peemeegt aziš un neredņet ari daščus truhtumus, kuri bij un ņewiņhi ņpilgti parahdišs pahrejot augstškola.

Rā tahduš war atņihmet :

Dsihwas kreewu walodas truhtums. Pahrejot pilnigi uš wišu darbibu kreewu walodā, preeņņ ņekošanas ležijam, atņihmem u. t. t., leeņas, buhtu peeteekošhi, bet tad gadaš praktiškos darboš iņwest kaut tahduš peerahdijumus, jeb išturet pahrbaudeš, tad gadaš, ka ņinat ņini, iņdarit wart, bet gruhti iņņkaidrot, tā peenahņas — truhtst terminologijas. Tas ņewiņhi no ņahkuma. Deeņgan neweiņš stahwoņš.

Otrs jautajums, un tas tas launakais, — nepeeteekošča ņagatawoņšana ņiņtā un mehanikā. Šur warbuht wainojami ņinamee objektiwee apstahki, kuruš nebij eeņpehjamš nowehrst. Bet ņaktis paleeņ ņaktis un tas atfauzas loti ņmagi un ņeņas deeņgan gruhti likwidet.

Pee ziteem preeņņmeteem naw ko apstahteeš, iņnemot weenu peeņihmi par matematiku. Šagatawoņšana peeteekošča, titai pa daki algebrā un ņewiņhi trigonometrija teeņ iņeetas pahraņ straujā tempā. Truhtst peeteekoščas prakņes, bes kuras daudš tas weegli iņgaro un wajadņiā břihi naw pee roņas wajadņigās formulas un pahrweidojumi. Šur klah, bes ņhaubam, wainojami objektiwee apstahki, — ihņais kurņa laiņš strahdfakā.

Wiņšs zitās noņarēs naw ne maņato ņawehtu un war teikt, latwu strahdfaks pilnigi weiž ņawu ņagatawoņšanas darbu.

Stempe.

Waj Latstrahdfaks ņagatawo tek-
niķus?

Par ņawu ihšo pastahweņšanas jaiķu latw. strahdfaks bij nowehrteiš

daščadi. Daudš wehlejšs winu redņet tā ņagatawoņšanas kursu pee instituta un laba dala (ari strahdfakeeņhi) me- dņa strahdfaku nowehrteiš tā tahdu, kursņ dod wahju tekiņi-biologiķu iņglihtibu, zaur ko newar ņpehtoteeš ar normaleem kreewu strahdfakeem. Šewiņhi pee pehdejš ir wehrteiš apstah- teeš, par zil muhsu pirmais normalais iņlaidums beids pirmo augstškolas kursu. Runaņču par Leninpileeņču grupu (15 zilw.) no kureem war minet weenu ņekoņ neņpehigi aiņ wahjas preeņņiņ- glihtibas. Wiņspahr, latstrahdfakeeņču iņglihtiba ir apmehram uš weena lihmena ar kreewu strahdfakeeņņeem. Prowin- zes strahdfaki stahwo ņemaku gandriņ wiņos preeņņmetoš. Šapehž naw pa- matoteiš apwainojums, ka wiņņ dod wahjaku tekiņi iņglihtibu, tā kreewu strahdfaki. Atņihmeņču daščus truhtu- mus (tekn. now.): ņiņitās un wahzu walodas paņneedņeju matna, ņewiņhi mahzibas gada widū. Daščos preeņņ- metoš ņajuhtama nepareiņa peeĶa. Pirmahrt — břihwroteiš ņihmeņšana, kura ir no leela ņwara tekiņim — naw atdalama no tekiņkās. Matematika labu dalu no geometrijas war atgreeņt, lai labaki peeņawinatu algebru un tri- gonometriju. Algebrā leelaka wehriba japeegreeņ logariņmeem. Daudš no- peetnaka wehriba japeegreeņ ņweņņ- walodam. Ras atteezas uš ņabeedriķo ņinatnu preeņņmeteem — te japeeet no diwam puņem: latstrahdfakeeņhi ņin maņak ņaktu un datu, no tā teek taiņtiš ņlehdņeeņš, ka latstrahdfakeeņhi ir wah- jaki ņabeedriķos jautajumos. Tas naw pareiņi! Jaewehro, ka naw no ņwara eekalt titai ņaktus un gatawus ņlehdņee- nus, bet gau eemahziteeš paņņam iņ- praņt daščadas ņabeedriķas parahdi- bas. Preeņawinat wehņturiņkā materia- liņma metodi, bet newiņ eemahziteeš Bucharina, jeb zita deņinejumus — ņho metodi dod latstrahdfaks, par ko ir japateižas. Luht ņhi ir weena no latstrahdfaka ņtiprām puņem.

Beidsot, ja ņalihdņina ar augstškola un strahdfakeem, jaatņihme ari latstrahdfakeeņču kopigums, diņzipline-

tiba un organisetiba, kas naw pee freeweem.

Nemot wifu isteikto wehrā, jafata, fa lafstrahdfats stahw jawu usdewumu augstumos. Winaŝ dod beigufchajam wajadsihgo tekniski - biologisko isgihitibu ar ideologisku noflanotibu, kas ir no fewifchka swara, lai nenokluhtu ideologiskā purwā.

J. Čalnees.

Daschas peesihmes par fakultates iswehli.

Par ŝcho jautajumu ŝawā laikā un weetā ir deesgan dauds un plaŝchi rakstits un uswehrtis, tā swarigs jautajums preekŝ strahdfata, ŝaistot winu ar ŝpehjam, teeksmem, intereŝi, pŝichologisku nowirŝeenu un dauds zitu.

Atstahjot ŝchoreis nomalus wifus teoretiskos ŝpreedeļejumus, — nenoleedŝot tomehr winu ŝinamu ŝwarigumu, — gribu paŝtrihpot wehl reis jautajuma ŝwarigumu un teikt daschus wahrduŝ, iŝejot teeŝchi no personigeem pahrdŝihwojumeem.

Bef ŝchaubam, weens otrš strahdfakeets pee fakultates iswehles peeeet deesgan nopeetni, ar apdomu, ŝewi pahrbaudot un wadotees no darba nowirŝeena pirms strahdfata. Bet gadaš ari zitadi. Preekŝ strahdfakeeŝcha, kurŝch naw strahdajis noteiktā ŝaimneezibas jeb ruhpnenezibas nosarē, iswehle nes gadijuma raksturu tahdā jeb zitadā ŝind, nemas tuwal nepaŝiŝtot to ŝpezialitati, pa furu aiseet. Peemehram: ja strahdfakeets labi ŝelo matematikā — peeteekofchš kriterijs, fa war eet uŝ industrieli-tehnisko augŝtkolu fakultatem pehz iswehles, ko paŝiyrina atteezigo preekŝmetu pasneedŝeji.

Bet matematika ween tā tahda newar buht par peeteekofchu kriteriju tahdas jeb zitadas tehniskās fakultates iswehlē, bet gan drihsaf tā peesihme peeteekofchai apŝehribai, logiskai domu gaitai peeteekofchi domu elastibai, apjauŝchanā u. t. t. Newar buht diwu domu, fa beŝ matematikas tehniskā fakultatē tahlu netiksi, bet wina newar buht tā weenigais lemjoŝchais faktorš. Naw jaaismirŝi, fa augŝtkolas, fewiŝchi winu tehniskās fakultates ir tahdas, kur ŝpezialisejās noteiktā ŝchaurā arodā,

gandrihs war teikt amatā. Iŝmahzotees weenlahrŝchi kaut kahdu amatu praktiski, ir zita leeta, un ŝaweenot kopā ar ŝinatnikŝeem pamatojumeem un teorijam — ir atkal pawisam zits. So newar islaist no azim.

Iŝejot no ŝchi redŝes weedofka, wifus strahdfakeeŝchus war dalit diwās noteiktās grupās: pirmā — tee kuri ir strahdajuschi agraf kaut kahdu noteiktu darbu, un otrā — gados jaunakee, kuri waj nu nemas, jeb ne wifai dauds ir strahdajuschi noteiktā nosarē.

Preekŝ otrās grupas tahdas jeb zitadas fakultates iswehlē war ŝpehlet lomu gandrihs tikai ŝpehjas weenā jeb otrā preekŝmetā un ŝinama interese. Wiŝam zitam pahrejam gandrihs tikai blafus loma. Bet ne tā ar pirmo grupu, kurā paraŝti eetilpŝt gados wezakee strahdfateeŝchi. Seem, beŝ ŝpehjam, janem werā, un gandrihs galwenā kahrtā tas, ko wini ir darijuschi pirms strahdfata. Ja tas neteek eewehrots, tad pahrejot augŝtkolā, ŝadurotees ar jauno ŝpezialitati; zitu beedru ŝarpā, fureem wiŝeem gandrihs, ar maŝ isnehmumeem, ir tani nosarē leelaks jeb masaks praktiskā darba ŝaŝchš, — nahkas atdurtees uŝ ŝawu nesinaŝchanu, neweiŝkmem, ahrkahrtigām grubtibam ŝeŝot u. t. t. Tas rada diŝtu pŝichologisku luhsumu, oŝch pehz wiŝchanās fewi un loti weegli nowed pee stahwokla: buht jeb nebuht. So pahrdŝihwot wajadsigs loti leelas gribas ŝpehjas, fewis peespeeŝchanās un diŝziplineŝchanās, kas ne katram wifai weegli isdodaš.

Pahrdŝihwojot tamlihdŝigu gadijumu uŝ ŝawas muguras personigi, waru rekomendet strahdfakeeŝcheem, fewiŝchi gados wezakeem, buht pee fakultates iswehles deesgan nopeetneem un tiŝ weegli, ja ween eespehjamš, nemainit ŝawu agrako darba lauku.

Stempe.

Par augŝtkolu iswehli.

Ram gan nesinams, fa beidsot strahdfaku, studentam ir jaiswehlas auŝtkola un fakultate, lura grib eestahtees. Wiŝš jau buhtu labi, fa strahdfakeeŝchi buhtu paŝiŝtami ar muŝsu augŝtkolam un dŝihwes praŝbam.

Wiŝpirms, — wiŝch beŝ ŝaudejuma preekŝch „fewis“ un leetas waretu ŝpe-

zialisetees weenā jeb otrā spezialitatē. Swahrstīšchanās arween noteef. Tapeh3 ſcheit no leela ſwara buhtu walstis regulejoſchā roka ne titai zaur glawprofobra „wiſem“, bet gan pamatois iſſkaidrojoſchš wahrds, lai strahdfakeeſcheem nebuhtu jawadaš no ſaklauſchinatām ſinam, kuru rezultats ir taš, ta wiſi ſturmē elektro-mechaniſkās un ekonomiſkās fakultates.

Ur ſcho zeeſchi ſaiſtits otrš jautajums, par eepaſiſtinaſchanu ar muhſu augſtkolam un to fakultatem. Pagadam leetas deesgan behdigas, jē eestahjotees augſtkolā peh3 pušgada, jeb gada teef mainitas fakultates un pat augſtkolaš, taš ſtipri trauzē pirmā mahzibaš gada gaitu. Lai to nowehrſtu, deretu labš un plaſchš „iſſkaidrotajš“, bet par zit tahda wehl naw, warbuht waretu iſpalihdſetees ar „paſchu ſpehkeem“, ſawahzot konkretas ſinas no beigušhajeem ſtudenteem par tuwejam un ſwarigatām augſtkolam, ſatopojot toš rakſtitā „iſſkaidrotajā“. Un wišpahr wajadsetu padomat, waj strahdfaka pehdeja kurſā newartu eewest ſpezialu leſziju, jeb konſultaziju par ſpezialitates iſwehli, newiš wišpahrejšš fraſeš, bet konkretiſejot dšihweš praſibas tuwatā laikmetā un iſſkaidrojot daſhadu augſtkolu un to fakultatu noſrahſu, dodamās ſpezialitates u. t. t.

Maſaſ laika, wairak leetas un ſkaidribaš!

— ta.

No strahdfaka uš augſtkolu.

(No Leninpils ſemkopibas Inſtituta.)

Beidſaš mahzibaš gadš. Ur rudeni pluhdiš aikal jauni strahdfakeeſchu pulki augſtkolā. No eepreekſhejeem daudit tagad jau mahzaš pehdejoš kuršoš. Katram mums ir peeredſe, tā akademiſkā, tā ari ſabeedriſkā lauka ar ko padalitees ar strahdfakā eſoſcheem beedreem. Iſhumā gribu apſtahtees pee strahdfaka akademiſkās darbibaš; peemehrojot biologiſko nodalu ſemkopibas augſtkolam. Pirmaiš, taš leef

juſt no negatiwās puſeš augſtkolā, — ir dabas ſinibaš (botanika, ſoologija). Negribu ar to teikt, ta strahdfaka biologiſkās nodalas programa dabas ſinibās buhtu bijuſi nepilniga. Nebuht ne. Programa bij peeteekofchi plaſcha, bet truhla preekſchmetu pahrſtrahdafchana. Starp ſtrahdfakeeſcheem waldija uſſtats, ta dabas ſinatnem netahda ſwariga noſihme nepeekriht, un winas wajag ſinat: — „par tit, par zit“. Rā rezultats no ta — pawirſcha preekſchmetu pahrſtrahdafchana. Beedreem, kuri gri beš mahzitees ſemkopibas augſtkolā, uš to ir jagreeſch jau preekſchlaituš nopeetna wehriba.

Ķimijā strahdfakš dod ſinaſchanas peeteekofchi, tā teoretikſas, tā praktiſkas. Raš atteezas uš matematiſku, ta ir apmeerinoſcha. Titai wezā Ķwllida geometrija maſ kur nahkaš peeletot un naw noſihmeš winu strahdfakā mahzitees. No elementarās matematiſkas algebrā it ſewiſchki nahkaš ſadurtees ar Nutona binomu un progrefſjam; geometrija — nodakā par lihdiſgeem trijſtuhreem; tapat trigonometrijaš kurſā wiſumā. Loti noder ari taš nedaudſaš ſinaſchanas analiſē un analitiſkā geometrija. Naw par ſlitu dot jehdſeenu ari par integraleem. Inſtitutā augſtkās matematiſkas pahreeſchanai dod loti maſ laika. Kurſš teef iſeetš loti ahtri un gruhti ſeſot, ja jau eepreekſchejā laikā galwenee wilzeeni naw paſiſtami. Metot ſlatu atpakaſ uš strahdfaka akademiſko darbu, jaatſihmē, ta wiſā wiſumā klauiſitaji teef ſagatawoti peeteekofchi. Raš atteezas uš ſabeedriſko puſi, tad ari ſcheit ir daſchi truhlumi. Uſſewiſchki beedri teef apſrauti pahrmehrigi ar ſabeedriſko darbu. Peh3 eeprehjaš wajag zenſtees eeraut ſabeedriſkā darbā jaunuš beedruš, lai pehdejee jau strahdfakā dabutu ſinamu praſki ſabeedriſkajā darbā. Ja uš preekſchu tagadejaiš Latſektors pee Pokrowſka strahdfaka wehl tuwat zentikees ſaklanot ſawu darbu ar augſtkolu praſibam, tad winſch ari uš preekſchu buhš dšihweš ſpehjiiga organiſazija.

E. Suſeus.

Wehstulneeks.

F. Uderim. -- Šaišinatū un pahr-
labotu eeweetojam.

W. Strauſam. -- Druſzin šaišinatū
eeweetojam.

U. Janſonam. -- Wairata weenada
šatura deht eeweetojam štipri šaišinatū.

R. F. -- Sawas dšejas: „Deenu“ un
„Birno gadu“ pahrštrahdatū eeweetojam.
„Šurpu“ iſpalika.

Ma ſutkam. -- Eeweetojam. Dšejat
nogreſjam aſti.

P. Šmidrem. -- Pahrštrahdatū un
šaišinatū eeweetojam.

Šaigai. -- „Šeetumā“ pahrštrahdatū
eeweetojam. Šiſ telpu truhkuma deht iſpa-
lika.

U. Ši. -- Šmantojam dotās teešbas.
Panehmam realato. Šiſ iſpalika.

R. Juraſham. -- „Širmajam ſinat-
neekam“ eeweetojam šaišinatū. Parejšis
telpu truhkuma deht iſpalika.

Mg., F., Ši-itš, Šahš un Šd.
R-iš. -- Šums šchoreiſ iſpalika.

Raibam, Oſolam. -- Telpu truhku-
ma deht iſpalika.

Witolinam, Pugo. -- Telpu truh-
kuma deht iſpalika.

Saturs.

Sabeedristi = wehsturiskā nodaka.

	lapp.		lapp.
J. Ščulits — Latvju nodala pee Pokrowska strahdfaka	5	R. — Studentu materialā apgahde	23
E. Karpowizs — Strahdfaka šah- lotne	7	P. — Kreemu walodas jautajums	32
Preisš — 1923. un 1924. mahzibas gads	12	Krauklis — Fiska strahdfaka	27
Uders — Deenas un wafaru strahdfaki	14	Paladneets — Kimija strahdfaka	28
Leelans — Partijas darbs strahd- faka	16	W. Kr. — Lektoru materialā ap- gahde	29
Rufemilks — Jaunatnes darbs strahdfaka	20	R. Gangnušs — Par daltonplana peeletofhanu	30
Rudusšs — Studentu organizaciju sturktura	21	Straušs — Rā dšima strahdfaks	34
		Janfons — Pirmais ofzielais is- laidums	36

Literariskā nodaka.

Seedinsch — Sibireetis strahdfaka	38	U Št. — Baltajā Latwijā	54
Ins — Pee uskemschanas "	44	" — Bada ehnd	54
" — Jaunajam strahdfakeetim	45	" — Is aiffrontes dšihwes	55
Sirats — Šehllinas lupinot	45	" — Mirstoschais šrehlneers	56
R. F. — Deena	48	Wezais — „Romunists“	56
Matutka — * * *	49	Juraschš — Sirmajam finatneekam	59
Šmidre — Lauku puifcha atminas	50	S—a — Utminas par oktobra re- woluziju	60
R F Pirmais gads	52	S—D — Ganu meitene	60
Saiga — Žetumā	53	Šrehlneets — Parade	61

Selšheja dšihwe.

Ins — Žeturtais islaidums	62	U Leiman — Saitstichanās ar flu- beem	66
Leepneeks — Kopdšihwes un kop- galds	63	U—ma — Saitstichanās ar koloni- jām	66
Zinis — Utteezibas starp beedreem	64		

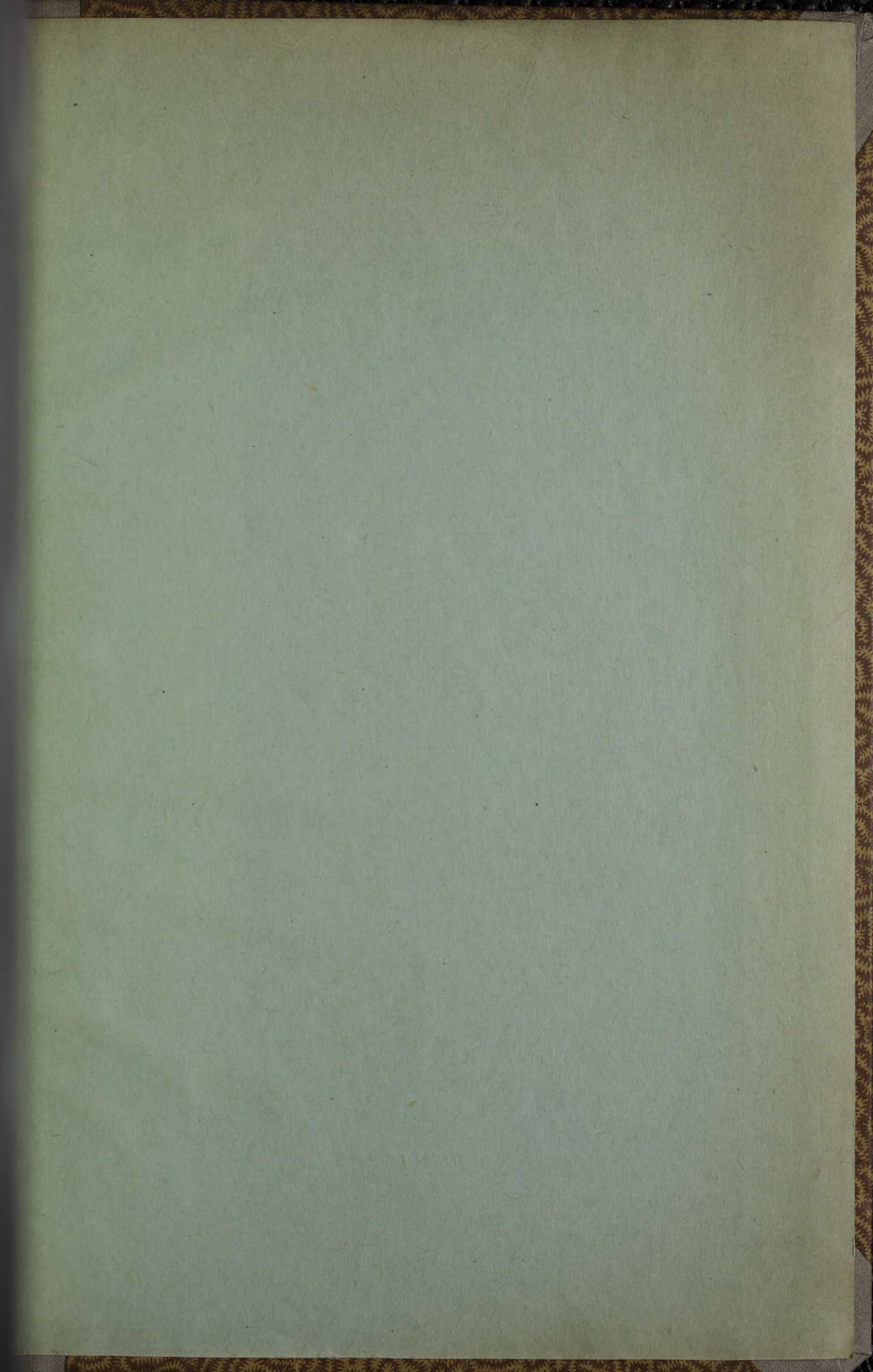
	lapp.		lapp.
Wt Ko demis strahdfaks	67	Oga — „Rafhotaji“	70
Klawa — Muhfu seenas awise	68	M. Bfn — Pehdejā seemas brihw-	
Wt — Dfihwe kolektiwa	69	beena 1924. gada	72

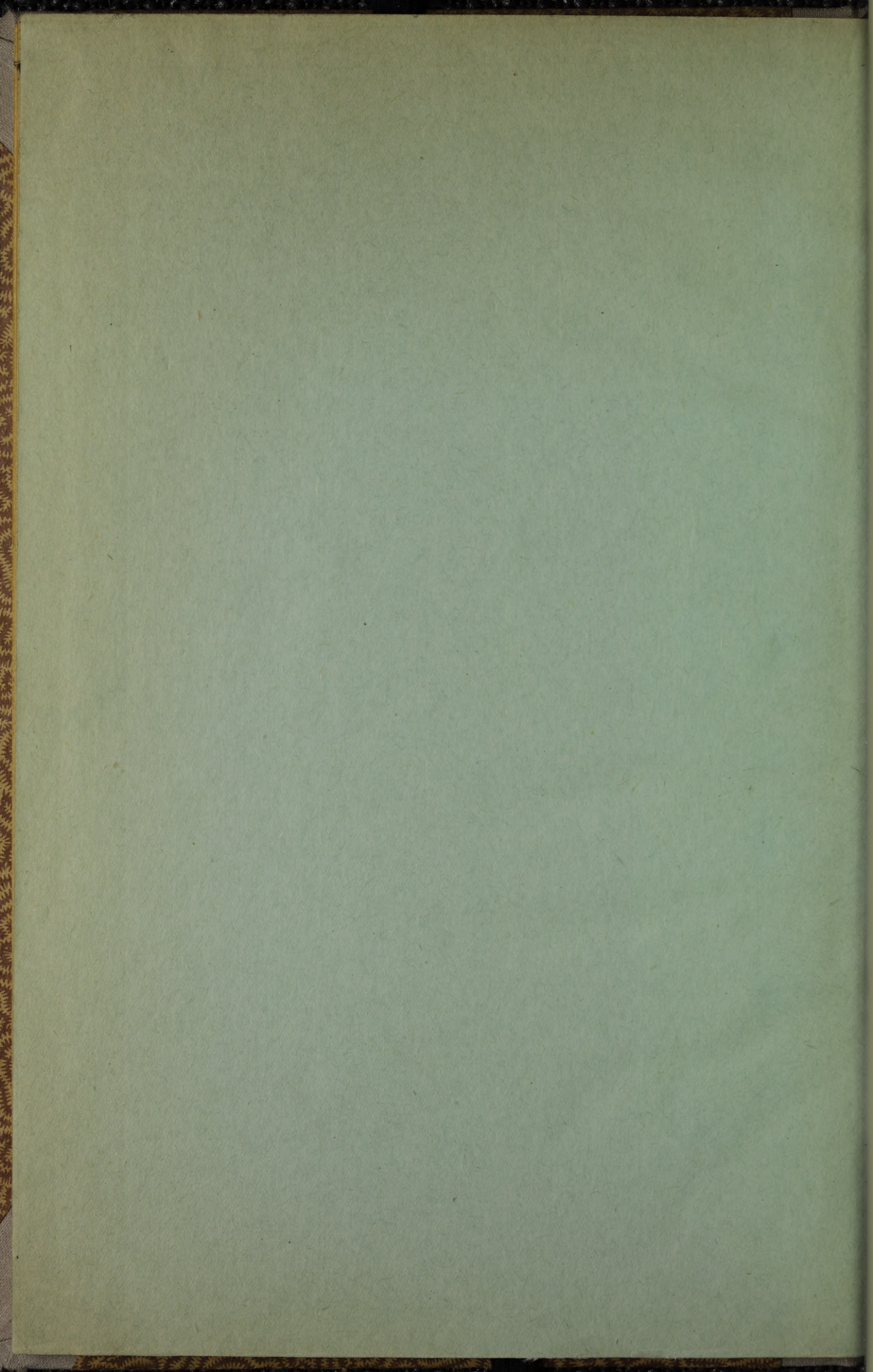
Strahdfaku beigufcho atfankmes.

Stempe — Waj strahdfaks fpehja muhš fagatawot?	74	Stempe — Dafčas peefthmes par fakultates iswehli	75
Cefalneeks — Waj strahdfaks fa- gatawo teknikus?	74	E. Susens — No strahdfaka uf augstfokolu	76

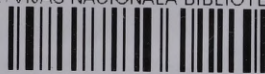

Redakcijas koleģija: N. Sperlinsch.
R. Leelans
R. Gotikas
M. Breeschfaln.
G. Klawa.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309065274